

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської філології та світової літератури

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СХВАЛЕННЯ В
АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Кваліфікаційна робота здобувачки
освітнього ступеня магістр
спеціальності 014.021 Англійська мова і
література.

Освітньо-професійної програми:
«Середня освіта: англійська мова і
література»

Каражекової Олександрі Іванівни

Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Сорока Тетяна Вячеславівна
Рецензент: к. філол. н., доц. Глушук С.В.

Ізмаїл – 2024

Робота допущена до захисту
на засіданні кафедри ант. філософії та епістемології
(назва випускної кафедри)

протокол № 5 від «20» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри
[Signature]
(підпис)

Олейнікова Г.О.
(прізвище, ініціали)

Робота пройшла публічний захист
на відкритому засіданні ЕК

«23» січня 2024 р.
Оцінка 95

[Signature]

(за стобальною шкалою) (за традиційною шкалою)

Голова ЕК

[Signature]
(підпис)

Олейнікова Г.О.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

В магістерському дослідженні на тему «Лінгвопрагматичні засоби вираження схвалення в англомовних художніх текстах» розглянуто комунікативно-прагматичні, когнітивні, лексико-синтаксичні та етнокультурні особливості ВС в англійській мові. Схвалення розуміється як мовленнєва дія, що вживається мовцем з певною комунікативною метою: висловити щире, об'єктивне, позитивне ставлення до об'єкта схвалення і/або справити позитивний емоційний вплив на слухача. З точки зору прагматичного статусу, схвалення визначається як полілокутивний МА, в якому має місце специфічне, притаманне саме даному прагматичному типу висловлювання поєднання двох або більше іллокутивних сил: первинного (основного) прагматичного значення, що реалізується за допомогою різних типів, що складають дане висловлювання МА – констативов, експресивів, перформативів, директивів і квесітивов і значення висловлення – вторинного прагматичного значення, що накладається на основне і певним чином модифікує його. Утворені в результаті двоіллокутивні мовленнєві одиниці є показником прагматичної багатозначності схвалення в англомовній діяльності мовців. Прагматичне варіювання іллокуції схвалення проявляється, зокрема, в таких модифікаціях, як прямі і непрямі ВС. Розмежування проводиться за принципом відповідності/невідповідності структурно-семантичного змісту висловлювання його іллокутивній функції. Невідповідність семантики висловлювання його іллокутивному значенню вважається ознакою непрямого ВС.

В кваліфікаційній роботі встановлено, що в залежності від типів мовленнєвих актів, які складають ядро ВС, виділяються наступні їх різновиди: констативи або ствердження (395 прикладів – 63,4% від загальної кількості), експресиви або вираження почуттів (97 прикладів – 15,5% від загальної кількості), директиви, тобто спонукання до дії (83 приклади – 13,3% від загальної кількості), перформативи або речення-констатація і здійснення дії одночасно (33 приклади – 5,3% від загальної кількості) та

квеситиви чи речення-запитання (15 прикладів – 3,5% від загальної кількості). Схвалення є оцінним мовленнєвим актом та входить в один ряд з такими мовленнєвими актами, як комплімент, самопохвала, іронія та лестощі. Ці мовленнєві акти є оцінними висловлюваннями, тобто мовленнєвими діями, які використовує мовець з метою продемонструвати своє позитивне чи негативне ставлення до того чи іншого об'єкту, дати йому свою власну оцінку. Незважаючи на певні схожості у використанні, схвалення відрізняється від інших перерахованих оцінних мовленнєвих актів особливою прагматичною специфікою, яка не дозволяє ототожнювати його з іншими оцінними актами, що позначають позитивну оцінку мовленнєвими діями. Зазначена специфіка полягає в творчому, індивідуально-авторському характері схвалення, який зумовлений щирістю, що виражається мовцем для позитивної оцінки особистості, якостей або діяльності адресата. На відміну від інших оцінних мовленнєвих актів схвалення є щирим і об'єктивним описом особистості адресата, його якостей, дій та вчинків. Схвалення поширюється в межах кооперативного простору комунікації, який передбачає наявність постійних для адресанта психологічних параметрів, які можна визначити як позитивний емоційний настрій, здатність до емпатії, бажання підтримувати відносини комунікативного комфорту, поліпшуючи емоційний стан об'єкта оцінки.

Дослідно-експериментальна робота в 11 класі показала, що після пояснення особливостей мовленнєвого акту компліменту та впровадження комплексу вправ учні успішно покращили навички діалогічного мовлення, що свідчить про практичну значущість даних завдань. Учні навчилися не тільки генерувати усні висловлювання, а й певну рольову поведінку. Вони оволоділи роллю як того, хто говорить, так і роллю слухача англійською мовою. Отже, отримані під час проведеної експериментальної роботи результати підтвердили, що розроблений комплекс вправ сприяє розвитку навичок говоріння. Комплекс завдань, впроваджених у процес навчання, сприяли реалізації мовленнєвого акту компліменту у мовленні учнів 11 класу.

SUMMARY

The master's study on the topic "Linguopragmatic means of expressing approval in English fiction texts" examines the communicative-pragmatic, cognitive, lexical-syntactic and ethno-cultural features of English statements of approval (SA). Approval is understood as a speech action taken by the speaker for a specific communicative purpose: to express a sincere, objective, positive attitude towards the object of approval and/or to have a positive emotional impact on the listener. From the point of view of pragmatic status, approval is defined as a polyangular speech act, in which there is a specific combination of two or more illocative forces inherent in this particular pragmatic type of utterance: the primary (main) pragmatic meaning, realized by means of various types that make up this utterance – constatives, expressives, performatives, directives and quesitives, and the meaning of the utterance – a secondary pragmatic meaning, superimposed on the main one and modifying it in a certain way. The resulting two-angle speech units are indicators of the pragmatic ambiguity of approval in English speakers' activities. The pragmatic variation of the approval illocation manifests itself, in particular, in such modifications as direct and indirect changes. The distinction is made based on the principle of correspondence/inconsistency of the structural and semantic content of an utterance with its illocative function. The discrepancy between the semantics of an utterance and its illocative meaning is considered a sign of an indirect meaning.

It was established that depending on the types of speech acts that make up the core of SA. The following varieties are distinguished of SA: constatives or statements (395 examples – 63.4% of the total number), expressives or expression of feelings (97 examples – 15.5% of the total number), directives, that is, motivation to act (83 examples – 13.3% of the total number), performatives or sentences-stating and performing an action simultaneously (33 examples – 5.3% of the total number) and quesitives or sentences-questions (15 examples – 3.5% of the total number). Approval is an appreciative Speech Act and is included in the same row with speech acts such as compliments, self-praise, irony, and flattery. These speech acts are evaluative statements, that is, speech actions that the speaker

uses in order to demonstrate his positive or negative attitude to a particular object, to give it his own assessment. Despite certain similarities in use, approval differs from other listed evaluative speech acts by a special pragmatic specificity, which does not allow it to be identified with other evaluative acts that denote a positive assessment by speech actions. This specificity lies in the creative, individual author's nature of approval, which is due to the sincerity expressed by the speaker for a positive assessment of the addressee's personality, qualities or activities. Unlike other evaluative speech acts, approval is a sincere and objective description of the addressee's personality, qualities, actions, and actions. Approval extends within the cooperative communication space, which implies the presence of constant psychological parameters for the addressee, which can be defined as a positive emotional mood, the ability to empathize, the desire to maintain relationships of communicative comfort, improving the emotional state of the object of assessment. Approval extends within the cooperative communication space, which implies the presence of constant psychological parameters for the addressee, which can be defined as a positive emotional mood, the ability to empathize, the desire to maintain relationships of communicative comfort, improving the emotional state of the object of assessment.

Experimental work in the 11th grade showed that after explaining the features of the speech act of a compliment and implementing a set of exercises, students successfully improved their dialogic speech skills, which indicates the practical significance of these tasks. Students learned not only to generate oral statements, but also certain role-playing behavior. They have mastered the role of both a speaker and a listener in English. So, the results obtained during the experimental work confirmed that the developed set of exercises contributes to the development of speaking skills. A set of tasks implemented in the learning process contributed to the implementation of the speech act compliment in the speech of students of the 11th grade.

	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА СХВАЛЕННЯ У ВИСВІТЛЕННІ ТЕОРІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	11
1.1. Природа поняття схвалення як різновиду оціночного висловлювання	11
1.2. Лінгвальний статус схвалення	16
1.3. Типологія мовленнєвих актів на позначення схвалення	28
Висновки до розділу 1	50
РОЗДІЛ 2 ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СХВАЛЕННЯ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	51
2.1. Лексичні засоби вираження схвалення	51
2.2. Синтаксичні моделі вираження схвалення	60
2.3. Стилистичні особливості вираження схвалення	66
2.4. Невербальні засоби репрезентація висловлювань схвалення	70
Висновки до розділу 2	76
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ	77
3.1. Особливості навчання говоріння учнів 11-х класів	77
3.2. Комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення учнів 11-х класів	86
3.3. Експериментальна перевірка ефективності використання комплексу вправ для розвитку навичок діалогічного мовлення учнів 11-х класів при навчання мовленнєвого акту «комплімент»	93
Висновки до розділу 3	104
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Сучасна парадигма в науковому пізнанні ознаменована сформованістю функціональної антропологічної лінгвістики, в якій мова мислиться як система, що становить конститутивну властивість людини і тісно пов'язана з її особистістю, мисленням, духовно-практичною діяльністю і знанням про світ (Вихованець І.Р., Кочерган М., Масицька Т.Є., Цехмістрова Г.С., Chafe W., Dehak M., Levin B.). Антропологічний підхід до природи мови і мислення передбачає всебічне вивчення комунікативних одиниць в мовленні мовців. Магістерське дослідження присвячене вивченню висловлювань у мовленнєвій поведінці носіїв англійської мови.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається неослабним інтересом мовознавців різних шкіл і напрямків до дослідження системності мови як невід'ємної складової людської життєдіяльності. У зв'язку з цим лінгвістами все більш гостро усвідомлюється необхідність розширення емпіричної бази прагматики. З цієї точки зору, схвалення представляється нами як складне та багатогранне комунікативне явище, що нерозривно пов'язане з параметрами мови, соціальним середовищем і володіє специфічними властивостями, які не можуть бути до кінця пізнані без поглибленого вивчення і систематизації. Актуальність дослідження зазначеної проблеми підтверджується також тим, що його предмет знаходиться на перетині декількох лінгвістичних дисциплін: соціо-, прагма- і психолінгвістики, етнографії мови, теорії мовленнєвої діяльності.

Мета дослідження зумовлюється виявленням специфічних властивостей висловлювань схвалення (ВС) як особливого виду комунікативних одиниць в сучасній англійській мови. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

1. Встановити оціночну природу поняття схвалення.
2. Визначити лінгвальний статус схвалення.
3. Розробити типологію мовленнєвих актів (МА) на позначення схвалення.

4. Проаналізувати вербальні та невербальні засоби репрезентації схвалення в комунікативних ситуаціях.

5. Розглянути особливості навчання говоріння учнів 11-х класів.

6. Розробити комплекс вправ та провести експериментальну перевірку ефективності їхнього використання для розвитку навичок діалогічного мовлення учнів 11-х класів при навчання мовленнєвого акту «комплімент».

Об'єктом дослідження виступають висловлювання схвалення в мовленнєвій поведінці носіїв сучасної англійської мови.

Предметом аналізу є когнітивні, соціокультурні, комунікативно-прагматичні, вербальні та невербальні характеристики англомовних висловлювань схвалення.

Матеріалом дослідження слугували художні твори, з яких методом суцільної вибірки було обрано 500 висловлювань схвалення. Звернення до художньої літератури як джерела прикладів обумовлено характером дослідження, який вимагає проникнення в світ емоцій, почуттів, інтенцій, цілей і мотивів, що визначають поведінку мовця.

Методи дослідження. Магістерська робота ґрунтується на комплексному застосуванні загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів. Загальнонаукові методи – *індукції, дедукції, аналізу та синтезу* слугували для узагальнення теоретичних засад дослідження. Застосування спеціальних лінгвістичних методів безпосередньо сприяло розкриттю лінгвопрагматичних засобів вираження схвалення в англомовних художніх текстах. *Метод прагматичного аналізу* застосовано для розкриття структури мовленнєвих актів на позначення схвалення; *метод контекстуального аналізу* – для відображення змісту засобів репрезентації комунікативного явища; *процедуру кількісних підрахунків* – для визначення частотності вживання висловлювань схвалення.

Теоретична значущість роботи визначається її зв'язком з розробкою такої важливої лінгвістичної проблеми, як особистісний аспект комунікації. Комплексна характеристика висловлювань схвалення, визначення їх місця в

низці споріднених мовленнєвих актів, особливостей їхньої реалізації в різних контекстах є певним внеском у розвиток лінгвопрагматики, теорії комунікації та теорії мовленнєвої діяльності.

Практична цінність роботи обумовлена можливістю використання її положень та висновків у лекційних курсах з теоретичної граматики (розділ "Комунікативні типи речень") та стилістиці, при написанні здобувачами вищої освіти курсових робіт. Практичне значення полягає також у доцільності використання отриманих спостережень для підвищення рівня комунікативної, зокрема, прагматичної компетенції студентів на практичних заняттях з англійської мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були апробовані в доповідях на VIII-ій Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Науковий пошук студентів XXI століття: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук»* (м. Ізмаїл, 17 листопада 2022 року); Міжнародній науково-практичній конференції *«Реформування міжнародних економічних відносин світового господарства в сучасних умовах»* (м. Ужгород, 24-25 березня 2023 року); XIII-ій Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента»* (м. Ізмаїл, 18 травня 2023 року).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в *трьох* одноосібних публікаціях – тезах доповідей наукових конференцій.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНА СХВАЛЕННЯ У ВИСВІТЛЕННІ ТЕОРІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Природа поняття схвалення як різновиду оціночного висловлювання

Сучасна лінгвістика характеризується вивченням мовленнєвих процесів і динаміки мовленнєвої поведінки індивідів в соціальному середовищі. "Системний характер мовлення корелює не тільки з системною організацією мови, а й з організуючою і регулюючою функцією потреб людської життєдіяльності, тому мовлення в даному розумінні – не тільки діяльність мови, вона є явищем соціальної, культурної та іншої взаємодії мовців однією мовою" [2, с. 24].

Для сучасного функціонально-орієнтованого мовознавства характерне розуміння мовних творів (висловлювань) як цілеспрямованих мовленнєвих дій (Белова А.Д., Бехта І.А., Донец П.Н., Ейгер Г.В., Загнітко А.П., Зацний Ю.А., Котов М.В.). Однією з найважливіших цілей, яку переслідує мовець, продукуючи мовленнєві дії, є здійснення впливу на інших учасників комунікативного акту.

У лінгвістичній літературі (Калита А.А., Колесник О.С., Кравченко Н.К.) виділяють наступні основні типи мовленнєвих впливів: соціальні; волевиявлення; роз'яснювальні та інформаційні; оціночні та емоційні. Релевантним для цілей магістерського дослідження є четвертий тип. Зупинимось на ньому детальніше.

В процесі комунікації незмінно проявляються аксіологічні відносини, які передаються різноманітними засобами як на рівні мови, так і мовлення. Етика розглядає схвалення і несхвалення як категорії, що відображають моральну оцінку, засновану на об'єктивному критерії моральності, що має історично мінливий характер і встановлює відповідність/невідповідність соціальних явищ і індивідуальних вчинків сформованим на даний момент моральним вимогам.

При вивченні всього різноманіття і гнучкості функціонування мовних і мовленнєвих одиниць в різних ситуаціях спілкування, а також ролі людського фактора у функціонуванні мови все більша увага приділяється феномену "позитивності / негативності", який є відображенням аксіологічної категорії оцінки і елементом категорій схвалення / несхвалення (Мецлер А.А., Назарчук Р.З., Назарчук Р.З., Селіванова О.О., Серль Дж.Р.).

Схвалення в міжособистісних відносинах можна визначити як установку, що виражає позитивне ставлення до іншої людини і складається з:

- 1) позитивної оцінки особистості, її якостей, вчинків і думок;
- 2) прагнення до об'єктивності, що виражається в готовності вислухати і зрозуміти співрозмовника.

Однією з широко поширених мовленнєвих дій, що здійснюються представниками англomовних культур з метою визнання чийось дій, вчинків, рішень і т. ін. вірними, правильними; позитивне, доброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь; позитивна оцінка є схвалення.

Схвалення є характерним проявом емпатії і може бути ефективним лише тоді, коли ваш співрозмовник відчуває, що ви його розумієте, бачите, чуєте [115, с. 234]. Тому характер схвалення повинен відповідати особистості адресата і ситуації спілкування.

Важливу роль схвалення в англomовних культурах відзначає багато спостерігачів, зокрема, А.Вежбіцька, яка підкреслює, що для того, щоб бути ефективним, схвалення має бути щирим і достовірним, а не "маніпулятивним". "Схвалення буде оцінене, якщо воно спонтанне, "йде прямо від серця" і є наслідком щирих почуттів, а не просто бажанням доставити адресату задоволення" [135, с. 256].

Продуктування мовних творів підпорядковується сформованим в даному соціумі комунікативним нормам і правилам поведінки/спілкування, які Філмор Ч. [105, с. 60-72] поділяє на "основоположні" /substantive/ і "церемоніальні" /ceremonial/. Схвалення, безсумнівно, регулюється першими, які відображають закон, моральні та моральні норми суспільства.

У загальному розумінні норма визначається як "припис, зразок поведінки або дії, міра висновку про що-небудь і міра оцінки" [107, с. 96]. Виділяють чотири елементи, що становлять зміст норми, а саме: дія, яка може, повинна або не повинна бути виконана; умова додатка – ситуація, в якій слід або допустимо реалізувати передбачену даною нормою дію; суб'єкт – особа або група осіб, якій адресована норма; характер норми, який визначається тим, зобов'язує, дозволяє або забороняє вона виконати деякі дії [109, с. 6-9].

З вищесказаного очевидно, що норма нерозривно пов'язана з оцінкою, під якою зазвичай розуміють судження про цінності. Проблема розуміння цінності є предметом аксіології-філософського вчення про природу цінностей, їх місце в реальності і структурі ціннісного світу, тобто про зв'язок різних цінностей між собою, з соціальними і культурними факторами і зі структурою особистості [110, с. 9].

У лінгвістиці розуміння норми співвідносять з "кількістю ознаки/ступенем якості найбільш звичайного для певного класу об'єктів у певній ситуації" [104, с. 50-53]. Норма не абсолютна, її кількісний зміст розмитий і рухоми. Нормативна кількість будь-якої ознаки ніколи не може бути точним. "Розмитість" стереотипів представляє собою неодмінну властивість природних мов" [98, с. 243].

Ступінь "розмитості" норм і стереотипів корелює зі ступенем об'єктивності/суб'єктивності ознаки, яка в свою чергу, обумовлена його раціональним характером. Більш об'єктивна норма якостей, що сприймаються органами почуттів, особливо тих з них, які допускають вимір (наприклад, довжина, вага і т.п.). Найбільш суб'єктивні норми оціночних ознак, приписуваних об'єкту, наприклад, "красивий – потворний".

Крім норми як найбільш звичайної кількості ознаки можна говорити про норму щодо будь-якої певної задачі, тобто про міру ознаки, необхідної або бажаної в певних умовах для досягнення певної мети [66, с. 234]. Оцінка "добре" може означати як відповідність нормі, так і відхилення від неї в

позитивну сторону, в той час як оцінка "погано" завжди означає відхилення від норми в негативному сенсі [69, с. 35].

Окрім кількісного значення в міру в даному випадку включається модальність. Норму такого типу можна назвати моральною нормою. Орієнтованість на норму, нормативність є одним з фундаментальних принципів функціонування мови.

В оцінці, як правило, виділяють чотири компоненти:

1) суб'єкт оцінки – особа (або група осіб), що приписує цінність деякому об'єкту;

2) предмет оцінки – об'єкт, якому приписується цінність, або об'єкти, цінності яких зіставляються;

3) характер оцінки – абсолютна і порівняльна; 4) підстава оцінки – те, з точки зору чого проводиться оцінювання [62, с. 98].

З точки зору моралі, оцінка вчинку і людини, яка його вчинила відділяється від безпосередньо психологічної реакції оточуючих. Оцінка не просто експресивно виражає почуття схвалення і/або обурення, але встановлює, в якому відношенні знаходиться вчинена дія до норми [54, с. 60]. За логікою моральної свідомості оцінка має бути заслуженою, щоб мати значення. Індивід сприймає в ній не просто акт прояву загального заохочення або невдоволення, а відображення дійсного стану речей, яке він сам розділяє. Моральна оцінка не надає значення вчиненому вчинку, а оцінює його.

У мовленні оціночна структура більш складна і включає ще й ряд компонентів, які не отримали однак однозначного тлумачення.

Андрейчук Н.І. основними елементами оціночної структури визнає суб'єкт, об'єкт оцінки і оціночне відношення, виражене оціночним предикатом. Факультативними елементами оціночної структури вона вважає типи інтенсифікаторів, деінтенсифікаторів, мотиви, підстави оцінки та ін. [1, с. 274]. Андрейчук Н.І. описує оціночні предикати, які можуть бути виражені експліцитно і імпліцитно, поділяючи їх на два класи: 1) предикати, що виражають поняття, пов'язані з обов'язками (борг, повинність, правильність

вчинку); 2) предикати, що виражають поняття цінності (хороше, погане, Е.М. Вольф [23, с. 12] характеризує оціночний предикат через ряд ознак, специфічних для оцінки: 1) емотивність, 2) емоційність, 3) раціональність, 4) експресивність, 5) афективність.

В аналізі суб'єкта оцінки виділяються два аспекти:

1) суб'єкт оцінки, що розглядається як учасник комунікативного акту – "фактор мовця" [29, с. 70];

2) суб'єкт оцінки, представлений як компонент структури оцінки [31, с. 453].

Головною функцією дескриптивного висловлювання є представлення дійсності. Якщо опис, що міститься у висловлюванні, відповідає реальному стану справ, висловлювання вважається істинним, якщо не відповідає – помилковим.

"Оціночне висловлювання вживається з іншою метою, а саме, є виразом оцінки, а разом з нею деякої якісної характеристики, оскільки поняття оцінки передбачає якість і навпаки" [32, с. 79]. Важливо підкреслити, що не кожне висловлювання, яке має елементи з оціночною семантикою, може вважатися мовленнєвим актом оцінки. Лише в тих випадках, коли сема оцінки домінує, можна говорити про оціночне висловлювання. "Той, хто хвалить, висловлює оцінку дії, яка відповідає певним стандартам" [35, с. 235].

Оскільки схвалення вербалізується в оціночних висловлюваннях, орієнтованих на позитивну оцінку, її вивчення дає можливість пізнання особистості і колективу через систему ціннісних орієнтацій, моральних і соціальних норм, які знаходять своє відображення в процесі мовленнєвого спілкування.

1.2. Лінгвальний статус схвалення

З точки зору мовного статусу, схвалення, що є предметом нашого дослідження, може бути розглянуто як особливий прагматичний тип висловлювання з іллокутивної силою.

В кожне висловлювання мовець вкладає не тільки певний зміст, а й певний комунікативний намір. Як будь-яка діяльність, мовленнєва діяльність починається з мотивації, тобто появи мотиву-потреби мовця передати іншому деяку інформацію, спонукати до дії, висловити ставлення і т.д. "Мотив – це основна спонукальна сила в психологічній діяльності, пізнавально-емоційна психологічна система, що виконує функцію регулятора поведінки" [41, с. 58]. Мовленнєва діяльність, як правило, включена в діяльність більш високого порядку: зазвичай продукування висловлювання або обмін висловлюваннями не є самоціллю, а виступає засобом планування і регулювання практичної діяльності, обумовленої відповідним мотивом. Тому в кожному окремому випадку ми маємо справу з певною ієрархією мотивів.

Етап мотивації – це ще до мовленнєвий етап. На наступному (також попередньому власне вербалізації) етапі під впливом даного мотиву формується загальний задум, свого роду "план дій", складений мовцем для досягнення своєї мети, смисловий образ того, про що він має намір повідомити, тобто виникає загальний смисл висловлювання.

Слід зазначити те, що мотив не збігається з іллокутивною силою, і ця обставина важлива для розуміння мовленнєвих ВС.

Іллокутивна сила висловлювання складається зазвичай [64, с. 251-257] з семи компонентів: іллокутивна мета; спосіб досягнення іллокутивної мети; інтенсивність іллокутивної мети; умови пропозиційного змісту; попередні умови; умови щирості; інтенсивність умов щирості.

1. Мета того чи іншого типу іллокутивного акту – це задум, внутрішньо властивий йому як акту даного типу. У випадку ВС його іллокутивна мета полягає в тому, щоб висловити схвалення, позитивну оцінку адресата, його якостей та/або діяльності:

"You've got my applaud. You did it perfectly," he told Rita [140, с. 251].

“I’m impressed with you, kid. You’ve got a future, Toby. You’ve got a bright talent,” Caruso said [147, с. 151].

Kevin made a point of keeping Max close at hand. Taciturn, brusque, his talent for putting diagnostic pieces together was superb. “You are good at what you’ve done” [138, с. 151].

“You should have been chief resident”, Kevin once said to him. “You’re the best medical man on house staff” [138, с. 51].

2. Іллокутивна мета досягається різними способами:

- очним способом, коли ВС направлено безпосередньо на об’єкт позитивної оцінки або продукується в його присутності:

“You’re a real help, my girl. We couldn’t have done it without you. We are proud of you” [143, с. 209];

- заочним способом, коли ВС продукується за відсутності об’єкта позитивної оцінки: *“I see a lot of improvement in Kevin’s work,” said Dr. Felder to Nan [138, с. 129].*

За способом здійснення ВС можуть бути також прямими і непрямими. Таке розмежування відображає перш за все різну ступінь інтенсивності їх іллокутивної сили. Іллокутивна формула прямих ВС безпосередньо відображає пропозиційний зміст висловлювання. Крім того, об’єкт позитивної оцінки та оцінний предикат виражаються у випадку прямого схвалення експліцитно і разом створюють оцінний вираз:

“You are strong. You’re smart. Good at what you do” [138, с. 89].

“Your reading is perfect. I like it” [146, с. 151].

“It’s good to talk to you, Pippa. Thank you for ringing. It was kind of you and brave” [137, с. 321].

Непряме вираження схвалення відрізняється тим, що передає адресату більше інформації, ніж та, що укладена в буквальному смислі висловлювання. Адресату в таких випадках потрібно більше інтерпретаторських зусиль, щоб реконструювати зміст переданого повідомлення:

"I've never thought to find such an interesting companion as you are" [145, с. 222].

"You proved you could do it" [148, с. 66].

Мовець може продукувати як пряме, так і непряме схвалення в різних модифікаціях за допомогою використання в якості ВС різних МА, які можна розглядати як різні прагматичні різновиди даного типу висловлювання.

3. Ступінь інтенсивності іллокутивної мети схвалення залежить від двох факторів: інтенсивності умов щирості та інтенсивності, пов'язаної зі способом досягнення мети. Тому інтенсивність іллокутивної мети буде збігатися з інтенсивністю умов щирості:

"Miranda, you are extraordinary" [136, с. 96].

"Rina, you are my best actress" [150, с. 216].

"You are superstar of our show, Toby" [147, с. 234].

Щоб посилити іллокуцію ВС, мовець може посилатися на свій авторитет, соціальний стан або життєвий досвід, що дають йому право оцінювати особистість або вчинки адресата:

"Look how far you've come with your last operation, my boy," said the Professor approvingly [148, с. 49].

"I salute the show you've produced because it's the best one in this season," said the old actor [147, с. 165].

4. Деякі іллокутивні сили накладають обмеження на пропозиційний зміст. Ці обмеження називають **умовами пропозиційного змісту** цих іллокутивних сил [118, с. 165]. "Під пропозицією як одиницею репрезентації розуміють своєрідну ментальну структуру, відображення деякої ситуації і типів відносин в ній, узагальнених і організованих в нашій свідомості" [117, с. 84]. При цьому пропозиції мають свої властивості. По-перше, кожна пропозиція репрезентує деякий стан справ і має істинне значення. Розуміти пропозицію – значить знати її умови істинності, тобто знати які положення справ повинні мати місце, щоб вона була істинною. У разі схвалення основною умовою пропозиційного змісту є те, що мотив ВС

завжди визначається **комунікативною ситуацією співпраці** [119, с. 63], коли мовець висловлює позитивну оцінку адресата і його діяльності, прагнучи створити або підтримати неантагоністичні відносини між учасниками акту комунікації.

Друга важлива умова пропозиційного змісту полягає в тому, що пропозиція є змістом іллокутивного акта. У цьому сенсі змістом мовленнєвого акту є вираз схвалення якостей, вчинків або діяльності індивіда.

5. Передумова, пов'язана з пропозиційним змістом висловлювання, полягає в тому, що оратор здатний реалізувати лінію дій, що репрезентується пропозиційним змістом. У разі ВС попередня умова полягає в тому, що оцінюваний стан справ дійсно заслуговує на схвалення.

6. Щоб визначити умови щирості, необхідно з'ясувати, який психологічний стан висловлює мовець. У разі ВС умова щирості полягає в тому, що мовець задоволений існуючим станом справ: якщо мовець вимовляє схвалення адресату, то це означає, що він висловлює щире схвалення його діяльності і впевненість в тому, що позитивна оцінка, яка виражається, є заслужена і об'єктивна.

7. Інтенсивність умов щирості висловлюваного схвалення може бути більшою чи меншою залежно від психологічного стану мовця, який визначає відповідний ступінь іллокутивної сили висловлювання. Здійснюючи мовленнєву дію, мовець окрім іллокуції схвалення може висловлювати також повагу, симпатію, любов, прихильність, насолоду, задоволення і інші "позитивні" почуття. Ці додаткові спів-значення підсилюють ефект схвалення як оціночного висловлювання і силу його впливу на адресата, який відповідним чином "інтерпретує отриману інформацію і тим самим модифікує свій внутрішній світ" [100, с. 16].

Інтенсивність іллокутивної мети збігається з інтенсивністю умов щирості, інакше кажучи, інтенсивність з якою виражається психологічний стан іллокутивного акту схвалення, не може бути вище інтенсивності його

ілокутивної мети (тобто перебільшене схвалення не відповідатиме умові щирості).

Як стверджує Сахарчук Л.І., в межах одного і того ж висловлювання можливе поєднання декількох прагматичних значень, а також основного і вторинних прагматичних значень [89, с. 68]. Так, в концепції Приходько А.І. складний МА розглядається як такий, що поєднує в собі декілька мовленнєво-актових функцій, кожна з яких в глобальному плані має свою конкретну задачу – наприклад, вираження спонукання, повідомлення, питання, заохочення, захоплення і т.д. [87, с. 132]. При цьому стверджується, що "попередній МА задає цілісне перлокутивне обрамлення всьому актомовленнєвому комплексу, на тлі якого кожен наступний крок виконує якусь допоміжну актомовленнєву функцію" [90, с. 87]. Об'єднані в складному МА мовленнєвоактові функції знаходяться між собою у відносинах "взаємної підтримки", а його "комунікативна цілісність забезпечується не тільки семантичними зв'язками між складовими частинами, а й прагматичними відносинами між актомовленнєвими функціями" [93, с. 5]. Серед складних МА виділяють "комплексні, композитні і складові. Частина комплексного МА знаходиться в підрядному зв'язку, співвідносячись один з одним як головний і підлеглий МА" [99, с. 13].

У продукуванні складних МА простежується вся суперечливість внутрішнього емоційно-психологічного стану мовця, яка відбивається в його промові. З'єднання різних іллокутивних сил в одному висловлюванні сприяє тому, що складний МА здатний висловлювати контаміновані, і тому більш тонкі прагматичні значення і мовленнєві смисли, в порівнянні з елементарними МА. Переважну більшість ВС, представлених в нашій вибірці, доцільно кваліфікувати саме як складні полі-іллокутивні МА – прагматичні утворення, що характеризуються прагматичним поєднанням в одному висловлюванні двох або більше мовленнєвих смислів.

Традиційне виділення компонентів МА (локутивні, іллокутивні, перлокутивні акти) [101, с. 58] є прийомом, що дозволяє визначити

прагматичну спрямованість даного висловлювання. Однак жоден із зазначених компонентів не існує самотійно, ізольовано від інших в мовленнєвій діяльності – всі вони виступають одночасними мовленнєвими операціями, які в динамічній взаємодії і складають акт мовленнєвої діяльності.

Перлокутивний акт призначений для впливу на адресата. Функція впливу змушує мовця так відбирати і з'єднувати між собою комунікативні одиниці, щоб у слухача (адресата) виникло певне ставлення до повідомленого (Криворучко С.І., Левицкий А.Э., Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В.).

Мета того чи іншого типу іллокутивного акту – це задум, внутрішньо властивий йому як акту даного типу. Як було сказано вище, іллокутивна мета мовленнєвого акту схвалення полягає в тому, щоб висловити позитивне відношення мовця до об'єкта оцінки – особистості адресата, його діяльності і т.п. Вимовляючи схвалення, адресант щиро висловлює позитивне ставлення до співрозмовника, тим самим, впливаючи на нього. Це – комплексний вплив на емоційну і раціональну сфери партнера, його знання і поведінку. "Перлокуція є, таким чином, різновидом соціально-психологічного впливу, безпосередніми об'єктами якого виступають почуття, емоції, мислення та свідомість адресата" [92, с. 37]. У зв'язку з цим можна виділити три типи впливу – на культурному, соціальному та психологічному рівнях.

На культурному рівні вплив здійснюється всім контекстом культури, в якому взаємодіють комуніканти, в тому числі – системою значень слів мови, фоновими знаннями та ін. [58, с. 123]. Наприклад:

"The Ukrainians are so hospitable. We get stoned and you go on smiling, picking us up off the floor" [148, с. 96].

Вплив на соціальному рівні являє собою вплив на адресата як на представника тієї чи іншої соціальної або професійної спільноти або групи і здійснюється цілеспрямованим вибором засобів впливу – авторитетом, аргументацією, владою, використанням особливої лексики (наприклад,

професіоналізми, соціолект, сленг, жаргон та ін.), з якими рахуються члени цієї спільноти, субкультури, групи і т.п. Наприклад:

No word of criticism passed his lips: "You were a real success in the American market. I want to stress the smooth efficiency of the Bouvier plant." Where praise was due, he laid it on with a travel [149, с. 96].

Danny Rossi returned to Cambridge in September with a revised view of the world – and himself. Arthur Rubinstein had praised his pianistic skills [145, с. 78] – схвалення виражається опосередковано за допомогою посилання на "авторитетну думку".

Вплив на психологічному рівні являє собою особистісний, індивідуальний вплив на адресата і здійснюється як емпатія і перехід у сферу особистісних смислів [60, с. 50]. Такого роду вплив здійснюється зазвичай за допомогою непрямого схвалення, наприклад:

"I'd like this individual to stand, so we can show him our appreciation." He turned and motioned to the honorable man, saying, "Mr. Andrew Eliot."

Andrew was stunned. No one had ever applauded him before. Not even his kids when they were young. He stood up shyly, lost in the unfamiliarity of public appreciation and praise. Pleased, surprised. And overcome by this display of real affection. For though he had known it – and perhaps still did not understand – he was, in human terms, the best man in the Class [145, с. 56].

Феномен перлокуції невіддільний звичайно, від фактора адресата. Останній є домінантою в сучасних прагмалінгвістичних дослідженнях, що розглядають його як "прояв індивідуально-конкретної, реальної сутності, поряд з лінгвістичною сутністю" [12, с. 149]. Сучасний антропоцентричний підхід пов'язує проблему адресата з поняттям інтерактивності, діалогічності. "Незважаючи на змістовну егоцентричність свого висловлювання, мовець певним чином його соціалізує" [19, с. 221].

Ситуація, яка може виникнути в результаті реалізації перлокутивного акту, становить перлокутивний ефект (Вовк О.І., Гайдученко Г.М., Демьянков В.З., Ділай І.П.). Відсутність перлокутивного ефекту зводить будь-яке

повідомлення нанівець. Перлокутивний ефект як результат мовленнєвого впливу залишається поняттям психологічним, але він проявляється в подальшій поведінці індивіда, як мовленнєвій так і немовленнєвій, і може виражатися лінгвістичними і невербальними засобами.

Деякі лінгвісти вважають, що вивчення перлокутивних ефектів не належить до сфери лінгвістики [47, с. 121]. З позицій сучасного мовознавства з цією точкою зору важко погодитися.

Перлокуція – це те, заради чого власне і відбувається спілкування. Перлокутивні ефекти поділяються на два класи: позитивні, або прямі, і негативні, або зворотні [48, с. 204]. Позитивні перлокутивні ефекти логічно завершують мовленнєві акти, а негативні – зводять їх нанівець.

ВС мають особливу іллокуцію – іллокуцію схвалення, в них діють специфічні, властиві саме їм іллокутивні сили, метою яких є висловити схвалення та/або справити позитивний емоційний вплив на слухача як природний наслідок такого схвалення [61, с. 213].

Особливістю ВС як перлокутивного акту є те, що його перлокутивний ефект не завжди однозначно прогнозований. Точно передбачити, яким буде результат схвалення, не завжди можливо, оскільки ситуація – особливо у випадках непрямого схвалення – включає безліч додаткових моментів, що впливають на перлокутивний ефект і обумовлюють значну різноманітність і непередбачуваність відповідних реплік. Тим не менш, щире визнання достоїнств рідко викликає заперечення, тому найбільш типовою і передбачуваною реакцією на схвалення є прийняття – 88% відсотків реплік-відповідей.

Цей перлокутивний ефект може мати різні маніфестації:

а) прийняття схвалення з вдячністю:

“That’s a good job,” he said grudgingly. “Thank you! I can’t tell you how I appreciate this,” Dana said. “I’m going to be the best reporter you ever had. You’ll see” [146, с. 86].

б) прийняття схвалення з відповідним схваленням:

That afternoon Oliver Russell was in Senator Davis's office. "It's good to see you, Oliver. Thank you for dropping by. You are looking well." "Thank you, Tod. So you are" [146, с. 73].

Kath wrapped and squeezed and an amazing squirt of milk hit her knee. "Good. Now just direct it into the bucket, and you are away," said Roz. She squeezed again, tilting the udder. "Great. Gently does it, now. Relax, Kath. Rest your head on her side, find your rhythm... Yes, you've done it. Good pupil." "I've done it with such a good teacher" [137, с. 273].

в) прийняття з "ескалацією" схвалення:

"You play the oboe, I see," said Simon. "Yes," said Konstantin. "You could play me a tune," said Simon. The child played the tune without a murmur of protest. "He is playing good," said Simon to his mother, "he's a very polite child." "Yes, he is," said Rose, "and very striking" [137, с. 39].

г) підтвердження утішної думки співрозмовника про об'єкт позитивної оцінки (зазвичай у випадках непрямого схвалення):

"Have you ever seen a more beautiful window?" "Brilliant, Bugiardine," replied Michelangelo [149, с. 139].

д) приємне здивування:

As she turned to leave, Matt Baker said grudgingly, "You weren't bad." Coming from him, it was a high approval. She was surprised [146, с. 45].

"You were excellent." "Gosh, I was sure I flunked that exam!" [145, с. 96].

е) хвастощі. У деяких випадках схвалення може "закрутити голову" адресатові, провокуючи його на хвастощі. Наприклад:

The noise of the engines faded, replaced by the sound of a gentle wind tugging around the cockpit outside. "Nice landing," said Tom.

"I could put down here in my sleep; I've done it so often" [148, с. 49].

Неприйняття схвалення (12% відповідних реплік) може набувати наступні форми:

а) заперечення, обурення:

“Magnificent!” breathed Michelangelo, reaching for the sheets. “You’ve learned everything that Masaccio has to teach.” The blood drained from Ghirlandaio’s dark face. He took his drawings from him [149, с. 209]. (Обурення адресата викликано порівнянням його творчості з досягненнями "негідного" з його точки зору митця).

“I want to talk to you about the editorial.” “It’s good, isn’t it?” “It stinks, Leslie. It’s propaganda.” “The president’s not responsible for controlling crime in the city” [145, с. 138]. (Розбіжність іллокутивних цілей – висловити схвалення (*It’s good, isn’t it*) і перлокутивного ефекту – шалене несхвалення (*“It stinks, Leslie. It’s propaganda”*)) трансформує ситуацію співпраці в конфліктну ситуацію спілкування, не передбачену мовцем).

Негативний перлокутивний ефект може посилюватися в разі існування значної вертикальної дистанції між співрозмовниками: відповідаючи на схвалення на свою адресу принизливою реплікою, вище поставлений мовець як би підкреслює своє домінуюче становище над адресатом [78, с. 209]. Наприклад:

“Your Excellency has superb taste in the arts”. Pinero was not propitiated. “When I want your opinion I will ask for it” [149, с. 114].

б) образа:

Next morning the editor came into the Chief’s room and said: “That’s good of you to help us to start the evening news in time.” There was a long pause and then the Chief answered in an offended voice: “Don’t you think it could be in the other way? I’m responsible for it, not you” [140, с. 321].

в) зниження позитивної оцінки на свою адресу самим адресатом – "девальвація" схвалення:

The stage turned into bedlam, with everyone applauding. Norman ran out onto the stage. He grabbed Rina’s hand. “Well played. You were wonderful, baby! Magnificent!” Rina looked at him then asked: “Do you really think so?” [150, с. 176].

Humphrey observed, like a friendly visitor: "Grand office you've got here, haven't you?" This was the first time Humphrey had seen it. Yes, it was a sumptuous office, by London official standards. "A bit above my rank," Briers thrust out his underlip?" [144, с. 321].

"Stu, you're enormously talented". "Please, Danny you could have had any lyricist you wanted, but you gave a shot to a guy with no track record" [141, с. 211].

Подібного роду випадки свідчать про те, що іллокутивна мета ВС – надати позитивний емоційний вплив на співрозмовника – досягається не завжди і, відповідно, не завжди перлокутивний ефект полягає в позитивній зміні емоційного стану адресата (Огоновська О.В., Панкрац Ю.Г., Почепцов Г.Г.). У деяких випадках схвальна думку про об'єкт оцінки висловлюється адресатом без вираження емоційного ставлення до нього. Подібні висловлювання розраховані на те, щоб змусити адресата підтримати думку мовця, підтвердити висловлену ним позитивну оцінку: їх перлокутивний ефект – це згода з висловленою думкою. Можна припустити, що в таких ВС діють два типи іллокутивних сил: основна сила, спрямована на повідомлення інформації (позитивної оцінки), і другорядна сила, спрямована на зміну емоційного стану адресата. Очевидно, що межа між двома іллокутивними силами є аморфною і вони часто поєднуються при збереженні, однак, домінантної ролі першої:

"I think it's absolutely brilliant," offered Harvey Madison.

"It seems to me too" [145, с. 178].

"You know, Ted, he's a terrific teacher."

"He is really brilliant" [145, с. 45].

В цілому аналіз прикладів дозволяє стверджувати, що характер перлокутивного ефекту ВС відображає два основних обмеження, званих принципом ввічливості Ліча [132, с. 321]: прагнення підтвердити сказане (максима згоди) і прагнення "усувати від себе схвалення" (максима скромності):

“I saw evening news yesterday and I say Dana’s report was great,” said Teddy. “Well done,” added the editor [146, с. 165].

(Помічник капітана розповідає останньому про дивну поведінку місіс Темпл): *“I passed her cabin and I heard loud voices and a scream. It was difficult to hear clearly through the door, but it sounded as though she was saying, “You’ve killed me, you’ve killed me.” I thought it best not to interfere, so I came to tell you.” Dessard nodded: “You did well.” “I hope,” said the man [145, с. 74].*

“You’ve done the most important research, Nan. You’re the leading genetic of the country.” “Thank you, but it isn’t only my research. The lab group worked with me days and nights” [138, с. 75].

“I want you to participate in my picture. You are the best studio head in the business,” said Clifton. “Thank you, but my colleges also know what they are doing” [146, с. 189].

1.3. Типологія мовленнєвих актів на позначення схвалення

Як вже було зазначено, ВС розуміється як складний МА з іллокутивною силою схвалення. ВС об’єднуються загальною іллокутивною метою, що складається у вираженні позитивної оцінки якостей адресата, об’єктів, що входять в сферу його інтересів або діяльності.

Запропонована типологія ВС здійснюється в залежності від типів МА, що беруть участь в реалізації іллокуції схвалення і інтенсивності

прагматичної спрямованості ВС як складного МА. Полі-іллокутивна природа ВС також є основою класифікації, вона дозволяє відобразити прагматичну своєрідність ВС, що полягає в їх прагматичній багатозначності і досить широких можливостях варіювання їх загального прагматичного значення.

Якщо звернути увагу на досліджувані нами ВС, то переважна більшість з них відповідають визначенню "двоактових", або "двоіллокутивних" висловлювань [94, с. 259], тобто таких, які утворюють «бінарні мовні комплекси» [84, с. 32], особливістю яких є те, що вони сигналізують поряд з основним вторинне прагматичне значення, яке є значенням схвалення. Аналіз досліджуваного матеріалу дозволив нам виділити наступні прагматичні модифікації в залежності від типу МА, що становить ядро схвального висловлювання і задає його основне, або первинне прагматичне значення: ВС-констативи, ВС-експресиви, ВС-директиви, ВС-перформативи, ВС-квеситиви.

Іллокуція схвалення виступає в даному випадку вторинним прагматичним значенням складного МА, яке накладається на основне та супроводжує його. Вторинне або другорядне прагматичне значення можна назвати визначальним характером прагматичного суміщення, його мовним змістом, що має місце в тому чи іншому висловлюванні. Наявність мовного змісту, пов'язує семантичний і прагматичний компоненти висловлювання. В результаті констатив, наприклад, крім функції повідомлення може набувати також функції обґрунтування, аргументації, незгоди і т.д., квеситів в певних комунікативних умовах може реалізувати мовні змісти попередження, прохання, запрошення та ін. Самою багатю палітрою мовних змістів володіють директиви, чії основні значення (наказ, порада, заклик) можуть ускладнюватися такими прагматичними смислами, як вимога, заборона, дозвіл та ін.

Нами виділено та проаналізовано наступні різновиди мовленнєвих актів, змістом яких є схвалення.

ВС-констатив (395 прикладів – 63,4% від загальної кількості).

Особливістю ВС-констативів є те, що вони констатують схвальне ставлення до стану справ, що репрезентується пропозиціональним змістом висловлювання. У проаналізованій вибірці констативи представлені твердженнями: *“Your patient is recovering now, Dan. You really did everything all right”* [140, с. 215]; а також повідомленнями про позитивні якості або дії об'єкта оцінки: *“Dr. Hells says he's very good for his age. He thinks that he could even play professionally”* [142, с. 93].

ВС-констативи примітні тим, що можуть не містити експліцитно оціночних елементів ні у вигляді лексичної семантики слів, ні у вигляді окремих сем у семантиці окремих слів і тим не менш можуть набувати позитивне оцінне значення на основі стереотипів, що існують у загальній для даного соціуму «картині світу» (Безугла Л.Р., Бехта І.А.). Інакше кажучи, позитивна оцінка не обов'язково виражається експліцитно, тобто наявністю у складі ВС-констативів оцінних слів або оціночних сем, але може передаватися і побічно завдяки імпліцитному сенсу висловлювання. Під імпліцитністю ми розуміємо компонент змісту висловлювання, який не входить у власний смисл його вербальних засобів:

“Who the other reader is?”

“Someone who admires you almost as much as I do” [139, с. 124].

В даному випадку позитивно-оцінне значення є імпліцитним за допомогою втішеного для об'єкта похвали порівняння.

ВС-експресив (97 прикладів – 15,5% від загальної кількості).

Експресія – це вираження почуття або ставлення, тієї чи іншої психологічної установки щодо стану справ, яка репрезентується пропозиціональним змістом. Експресиви, які передають психологічний стан продуцента, можна поділити на два види залежно від їх емоційної спрямованості: експресиви, що виражають негативне ставлення до вчинку, дії адресата або самого говорить; та експресиви, що передають позитивну оцінку мовцем реципієнта, його особистості, дій, належних йому предметів тощо. Останній тип експресивів характерний для ВС. У схваленні експресивний

мовний зміст висловлювання відбивається з максимальною інтенсивністю і особливою виразністю, створеної за допомогою емпатичної інтонації, еліптичних синтаксичних побудов і позитивно зарядженої емоційної лексики:

“Clever!”, Sherlock said. “Spunky!”, someone else added [139, с. 124].

“How clever of you, Ted. You were fantastic. This was the proudest day of my life. You snowed everybody” [139, с. 87].

ВС – директив (83 приклади – 13,3% від загальної кількості).

Первинним прагматичним змістом директивів є пряме спонукання адресата до дії. У ВС даного типу це основне значення конкретизовано додатковою (вторинною) іллокуцією, інакше кажучи, спонукання адресата до продовження заслуговує схвалення діяльності. Характер спонукання варіюється залежно від ступеня категоричності, відповідно, спонукальні висловлювання поділяються на: 1) власне категоричні (директивні), 2) некатегоричні (оптативні).

Подані типи розрізняються між собою ознакою обов'язковості (необов'язковості) дії для адресата, статусом адресанта, який визначається ієрархічними відносинами між адресатом і адресантом. Категоричне спонукання реалізується в умовах статусної або рольової нерівноправності які спілкуються, коли адресант в силу властивого йому більш високого становища може наказувати адресата діяти певним чином:

That evening Charley said confidingly: “Be careful about raising jealousies. Sam and Tom have been apprenticed for a long time. Your works are brilliant but praise their work and keep your own to yourself” [136, с. 47].

Дія, яка позначена некатегоричністю спонукання, не є обов'язковою для виконання адресатом. Тут адресат і адресант або мають однаковий статус, або адресант за своїм соціальним статусом нижче адресата:

“Great? Berth! You've got it. Go on doing the job. Milk those two quarters out then do the other two. You're doing fine”, Cork said approvingly [151, с. 158].

“What do you think of it?”, Vilely asked.

“It's good. Go on writing it”, said Gels [149, с. 25].

Схвалення-стимул не є самостійним і самодостатнім ВС, вона завжди супроводжує інші схвальні висловлювання, як правило, слідуючи за ними і функціонуючи як своєрідне заохочення. В даному випадку ми маємо справу з ВС, представленими певними послідовностями з іллокутивною силою схвалення, які можуть включати певні комбінації МА:

1) МА експресив + МА директив:

“There was a murmur of pleasure from the men, while the women clapped their gloved hands discreetly”. “Excellent! Excellent!”, cried the cardinal looking at the models. “Keep working, my dear boy” “Oh, Jesus. Oh, Con! That’s terrific. Just keep it up” [141, с. 74].

2) МА констатив + МА директив:

“You are a tough act to follow. Go on boy” [140, с. 321].

“You’re doing great. Go on” [140, с. 164].

“Looking good, son. Show ‘em the good old Rossi stuff!”, Danny soared through the next four hundred yards on wings of paternal praise [149, с. 181].

3) МА квеситив + МА директив:

“It’s going fine, isn’t it? OK. Go on” [139, с. 181].

“Good broadcast, huh? Keep doing it” [139, с. 36].

4) МА перформатив + МА директив:

“I praised your performance. Just keep it up” [147, с. 36].

“Your teacher is praising you. You’re reading perfectly. Do not be so shy. Go on” [147, с. 195].

ВС– перформатив (33 приклади – 5,3% від загальної кількості).

Як відомо, найпростішою дією процесу спілкування є перформатив. Головна особливість перформатива полягає в тому, що він є основою комунікації, його неможливо викреслити із ситуації спілкування, оскільки «в цьому випадку порушиться не тільки опис, але й сама ситуація» [131, с. 36]. Перформатив не описує, а утворює ситуацію, тому можна сказати, що перформативні висловлювання схвалення є комунікативними діями в прямому сенсі цього слова, власне їх проголошення є похвальним актом:

“We praise you, Lord! We praise and honour you” [144, с. 86].

Однак, «чисті» перформативні формули типу «*I praise you*» дуже рідкісні та найчастіше вживається з попередніми їм модальними одиницями «*must, wish, have to, should*», за допомогою яких мовець конкретизує своє суб'єктивне ставлення до об'єкта схвалення:

“You're as honorable as your father is, which is saying something. You're doing a job. On the whole, I praise people who are doing a job” [150, с. 144].

“Don't get the wrong idea; I want to praise you, Russians. You've got the best joint fishery. Koreans will steal half of every bag. The Japanese are too proud to cheat but they're colder than the fish” [148, с. 247].

“Pope Paul studied the designs side by side on his breakfast table in the presence of Sangallo, Vasari, Sebastiano”. He looked up and announced: “I wish to praise all of these drawings as ingenious and very beautiful” [149, с. 147].

ВС – квеситив (15 прикладів – 3,5% від загальної кількості).

Найважливішою відмітною ознакою квеситива вважається розходження в інформаційних потенціалах автора квеситива і адресата. Вживанням квеситива його продуцент експлікує таке розходження і переслідує мету його елімінації (заповнення інформаційної лакуни) шляхом отримання відповідної інформації від адресата у відповідь на своє питання. Квеситив в силу своєї питальної форми створює деяку психологічну напругу в спілкуванні, яке знімається відповідною реакцією адресата. Схвалення-квеситив володіє структурною ознакою питальності і, як правило, буває оформлено у вигляді загального, запитально-негативного або розділового питання:

“You know you have a good voice?” [141, с. 133].

“Our wedding! I cannot believe it, Mike. Sol Giddy. Sounds good, does not it?” “It sounds great!” [143, с. 63].

“It was good of Mr. Baldest to let us help the man this afternoon, was not it?” “It was. He is a lovely man” [144, с. 165].

“Aren't they nice?” I nodded. I couldn't speak. I wanted to say something nice [151, с. 62].

Серед способів репрезентації схвалення, виділяються пряма репрезентація, яка виражається експліцитно, тобто лежить на поверхні ВС, та непряма репрезентація, яка виражається імпліцитно, та потребує зусиль інтерпретації адресатом.

Розмежування даних способів репрезентації схвалення проводиться за принципом відповідності або невідповідності структурно-семантичного змісту висловлювання його іллокутивної функції. Головною відмінною рисою прямих ВС є те, що їх іллокутивна формула безпосередньо співвідноситься зі структурно-семантичним типом висловлювання. Крім того, об'єкт позитивної оцінки та оцінний предикат виражені експліцитно. Автором оцінного висловлювання є мовець, а об'єкт позитивної оцінки має безпосереднє відношення до адресата.

Аналіз досліджуваного матеріалу дозволяє нам визначити те, що в англійській мові частіше зустрічаються прямі ВС (490 прикладів – 65,6% від загальної кількості). Непряме схвалення зустрічається рідше (256 прикладів, що становить 35,5% від загальної кількості). Напрям схвалення виявляється лише на основі обсягу і референтної відносності контексту, тобто в рамках конкретної ситуації. У непрямих ВС мовець передає адресатові більше інформації, ніж та, котра укладена в буквальному сенсі висловлювання. Додаткова інформація укладена в загальних для обох комунікантів фонових знаннях (як мовних, так і немовних), до яких апелює адресант, а також в здатності до раціонального мислення, що мається на увазі мовцем у слухача. У випадках непрямого схвалення адресату зазвичай потрібно більше інтерпретаторських зусиль, щоб реконструювати зміст переданого повідомлення саме як схвалення.

Непряме вираження схвалення має також свої способи або способи репрезентації. Серед них виділяються наступні:

1. Вираження схвалення через визнання переваги об'єкта позитивної оцінки над іншими.

Найчастіше цей спосіб вираження схвалення виникає в формі втішного для адресата порівняння: *“You talked of changes and I thought perhaps – you see – well, I care for Arthur, but compared with you Arthur is nothing”* [151, с. 49].

“I know that the Pope won't keep his promise, but you will” [150, с. 91].

“He was the last person I wished to see in my house, but not you” [145, с. 83].

Some babies would squall, but not Esther [138, с. 56].

“The famous BBC news is now less popular than yours” [145, с. 46].

2. Репрезентація схвалення за допомогою виразу приємного здивування, яке є наслідком неочікуваності ситуації:

“You were so wonderful, Betide. How did you ever learn to make slipknot” [142, с. 76].

“I've never thought that he is so witty and brave. I was really surprised by his courage” [149, с. 76].

3. Схвалення, засноване на думці, що воно є «авторитетним» для адресата: *“Senator Davis brought the couple over to Oliver and introduced them. “I'm delighted to meet you”, said Oliver. Sylva smiled. “I've been hearing a great deal about you.” “Nothing bad I hope”. “Senator Davis says you are one of the famous politicians in Washington”. Oliver looked at him and said, “I'm flattered” and added, “Senator Davis speaks very highly of you, Mr. Mansini”* [148, с. 400].

“But from what I've heard, you're a pretty good doctor”.

She looked at him. “I suppose I am” [150, с. 213].

“I'm happy to see you, Miss Evans. I hear you are doing wonderful broadcasts” [147, с. 213].

“The Chief says your last report was the best you'd done” [147, с. 59].

4. Схвалення, виражене у формі скарги, жалю:

“You are a handy girl, aren't you? I wish you were my maid” [149, с. 92].

“I wish to see your performances more often, but, alas, I can't afford this” [139, с. 211].

It's a pity that his works are published so infrequently” [136, с. 111].

5. Схвалення як заздрість.

Найчастіше, такі ВС містять бажання мати або придбати те, що належить адресату: *He examined the masterpiece for a long time and then said: "I'd like to have this picture for my collection"* [137, с. 43].

"What a nice and rare thing...an old compass. It's my dream to have such. Please...I want to buy it". "I'm afraid it is impossible. This compass belonged to my Grandfather. It's our relic" [138, с. 128].

He introduced the two women, but Mrs. Negus overlooked the introduction in her interest in a piece of furniture that the moving men were carrying across the hall.

"You wouldn't want to sell it?" Mrs. Negus said [139, с. 28].

6. Схвалення, виражене мовцем за допомогою визнання переваги об'єкта позитивної оцінки над собою:

"Teddy, I'd never have thought of that!" [140, с. 145].

"You've expressed it better than I could", Arcady said [148, с. 80].

"You, my dear sister, have more brains than both of us (your two brothers)" [149, с. 39].

7. Вираження схвалення за допомогою апеляції до авторитету і компетентності адресата (часто виражається у формі прохання дати пораду або настанови): *"I would really appreciate your opinion – how would you do it?"* [150, с. 47].

"We must consider the slim possibility of actually finding something out. This is where I need your counsel" [147, с. 224].

8. Вираження похвали за допомогою апріорного визнання позитивних якостей адресата:

"I suppose you've made something marvelous at Amber. I'd like to be able to do that" [145, с. 114].

"You must be good at it" [136, с. 20].

"You know, your parents should be extremely proud"

"Thank you", Jason Gilbert whispered [137, с. 77].

Як впливає з вище наведених прикладів, непряме схвалення сприймається як таке за наявності низки ситуативних і контекстуальних маркерів, які знаходяться, як правило, за межами власне ВС. Оскільки іллокутивна сила схвалення в подібних випадках є контекстно обумовленою, іллокутивна мета висловлювання, тобто схвалення, імплікується мовцем і не завжди однозначно розуміється утримувачем інформації.

Як відомо, схвалення представляє собою оцінний МА, тому, на наш погляд, важливе значення має його співвідношення з іншими оцінними актами та визначення місця серед них. Зіставлення ВС відбувається з іншими спорідненими з ними оцінними МА (які власне містять в собі локуцію схвалення): лестощами та іронією, самопохвалою та компліментом. Всі вони є оцінними висловлюваннями, тобто мовленнєвими діями, розпочатими мовцем з метою продемонструвати своє позитивне чи негативне ставлення до того чи іншого об'єкту оцінки. Однак, по-перше, треба розрізняти іллокутивні цілі мовця, які визначають форму і зміст МА (простого або складного), і очікування мовця, який розраховує на конкретний перлокутивний ефект. Емоційні потенціали, укладені в оціночних МА мають два напрями: вони можуть бути спрямовані як на самого мовця, так і на його співрозмовника. Таким чином, ми можемо виділити наступні види оцінних актів: 1) висловлювання, спрямовані на самого мовця (до цього виду оцінних актів належить само схвалення); 2) висловлювання, спрямовані на слухача (сюди входять власне схвалення, лестощі, іронія та комплімент).

Прагматична мета кожного оцінного МА відрізняється від прагматичної мети інших оцінних актів. Так, якщо порівняти в цьому плані, комплімент і лестощі, то стає очевидним, що іллокутивною метою компліменту є створення сприятливої, дружньої атмосфери спілкування, в той час як іллокутивна мета лестощів, спрямованої для досягнення певних, зазвичай корисливих цілей, полягає в перебільшенні позитивних якостей і значущості іншої людини. Розрізняються вони і за умовами істинності пропозиції, наприклад, якщо

порівнювати лестощі та іронію, то іронія – це навмисне, свідоме вираження нещирості, а лестощі – це удавання, маніпулювання правдою.

Аналіз ВС дозволяє нам виділити спільні та відмінні риси схвалення та інших оцінних МА. Ці риси проявляються як у функціонуванні ВС, так і при інтерпретації ВС адресатом, коли в нього виникають реакції у відповідь на схвалення.

Схвалення vs. комплімент. Схвалення і комплімент об'єднує спільність позитивної оцінки мовцем адресата, його дій і якостей. Різниця полягає в тому, що схвалення частіше розуміється як прагматичний тип висловлювання, який по своїм позитивним оціночним значенням ширше МА компліменту.

Що стосується схвалення, то його прагненням є досягнення взаєморозуміння і співробітництва, або дотримання «принципу кооперації» (Мартинюк А.П., Мізін К.). Основний зміст цього принципу полягає в тому, що комунікативний внесок мовця на кожному етапі діалогу має відповідати спільно визнаній меті або напрямку діалогу і підтримці дружніх стосунків між співрозмовниками. Натомість, головна особливість компліменту полягає в тому, що в деяких комунікативних ситуаціях його важко відрізнити від лестощів – тобто від перебільшеного та нещирого схвалення. У подібних неоднозначних випадках розпізнавання інтенції мовця залежить від «контекстної чутливості» адресата і стає очевидною з його реакції на даний МА. Наведемо деякі приклади схвалення та компліменту:

“You operated on the patient just in time and did it perfectly good” [142, с. 23].

В даному випадку виражається «чисте» схвалення. А ось приклад, в якому застосовується комплімент:

The evening of the party Ann wore a dress I hadn't seen before: a simple frock with an embroidered jacket. She looked very well in it. “You look lovely”, I said, kissing her. “When did you get that dress?” [142, с. 93].

В англомовних культурах комплімент є невід'ємним компонентом етикету спілкування. Мовний етикет — це мікросистема національно специфічних стійких формул спілкування, прийнятих і приписаних суспільством для встановлення контакту між співрозмовниками, підтримки спілкування в обраній тональності" (Бацевич Ф.С., Космеда Т.А., Безугла Л.Р.).

Створення сприятливої атмосфери спілкування є іллокутивною метою компліменту як одиниці мовленнєвого етикету. Деякі лінгвістів стверджують, що комплімент є незначним МА, який не слід сприймати серйозно, тому що він не завжди відображає дійсний стан речей та не може містити в собі об'єктивну оцінку. На відміну від компліменту, схвалення завжди є результатом щирої, об'єктивної позитивної оцінки мовцем особистості та діяльності співрозмовника, а тому використання ВС є певною мірою спонтанним і не диктується етикетними нормами або ритуалами. У цьому полягає відмінність схвалення та компліменту.

Ще однією відмінністю між МА схвалення та компліменту може бути категорія часу. В процесі комунікації компліменти завжди позиціонуються як «миттєві» МА, незалежно від того, чи представлена категорія часу в морфологічній структурі предиката чи ні, сама логіка ситуативного спілкування «тут – зараз» відносить ці формули в план синтагматичного сьогодення:

"Rina, darling!" Bernie Norman said, getting up from his desk and throwing his arms around her enthusiastically. The producer stepped back and looked at her. "You are looking slimmer and more beautiful than ever" [140, с. 57].

У разі ж схвалення часом референції може бути не тільки сьогоденням, але і минулим або навіть майбутнім часом:

"You did your job nicely, Tom", she said [140, с. 88].

"It was your best report, Dana", he repeated not once [147, с. 73].

"Your reading was perfect yesterday," the producer said [146, с. 91].

"It will be your best work when you finish it", he said [148, с. 91].

“Of course you’ll do a stellar job” [148, с. 77].

“The great book. It will be a success, my darling” [146, с. 54].

Наявність категорії синтаксичної особи у разі компліменту зумовлено тим, що спілкування на рівні мовленнєвого етикету можливо лише між безпосередніми співрозмовниками, тобто при неодмінній присутності адресанта і адресата. Компліменти, тому незмінно спрямовані безпосередньо на об’єкт – адресата.

“Rose!” screamed Lily, “What a perfectly scrumptious dress! You always get it right! So simple, so absolutely you!” [141, с. 54].

As they had waffles after the movie Melvin said solemnly, “You are the most beautiful girl in the world, Teddy Lunen”. “Am I?” She gasped. “Without any doubt” [141, с. 54].

Marti gave each of them her usual feathery kiss on the cheek without smudging her lipstick or ruffling her short, lark, hair. “You always smell like flowers,” Henry d said when he got his kiss. “Why, thank you, Tom,” Fred said [137, с. 76].

На відміну від МА компліменту, схвалення буває спрямоване і на третю (відсутню) особу. Наприклад: *“Though Bernie is not here I want to say about his work. It is the best one in your group. I appreciate it highly”* [137, с. 88]. На відміну від етикетних, зазвичай стереотипних, компліментів-кліше, схвалення зазвичай виступає як індивідуальна, "авторська" мовленнєва стратегія, спрямована на заохочення і підтримку адресата, тому мовне наповнення ВС відрізняється значним лексико-синтаксичним розмаїттям та відсутністю шаблонності. Для вираження схвалення немає особливої, закріпленої за нею лексики, але широко використовуються стилістичні (сленг, колоквіалізми та образні засоби мови (синоніми: *“Well done, you’ve created this nice and beautiful collection of fashion!”* [138, с. 88], метафори: *“You’re the working donkey I say. Let’s finish. You’ve done your work well”* [136, с. 87]):

“Atta boy! You did the job nicely” [142, с. 36].

“Good, my boy. You’re the hot-shot” [144, с. 178].

Таким чином, на основі вищезазначеного, ми можемо констатувати, що похвала володіє незрівнянно більшим потенціалом лексико-семантичного варіюванням ніж комплімент.

Схвалення vs. іронія. Під іронією ми розуміємо іносказання, в якому істинний оцінний зміст протиставлено формі схвалення, компліменту, захопленню або іншій позитивній оцінки з метою прихованої насмішки, викриття. Іронія за своєю природою протирічна та ховається під маскою схвалення і згоди; явищу навмисно приписують властивість, якої немає, але яку треба було очікувати. Іронічний МА може бут розпізнаний в значній мірі завдяки загальним знанням мовця та слухача, які стосуються ситуації та контексту, де фігурує даний МА.

Важливу роль в інтерпретації іронічного МА відіграє критерій щирості. Принцип співпраці, який є одним з найважливіших принципів комунікації, спонукає мовця бути щирим у вираженні свого психологічного стану. Відповідно, адресат передбачає щирість мовця до тих пір, поки не упевниться в протилежному.

Як відомо, схвалення є щирим вираженням позитивної оцінки, тоді як іронія є навмисним виразом нещирості. Найбільш характерне вживання МА іронії – так звана "саркастична іронія": вираз критичного, несхвального ставлення до якостей індивідів або їх дій [124; 126], така іронія майже завжди є показником конфліктності, конфронтаційного характеру комунікативної ситуації, в якій вона використовується:

“Kevin arched his brows. «I know you do not think much of Dr. Luff. But he's one of the best”. “Terrific surgeon. One of the best. He'll have you on the heart-lung machine before he's taken your temperature. The great cutter” [139, с. 66].

“Stop crying or I'll kill you», Miguel said. Jessica spoke with mockery. «You are good at that». «We are good not only at that. You'll see, I promise” [140, с. 53].

Rose said: "You've painted the house. That's nice. You have a good sense of color." Turning to her friend she added in whisper: "I hate such wild colors" [148, с. 73].

Іронія, на відміну від схвалення, являє собою непряму форму мовлення. МА іронії не можуть бути перформативами, вони за своєю природою є непрямими мовленнєвими актами. Іронія несе особливий емотивний заряд, що виникає в результаті поєднання іллокутивної та перлокутивної сил та який змушує адресата переосмислити пропозиційний зміст висловлювання, тобто усвідомити те, що, використовуючи стратегію іронії, мовець стверджує щось, що є прямо протилежним його думкам. Це надає його зауваженням особливу силу і переконливість:

"Well," said Mr. Farrell, "Now look. About these new guys." "They are nice boys. Exceptionally nice boys. More to it they are the first-rate baseball players. We're proud they are with us," said the coach with an ironic smile and added: "Due to them we lost the last match" [149, с. 39].

Загальним же для іронії і схвалення є те, що обидва ці прагматичних типа висловлювання носять "творчий", індивідуально-авторський характер, що виражається в практичній неможливості їх суворої типізації, а також труднощі встановлення стабільного переліку лексико-синтаксичних одиниць і моделей, які були б потенційними носіями іронічних висловлювань або ВС.

Схвалення vs. самопохвала. Особливий інтерес викликає дослідження такого оцінного МА як самопохвали. Він полягає в тому, щоб представити власні достоїнства в найбільш вигідному світлі так, щоб вони були позитивно оцінені оточуючими. Самопохвала – це складна стратегія, яка може бути експліцитною (очевидною для співрозмовника) і імпліцитною (завуальованою, коли адресант тільки натякає на те, що він володіє певними позитивними характеристиками, що дають йому переваги перед іншими), наприклад:

"I have a good library at home. You'd find any book you need," said John [149, с. 139] (імпліцитна самопохвала).

His glasses glittered at her. "I'm an acknowledged connoisseur of feminine loveliness, ask anyone at Collegiate" [149, с. 67] (експліцитна самопохвала).

Folding "The Times", Sloane said, "They have published about that crash at Dallas." "I saw that on your news last night," Freddy said. "It was well done by the team of that fellow Partridge." "I was one of the members of his team," said Sloane [140, с. 75] (імпліцитна самопохвала).

"I'm going to the med college, would you help me with biology?" asked Kevin. "It's a great choice..." said Dr. Felder [138, с. 87] (імпліцитна самопохвала).

"I did everything all right to find you and Nicky and I had a good team," he told her [140, с. 75] (експліцитна самопохвала).

"I couldn't find you after eight yesterday. Where were you?" asked Peter Tager.

"I had a dinner with the President. That was a remarkable evening," he answered with pride [146, с. 80] (імпліцитна самопохвала).

Відмінність між схваленням та самопохвалою полягає в тому, що схвалення спрямоване на адресата, слухача, у той час як самопохвала поширюється на самого мовця, при цьому очевидно, комуніканти, який використовує самопохвалу навмисно ігнорують принцип скромності в своєму висловлюванні (Бессонова О.Л., Бехта І.А., Бялик В.Д.).

Як впливає з наведених вище прикладів, схвалення і самопохвала відрізняються насамперед своєю спрямованістю (схвалення – на адресата, самопохвала – на адресанта висловлювання), при цьому очевидно, що комуніканти, який використовує самопохвалу навмисно ігнорують принцип скромності в своєму висловлюванні [3, с. 145]. За нашими спостереженнями, схвалення і самопохвала відрізняються і за гендерним параметром. Дослідження (зокрема, [4, с. 45]) показують, що чоловіки більш схильні до самопохвали, ніж жінки і частіше описують себе як більш добрих, щирих, надійних, ніж вони є насправді:

To the team Tabby declared, "I'm the best friend you ever had: kind, reliable, gentle and loving". Swells said dryly: "Friendship has ever been Tabby's problem" [140, с. 30].

Turning his head, he said for the others, "I'm exceptionally good at this job." "Everyone in this room is exceptionally good. It's why they are here." Unabashed, Cooper beamed, "Then I oughta feel right at home" [140, с. 98].

Жінки ж, за нашими спостереженнями, більш схильні хвалити інших:

"Your steps are firm today. Good of you, Bernie" said Bridge to the boy [138, с. 78].

"I want to see you in my team, Tom. You're the best cameraman at our channel," said Dana [146, с. 216].

"I liked the match, my son. You are a born goalkeeper. I'm proud of you," the mother said [141, с. 69].

Схвалення vs. лестощі. Під поняттям лестощів розуміємо вид схвалення з корисливою метою, підлабузництво, лукава догідливість, удаване схвалення, принижене потурання (Воробйова О.П., Ганич Д.І., Олійник І.С.). Лестощі є одним з інструментів маніпулювання, вони дуже стараються виглядати правдивими, щирими, але мають один мотив: здобути прихильність іншої людини з метою отримання будь-якої користі від неї.

Схвалення на відміну від лестощів не має на увазі користь і є наслідком щирого захоплення та елементарної ввічливості. Своєчасно і щиро висловлене схвалення однозначно підвищує настрій людини, підтримує його позитивне сприйняття. Заслужене схвалення дуже корисне, оскільки спонукає людину братися за більш складні завдання і справи, не боятися ставити більш високі цілі. Якщо вона виходить від людини шановної і значимої, то приносить справжнє задоволення, підвищуючи самоповагу. Слова підтримки, сказані в потрібний момент не просто надають впевненості, «повертають до життя» іншу людину. Особливістю лестощів є те, що їхня головна мета полягає у впливі на людину або групу людей з метою отримання власної

вигоди або створення сприятливого враження про себе, свої дії, якості та вчинки.

З поняттям лестощів як засобу маніпулювання співрозмовником пов'язано поняття мовленнєвої регулятивної тактики, тобто, сукупності комунікативних прийомів, вибору і послідовності мовних актів. Регулятивна тактика може збігатися з одним МА, а може утримувати у собі кілька МА. Висловлення, до структури якого входить лестощі як регулятивна тактика, складається із низки комунікативних кроків, вкладених у досягнення мети, наміченої одним з комунікантів. Процес впливу на співрозмовника носить прихований характер, причому, чим більший зміст має прихована основна інтенція, тим ефективнішим буде функціонування лестощів як засобів досягнення комунікативної мети.

Однак, насамперед, лестощі є лише деяким перебільшенням правди, так званою «стратегічною правдою, яка має певну мету» (Горский Д.П., Івін А.А., Нікіфоров А.Л., Дубров А.Г.). В багатьох культурах світу лестощі є невід'ємним компонентом мовленнєвого етикету. В нашому житті завжди виникають моменти, коли використання лестощів є обов'язковим елементом спілкування, їх відсутність може бути сприйнята як грубість, неповага до співрозмовника та образа.

МА лестощів включають в себе різноманітні стратегічні варіанти. По-перше, лестощі можуть представляти собою перебільшене схвалення:

"She's a beautiful baby, perfect" [146, с. 78].

"She's the loveliest darkie in the world" [146, с. 88].

"You oughta see her. The kid's turning into a real beauty" [151, с. 77].

"My dear. You are making a beautiful couple" [137, с. 65].

Також, дуже часто зустрічається, підкреслена згода зі співрозмовником: *"Yes, sir"*. *"All right, sir"*. *"Good, sir"*. *"I agree, sir"*. *"I'll do it, sir"* [139, с. 231].

Лестощі можуть бути проявом ввічливості, що демонструється в перебільшеному інтересі до адресата, його сім'ї тощо: *"How are your*

children? Has your son come back from his trip? Is your daughter having a good time at home? When is she going back to her college?” [138, с. 78].

Іншим засобом вираження лестощів може бути прояв пієтету по відношенню до адресату, який є вищим за своїм соціальним статусом: *“Thank you for your proposal, sir. I put away my private affairs. It'll be great privilege to play golf with you» said Tom to the Chief manager” [138, с. 84].*

Нарешті, стратегічним варіантом лестощів може слугувати наслідування поведінці адресата, який виступає авторитетом для іншої людини: *“Oh, my dear, I want to buy that colored tie”. “Why that one?” “My boss is wearing the same” [138, с. 54].*

В окрему категорію відносять публічні лестощі [42, с. 79], наприклад, у сфері обслуговування: *“We are trying to perform the best of our services”.*

Ще існують так звані комерційну лестощі, наприклад, в ресторані, коли офіціант хвалить вибір відвідувача, незалежно від того, добрий він чи ні. Мовцем, який використовує лестощі, рухають корисливі мотиви, які можна поділити на «негожі» та «співчутливі» або «втішні» (Дудок Р.І., Ільченко О.М.). До перших відносяться лестощі, які висловлюються з метою отримання певної користі, нехай навіть не відразу: *“Let me introduce you Mr. Sam Winters,” said Toby. “Oh, it was my dream to meet you. You are the best studio head in the business. I prefer your studio to others,” said Clifford. “Thank you for your sweet words,” said Mr. Winters going away. “Besides, I want him to work with me,” added he to Toby [147, с. 76].*

“You see, doctor, I must never give up hope. I want you to operate on my husband. I tell myself that he will be getting one of the finest surgeons in the country. You did such operations and they were success. If you operate on my husband, he will be in good hands” [137, с. 231].

Другу групу можна охарактеризувати так: у оточуючих лестощі мають викликати співчуття/жалість / симпатію по відношенню до підлесника або об'єкту лестощів, наприклад: *“Dr. Derry, your last works in cardiology are the best in America. Everyone knows you and your works very good and I'd like to*

work with you,” said Curtis. “Flattery,” he realized looking at that miserable Curtis [138 с. 132].

“Look, guys, our boss is coming. We’d tell some words about yesterday’s conference,” said Peterson. “Everything was told yesterday,” said Rose. “We have to be polite,” he insisted. “Poor boss!” exclaimed one of the guys. “Good morning, Mr. Firestone. You were perfect yesterday, especially on the tribune. You did such research on your own. You’re one of the leading scientists in the world,” said Peterson. Everyone stared at him with a mixed feeling of sorrow and pity [136, с. 50].

Таким чином, подібно іронії, лестощі є двошаровими, оскільки, вимовляючи одне, оратор фальсифікує або перебільшує правду.

Тактовно утриматися від критики там, де вона заслужена – це теж свого роду лестощі, наприклад: *As Curtis was about to leave, he asked Kevin, “Have you heard about his last trick? He’s really son of a bitch.” Kevin said nothing. He knew how much his future depended on Chief [138, с. 98].*

Взагалі, лестощі мають негативну конотацію. Найбільш ранні визначення представляють лестощі як моральний недолік, порушення морального порядку. Лестощі потурають марнославству і підвищують зарозумілість. Їх також можна визначити як моральну несумлінність, ліниву байдужість, навіть свого роду нерозбірливу щедрість. Ми можемо використовувати лестощі, не помічаючи чиїхось помилок, або поведимося так, як ніби цих помилок немає або не було. Стратегія лестощів – це флірт із сильнішим в обмін на захист чи вигоду. Лестощі є там, де є соціальні відмінності. Одна з цілей лестощів – підвищення соціального статусу мовця. Схвалення подібної мети не має.

Комунікативні сфери застосування схвалення та лестощів відрізняються між собою, що становить ще одну відмінність порівняних оцінних МА. Схвалення функціонує в кооперативній ситуації, тоді як лестощі можна назвати непрямую формою змагання. Тому вони виступають в ролі компонента конфліктного дискурсу. Крім того, існує набір ситуацій, в яких

схвалення набуває довірливого характеру, наприклад, в рамках академічних, навчальних, інституційних ситуацій, в яких лестощі повністю відсутні. Наприклад, вчитель говорить учневі:

“Your reading is perfect today. Good of you” [144, с. 143].

“Well done, Jane” [146, с. 171].

А ось приклад розмови між лікарем та пацієнтом: *“Calm down. I should examine your leg...Good kid”* [150, с. 143]. *“You've followed all my prescriptions and your results are better. Nicely!”* [138, с. 126].

Відрізняються порівнювані оцінні МА і за критерієм щирості. Щирість можна визначити як відповідність між визнанням і справжнім почуттям. Щирість притаманна як прямому, так і непрямому схваленні. На відміну від схвалення, лестощі нещирі. Коли ми використовуємося лестощами, ми говоримо те, чого справді не відчуваємо, тобто лестощі – це нещире схвалення. Наприклад: *“Abe took her hand. «Cynthia is good with words. Your novel is a real pear».* *«She worked at CBC for a couple of years. Though her works are not published yet, they are superb!”* added Kevin. *“Everyone in this room knows her terrific works”, Barbara thought. She wished they would not spend so much time flattering Cynthia”* [138, с. 147].

В залежності від того, наскільки очевидні наміри мовця, визначається успішність лестощів. У випадках, коли ці наміри розпізнаються адресатом, лестощі і запобігливість можуть стати причиною комунікативної поразки, зокрема, приниження адресанта.

Лестощі та схвалення мають свої варіанти сприйняття. Схвалення, як правило сприймається адресатом позитивно: щире визнання гідності зазвичай викликає позитивні почуття. Наприклад: *The old Farrell looked at Kevin and turning to his wife said: “I always say Doc Kevin is the greatest guy inner world. Ever since he saved my life right here in this hospital twenty – fi’ years ago. He’s a super Doc.” “Thank you,” said Kevin and smiled* [138, с. 20].

“You did it greatly. You’ve really moved this bank into the big league.” Even Leonard L. Lingswood had a good word as he passed by. “That’s first class business.” Roscoe gave a smile: “Thanks” [140, с. 89].

Лестощі, як і схвалення, можуть бути сприйняті адресатом як позитивно, так і негативно. Існують різноманітні види реакції адресатів на лестощі. Перший вид є прийняття лестощів з прихильністю: *“Leslie Chippingham,” Rita said tricking, “has anyone told you that you’re the world’s most perfect lover?” He laughed, and then kissed her. “Loving is poetry. Poetry feeds on inspiration. Ah this moment, you are mine.” “You’re good with words, too,” she told him. “Maybe you should be in the news business”. “I appreciate this,” said Leslie [146, с. 79].*

Реакцією на лестощі може бути байдужість адресата: *“Lawton Curtis, Kevin Derry,” Manship said, coming into Kevin’s office. “I’m privileged to sit here,” Curtis said. “I’m not an M.P. but I know about your paper on nutritional deficiencies and heart diseases. Marvelous work.” Kevin said nothing [138, с. 99].*

Дуже часто зустрічається неприйняття лестощів, що виражається в обуренні, роздратуванні адресата : *“It’s still too expensive,” she said. “I don’t make that kind of money. I’m only the office manager at the magazine. I’m not an editor yet.” “You look like an editor.” “She kept silent for a moment and then said, “I don’t know whether you mean that as a flattery or not. But we try to look the way our readers think we should” [150, с. 276].*

“You are the best pilot of the team. It’s a privilege to work with you.” Ass – kissing, Sam realized [148, с. 87].

Curtis smiled and said, “Dr. Derry, you are the famous MD at the hospital. You are good at what you do. I’d consider it an honor to serve with you. Your reputation has reached Philadelphia”. “Not much of a trip,” Kevin said angrily [138, с. 57].

Реакцією на лестощі може бути обмін люб'язностями або взаємні лестощі, коли адресат з якоїсь причини відчуває, що йому необхідно відповісти лестощами на лестощі): *Senator Davis brought the couple over to*

Oliver and introduced them. "I'm delighted to meet you," said Oliver. Sylva smiled. "I've been hearing a great deal about you." "Nothing bad I hope." Her husband said," Senator Davis says you are one of the famous politicians in Washington." Oliver looked at him and said, "I'm flattered," and added, "Senator Davis speaks very highly of you, Mr. Mansini" [147, с. 89].

Таким чином, при всій спорідненості розглянутих оцінних МА в англійській мові схвалення відрізняється особливою прагматичної специфікою, яка не дозволяє сплутати його з іншими оцінним МА, які виражають позитивну оцінку мовними діями. Ця специфіка полягає в тому, що схвалення є щирим і об'єктивним засобом експлікації сутності адресата, його якостей, дій та вчинків. Схвалення поширюється в рамках кооперативного простору комунікації, що передбачає наявність постійних для адресанта психологічних параметрів, які можна визначити як позитивний емоційний настрій, здатність до емпатії, бажання підтримувати відносини комунікативного комфорту і, тим самим, поліпшити емоційний стан адресата. Також схвалення носить особистісну природу, що призводить до труднощів його типізації, а також практичної неможливості встановлення стабільного переліку мовних елементів і моделей, які були б його потенційними носіями.

Висновки до розділу 1

Схвалення, як об'єкт нашого дослідження, є однією з найпоширеніших мовленнєвих дій, яке має вербальне чи невербальне вираження. Мовний феномен схвалення є дуже важливим та складним компонентом системи комунікації. З лінгвопрагматичної точки зору, схвалення являє собою найпростіший МА, який має власне прагматичне значення, іллокутивні сили, що вміщують наміри мовця, котрі мають бути розпізнані та інтерпретовані адресатом. Як і будь-який МА, схвалення складається з трьох компонентів: локуції (побудова фонетично і граматично правильного висловлювання з певним смислом), іллокуції (втілення у висловлюванні комунікативної мети, що надає йому конкретної спрямованості) та перлокуції (наслідки впливу МА

на конкретного адресата чи аудиторію). Особливостями МА схвалення є його іллокутивна сила (його зміст, задум, наміри та цілі), поліллокутивність (сплетення декількох прагматичних значень в одному МА схвалення), а також перлокутивний ефект або вплив на об'єкта схвалення (вираження позитивного відношення мовця до адресата, об'єкта оцінки).

В залежності від типів мовленнєвих актів, які складають ядро ВС, виділяються наступні їх різновиди: констативи або ствердження, експресиви або вираження почуттів, директиви, тобто спонукання до дії, перформативи або речення-констатація і здійснення дії одночасно та квеситиви чи речення-запитання. Серед способів репрезентації схвалення, виділяються пряма репрезентація, яка вираження експліцитно, тобто лежить на поверхні ВС, та непряма репрезентація, яка виражається імпліцитно та потребує зусиль інтерпретації адресатом. За своєю структурою ВС можуть бути як прості, так і розгорнуті. Останні представлені послідовностями мовленнєвих актів, у яких супутні висловлення подяки, підбадьорення, захоплення, приємного подиву, дружнього побажання тощо, надають ВС додаткову іллокутивну силу, підвищують їх прагматичний потенціал і, таким чином, виконують роль емоційних підсилювачів висловлювання.

РОЗДІЛ 2 ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СХВАЛЕННЯ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

2.1. Лексичні засоби вираження схвалення

Як відомо, формою вираження змісту будь-якого МА є слово, аналіз та детальне вивчення якого, дозволяє виділити нам головні риси певного мовного феномену. У будь-якій мові в семантиці слова міститься певна позитивна або негативна оцінка. Однією з істотних смислових ознак, що характеризують ВС, є семантична ознака позитивності, яка вказує на позитивну оцінку адресата мовцем [7, с. 31].

Лексичні засоби вираження є дуже важливими для репрезентації мовного феномену схвалення, яке є об'єктом нашого дослідження. Виділення та аналіз цих засобів дозволив встановити, що позитивна оцінка в лексичному наповненні ВС представлена наступними частинами мови (див. Табл. № 1)

Таблиця № 1

Лексичні засоби репрезентації ВС в англійській мові

Прикметник и	Прислівники	Дієслова	Іменники	Частки та модальні слова
296 (41,7%)	251 (35,3%)	76 (10,7 %)	53 (7,5%)	34 (5,8%)

Як ми бачимо, лексичні засоби репрезентації ВС представлені переважно прикметниками та прислівниками, які становлять 77% від загальної кількості проаналізованих лексичних одиниць. Безумовно, це пов'язано з тим, що слова саме цих частин мови спеціалізуються на вираженні якісної ознаки, а отже, в більшій мірі, ніж слова інших частин мови, пристосовані для позначення усіх градацій ступеня ознаки.

З точки зору переданого ними змісту, прикметники і прислівники прийнято поділяти на оціночні та описові [19, с. 220]. Так, розглядаючи значення оціночного прикметника «добрий», Вольф Е.М. приходять до висновку, що дане слово нічого не описує в тому сенсі, як це робить, наприклад, прикметник «жовтий». На її думку, слово «добрий» стосується тих речей, по відношенню до яких «існують соціальні за своїм походженням стандарти того, якою саме властивістю мають володіти речі. На відміну від прикметника «добрий», прикметник «жовтий» тільки описує предмет [23, с. 44].

*“They seem to me”, he said, “to have looked after you **well**. They’re a **good** firm, you know. They were so **helpful** and **nice**”* [150, с. 143].

Звернемо увагу на прикметники *good, helpful, nice*, які у вищеведеному прикладі так само, як і прислівник *well* характеризуються семантичною ознакою позитивності, яка є невід'ємним компонентом семантичної структури цих слів. Наведені лексичні одиниці є онтологічно оціночними одиницями мови. Значення оцінки закріплено в них парадигматично, тому вони завжди сприймаються як слова з лексичною ознакою позитивності.

Позитивна оцінка може посилюватися завдяки застосування прикметників й прислівників в порівняльному та найвищому ступенях: *“The company wants us to be familiar with techniques. I can tell you that after working with British gear my opinion of fishermen is **higher** than ever”* [144, с. 98].

*“He’s gone into Lewes to buy more things for the room. We’re going to have a celebration supper. He’s been **much nicer**, these last two days”* [142, с. 123].

*“You are a **good** husband. **The best** in the world. My family are always telling me how lucky I am”* [147, с. 223].

*And quite little Frances said, we think **he’s the most wonderful person**. He’s one of the few. She didn’t say which few, but I knew what she meant* [141, с. 323].

Наведені приклади демонструють те, що оціночні лексеми спираються на контекст більшою мірою, ніж описові. Це відбувається через те, що оціночні висловлювання зазвичай вимагають пояснень і уточнень тих позицій, з яких робиться оцінка. Будь-яке порівняння містить ідею еталону. Еталон є тим, з чим порівнюється об'єкт порівняння. Еталоном може бути будь-який інший об'єкт даного виду або класу, що володіє тією ж самою ознакою. З іншого боку, під еталоном можна розуміти еталон класу за цією ознакою, стереотип, тобто об'єкт, що найбільш явно втілює ознаки даного класу [31, с. 58].

У ВС широко застосовуються лексичні інтенсифікатори схвалення. Приєднання інтенсифікатора до ключового слова слугує сигналом підвищення ступеню позитивної оцінки. «Прагматична роль інтенсифікаторів, як відзначає Е.М. Вольф [23, с. 14], «подвійна: вона

посилює ілокутивну силу впливу і водночас підвищує або знижує категоричність висловлювання, підкреслюючи його суб'єктивну сторону». В якості інтенсифікаторів виступають головним чином прислівники і адвербіальні звороти. Це можуть бути:

а) показники великого (*deeply, greatly, strongly, very, extremely, enormously, violently, highly, intensely, terribly*, etc.) і малого ступенів якості (*rather, a bit, a little, somewhat, slightly*, etc.): *And also I have a lot of good friends who are really intelligent like Nike and Diana, who don't seem to want anything from me, and at the same time are very good at helping me to deal with the rest of the world* [141, с. 323].

б) показники граничного (максимально можливого) ступеню якості (*absolutely, completely, totally, fully, entirely, thoroughly*, etc.) і показники приблизності (аппроксиматори) (*almost, nearly*, etc.) [46, с. 33]: *"They are nice children. Absolutely nice children," said Simon hopelessly and truly* [151, с. 123].

"Who is the absolute best! Honest. Knowledgeable. Unprejudiced. Ask anybody!" [140, с. 223].

Семантична ознака позитивної оцінки може бути виражена лексичними значеннями не лише слів, а й позитивно «заряджених» морфем:

а) префіксів (**extra-**, **super-**): *"Extraordinary! You've coped with the task"* [139, с. 200]. *"You did it well. You are a real superstar"* [139, с. 201].

б) (полу)афіксів (**-worthy**, **-wise**, **-conscious**): *"The trouble is, Doctor, -you are an astonishingly trustworthy man"* [144, с. 49].

Her voice subdued, she asked: "What did you hear all that?" "Well," Sloane said, "the fact is, Harry Partridge learned about the debt – to equity arrangement. He is a praiseworthy reporter, one of the best in our business, and right now he's risking his life for CBA" [149, с. 149].

Серед лексичних засобів репрезентації ВС в англійській мові нами було виділено 296 прикметників із різноманітною позитивною семантикою, що становить 41,7 % від загальної кількості. По мірі частотності використання їх можна поділити на наступні групи.

1) До першої групи відносяться якісні прикметники: *admirable, alive, amazing, ambitious, amusing, blameless, brilliant, bright, busy, charming, chaste, clean, clever, concerned, conscientious, creative, creditable, deserving, determined, devout, educated, excellent, exemplary, extraordinary, fabulous, fair, faithful, famous, fantastic, fearless, first-class, first-rate, generous, gentle, good-natured, grand, great, handsome, handy, hard-working, helpful, honest, honorable, hospitable, industrious, imposing, impressive, intelligent, interesting, just, knowledgeable, laudable, loving, lucky, magnificent, marvelous, modest, noble, outstanding, perceptive, perfect, polite, popular, powerful, praiseworthy, pretty, principled, real, reliable, remarkable, reputable, righteous, right-minded, sagacious, self-contained, smart, smashing, solid, special, spunky, stellar, striking, strong, sumptuous, superb, sweet, talented, temperate, terrific, thorough, tip – top, tolerant, top-flight, tremendous, tres bien, trustworthy, unprejudiced, unusual, upright, virtuous, warm, worthy*:

“If you want my view, I think Catherina is charming, gentle, modest and chaste” [151, с. 109].

“It’ll work”. After several experiments, Watson combined the two cards with maximum shock value. “Terrific!” Iris exclaimed [145, с. 178].

“After the performance the president said: “He was brilliant. Absolutely brilliant” [145, с. 99].

“Edgar Waldorf reported that the group of invited professionals had all been laudable about the project” [143, с. 89].

Вищезазначені прикметники першої групи використовуються в основному в непрямих ВС, які спрямовані на відсутній об’єкт позитивної оцінки.

2) Друга група включає в себе 7 прикметників: *beautiful, brave, fine, kind, lovely, right, wonderful*, які застосовуються як в прямих, так і непрямих ВС: *“I like your beautiful style of designing”* [138, с. 65]. *He nodded again, smiling. “She was brave”* [136, с. 81]. *“Fine! John, it’s the first-class work”* [144, с. 45]. *“How kind of you to help him, George”* [141, с. 70].

*“Pull yourself together, Mrs. Parker, she’s a **lovely** child”* [149, с. 209].

*“You’ve won our respect by **right** decision”* [151, с. 87]. *He said to his wife: “The doctor seems to think she’s out of danger. A **wonderful** man. He’s a hard-working surgeon”* [148, с. 70].

Прикметники другої групи зустрічаються як в очних ВС, спрямованих на безпосередній об’єкт позитивної оцінки або продукований в його присутності (наприклад: *“You’re the **bravest** man I’ve ever seen”* [138, с. 91]), так і у заочних ВС – у відсутності об’єкта позитивної оцінки (наприклад: *“He’s done half a dozen **beautiful** pictures and Broadway plays”* [143, с. 70]).

3) Третя група, представлена лише трьома найбільш часто вживаними в ВС прикметниками **good, great, nice**, які фігурують переважно у ВС, які безпосередньо спрямовані на адресата – об’єкта позитивної оцінки: *Joe Riley sat there for a long time, studying Leslie. “You’re **a nice** lady.” “Not really. All I care about is protecting the paper”* [149, с. 192].

*“You’re going to do **fine** here, son. Just **fine**”* [140, с. 99].

*“That’s the **greatest** job I’ve ever seen”* [138, с. 218].

*Roz pointed to Marco, busy outside the kitchen door. “Look! That’s where he is. He’s mending your puncture”. “It – **it’s good** of him”. She dropped her eyes as he looked up and waved. “**Good**”, Kath said”* [143, с. 270].

*“You have a **great** gift for languages, Hilary”* [148, с. 70].

*“You are looking very pleased with yourself, Mrs. Allen”, Roz teased. “I’m glad he’s Paul’s pilot. He’s **nice**”* [142, с. 70].

Прикметники третьої групи в основному застосовуються в заочних ВС, спрямованих на відсутній об’єкт позитивної оцінки:

*“You enjoyed the dance with her?” Arkady asked. “Yes, she is **terrific**” Bernie said* [139, с. 210].

*But even her old friends swore that Annabel had always had a **tremendous** business capacity, had coped with problem, faced them, and solved them. Even to them she had become a sort of **strong woman**, a sort of tiger in heart* [141, с. 180].

ВС, які представлені прислівниками, нараховують 251 приклад (35,3 % від загальної кількості). **Прислівники** позитивної оцінки у ВС або підсилюють позитивний заряд відповідних оціночних прикметників (наприклад: “*Great. You’ll have a smashing time. The band’s **really** good and there’s loads of partners*” [142, с. 11]. “*You are **really** great in Hollywood, man,*” said young Isa [140, с. 41]. “*You are **pretty** handsome, my lord*” [149, с. 59]), або поєднуючись з лексичними одиницями, що не володіють диференційованою оціночною семою, надають висловлюванню відповідне аксіологічне забарвлення. Наприклад: “*You’ve cut it **beautifully**,*” Toby said [140, с. 41]. “*The Chief Editor commented your last report from Sarajevo **approvingly**,*” he said to Dana [141, с. 79].

Важливо відзначити, що прислівник набуває власне оціночне значення тоді, коли він поєднується з іншими оціночними лексемами, або нейтральними в оціночному відношенні словами. У першому випадку прислівники виступають в якості інтенсифікаторів оціночної семи.

Позитивна оцінка або її інтенсифікація в ВС представлена наступними прислівниками: *well, really, pretty, quite, brightly, marvelously, frightfully, appreciatively, absolutely, exceptionally, gently, kindly, highly, extremely, basically, beautifully, approvingly.*

Дієслова позитивної оцінки не лише називають дію, але й відповідно класифікують її, висловлюючи тим самим відношення мовця до події або факту. Вони складають 10,7 % від загальної кількості аналізованих прикладів (76 лексичних одиниць), серед яких виділяються *like, praise, appreciate, love, enjoy, admire.*

Оціночні предикати, як правило, виступають в якості аксіологічного ядра ВС, що виражає загальну оціночну спрямованість відповідних МА.

“I love Caroline. Her briskness. Her enthusiasm. Her kindness. And even all pretentiousness that’s so horrid next to real thing – well, it’s better than nothing” [144, с. 71].

“Whenever I’m home, my wife and I always watch you on the news. We enjoy the way you do it”. Sloane nodded, *“Thank you”* [147, с. 65].

“It was a very good dinner,” he said. “I like that pastry thing” [149, с. 88].

Вказана властивість накладає певні обмеження на сполучуваність оціночних дієслів с іншими лексичними одиницями. Оціночні дієслова зазвичай поєднуються з одиницями аналогічної аксиологічної спрямованості. В іншому випадку схвальні за формою висловлювання можуть трансформуватися у власну протилежність – сарказм або парадокс: *“I liked your outstanding paper. It’s the worst you’ve ever done”, the teacher said with irony* [140, с. 61]. Однак це дієслово зустрічається у висловлюваннях-закликах (наприклад: *“Praise Jesus!” The congregation roared* [141, с. 79]) або в описових висловлюваннях (*“Praise your students often. Praise is something we, teachers, can never overdo”* [141, с. 79]).

“You are her hero, Kevin. The best child she always praises” [149, с. 121].

Іменники, що беруть участь в лексичному оформленні ВС, нараховують 53 приклади (7,5 % від загальної кількості). Вони поділяються на класи, в залежності від характеру виконуваної ними функції [56; 62].

До першого класу відносяться іменники з конотацією позитивної оціночності, що позначають те, що «існує в світі» і виконують ідентифікаційну функцію, тобто функцію класифікуючої номінації:

“He is quite a man, this Mr. Al Fay of yours” [149, с. 121]. *“You’re my best student, Hilary”* [136, с. 209].

“I appear to have done some damage,” Fernandez told Partridge. “I’m sorry I have let you down.” “That’s not true, you’ve never let us down,” Partridge said. “You’ve been our guide, good guide and good companion and we’ll carry you. We need to make some kind of litter” [138, с. 312].

До другого класу належать іменники, в денотативному значенні яких укладена позитивна оціночність, а саме, іменники, які позначають те, «що ми думаємо про світ». Вони виконують предикативну функцію, пов'язану зі здатністю цих лексем називати комунікативно-релевантні ознаки, наприклад:

*His vision of the future had captured her imagination. “He’s a **genius**”, she pronounced after one of their meetings [151, с. 167].*

*“They know their jobs, so there’s not much need for conversation”. “High **praise**”, Arkady said. “Beautiful boat” [140, с. 95].*

*“Fra Mariano is my **ideal**,” said Lorenzo, “he has graceful austerity, elegant asceticism, and the liberal religion of enlightened common sense” [143, с. 219].*

Зустрічається також низка іменників, в словникові дефініції яких не входять оціночні семи, але які володіють певною оціночною конотацією, відображаючи існуючі соціальні, моральні, етичні та інші ціннісні норми. Використання подібних іменників в якості еквівалента оціночного оператора в ВС – достатньо розповсюджене явище: *“You are strong. You mean something in the world. You’re the right **example** to follow. That’s why I love you” [151, с. 58]. “Nah, nah. You guys are **experts**” [149, с. 59]. “Toby Temple’s show was great. He is still **a super-star**, but now he is something more, he’s a living **legend**” [145, с. 98].*

Значення позитивної оцінки в ВС може привноситися за рахунок **часток** та **модальних слів** (34 приклади, 5,8 % від загальної кількості). Більшість часток (*so, too*) та модальних слів (*certainly, of course, surely, indeed*) виступають в якості інтенсифікаторів та висловлюють різні відтінки оціночного ставлення: посилення позитивної оцінки, підтвердження, підкресленню згоду з нею, «нав’язування» позитивної думки тощо: *“Oh, and everybody in the village is **so nice**, I know them all, now” [141, с. 219]. He laughed, then kissed her. “Loving is poetry. Poetry feeds on inspiration. At this moment you are mine”. “**You are good with words, too**”, she told him» [147, с. 213]. “Well”, said Emily. “But you should make her show you the pressed flowers, Simon. They are **quite good**, really” [143, с. 167].*

Виразником схвалення може виступати і вигук **OK** з його незмінно позитивним емотивним зарядом: *“**Okay**, kid, you did fine” [144, с. 71]. “Is this*

boat safe?” “It’s OK”, Morgan said. “This is a seventy-five foot gulf boat” [143, с. 216].

Особливий інтерес представляють ВС, котрі містять ненормативну лексику – лексику з явно негативною або навіть образливою семантикою (*idiot, fool, bastard, bad, bloody*) в поєднанні з позитивно зарядженою лексикою. Такі поєднання, які використовуються зазвичай як стилістичний прийом, відомі як оксюморон, безсумнівно, посилюють емоційний вплив схвалення у невимушеному фамільярному мовленні. Це відбувається завдяки тому, що висловлювання, які їх вміщують, вирізняються особливою щирістю і об’єктивністю як мимовільні визнання переваг особи або осіб, котрі в цілому викликають у мовця ненависть чи ворожість: *Those **bastard** Japs are damn good* [151, с. 198]. *“You’re a **bloody good** doctor, Kevin”* [139, с. 298]. *“Hey, **idiot**, why are you so gloomy? **You’ve outdid yourself**”* [142, с. 219]. *“They are good little **beasts**, all of them,” he shouted* [151, с. 167].

Отже, лексичними виразниками схвалення виступають слова різних частин мови, в яких сема позитивної оцінки незмінно присутня на рівні денотата або конотата.

2.2. Синтаксичні моделі вираження схвалення

За допомогою синтаксису виникає можливість вираження тонких смислових та емоціональних відтінків мовлення. Виділені синтаксичні моделі, які використовуються для оформлення ВС в англійській мові, відрізняються за своєю структурою та містять у собі різноманітні прояви мовного феномену схвалення.

На першому місці за частотністю використання є **синаксична модель Pron/Noun phrase + V be + Adj.** (15,5%), в якій позитивна оцінка передається за допомогою прикметника. Така модель побудована за схемою структурно-семантичного мінімуму і є оціночно-ознаковою моделлю. Прикметник в таких моделях – чисто оціночний: *“The best tutors were engaged. The **boy was excellent, physically strong and bright**”* [151, с. 167]. *“You were wonderful,”*

said Luigi afterwards, having seen the television shots of the evening programme [141, с. 167]. *Lady Ashbrook... had noticed someone who had a little style. "Now, he's brilliant," said the old lady* [146, с. 203].

Для даної моделі вираження похвали характерним є також використання прикметників в найвищому ступені, що слугує одним із засобів інтенсифікації позитивної оцінки у ВС: *Sloane sighed. "He was the best..." Mink corrected him, his voice unusually strong. "The very best. As a correspondent. As a human being"* [142, с. 187]. *"I see a lot of improvement in your work. You're the most industrious of my students"* [149, с. 219]. *"Her last report was a success. Dana is the brightest in our office"* [148, с. 189].

Наступна за частотністю застосування синтаксична модель вираження схвалення має структуру **синаксична модель Noun phrase/Pron + V + Adv.** (14%). Ця модель дозволяє мовцю конкретно вказати на аспекти певних дій чи якостей співрозмовника, які заслуговують на схвальну оцінку.

"And do you dance too?" I inquired of Greta.

"No man," she said. "Isa does it for us, eh. Isa dances lovely" [143, с. 217].

"Our Kathleen's doing well at school" [139, с. 312].

Форма тривалого виду в даному ВС використовується як граматичний спосіб інтенсифікації позитивної оцінки, хоча в цих моделях широко використовуються форми перфекта і минулого часу: *"You've done it again greatly, Isa"* [149, с. 203]. *Jordana turned to Hyartt who was standing near; his eyes fixed on the plane. "You put her down beautifully, captain"* [142, с. 197].

Синаксична модель (a/an) +Adj. + Noun Phrase зустрічається у 12,5 % випадках та має наступні текстові використання: *Crawford Sloane brightened: "A good idea"* [136, с. 233].

"It was a good dance?" "Best rock'n'roll in the Bering Sea" [139, с. 198].

The resident shook his head. You couldn't tell with Kevin Derry. "A good-natured, self-contained kid" [144, с. 183].

В процесі дослідження емпіричного матеріалу були виділені інші моделі, які (як і **синаксична модель (a/an) +Adj. + Noun Phrase**) також

представляють собою еліптичні структури. Еліптична структура є одною з характерних ознак неформального розмовного мовлення. В основі традиційної теорії еліпса лежать два взаємопов'язані положення. По-перше – це положення про варіативну рівнозначність конструкції як умови контекстного домислення елемента, який було опущено; по-друге – про економію вираження як чинника, що обумовлює застосування цих конструкцій в процесі спілкування [11:13].

Вищезазначена **синаклична модель (a/an) + Adj. + Noun Phrase**, а також наступні дві моделі є прикладом еліптичних конструкцій:

1) Еліптична синаклична модель, яка виражається прикметником (**Adj**) в окличному реченні (9,8% від загальної кількості) (**Модель (intens.) Adj(!)**):

*For a moment there was silence, then applause. Then there were cries: “**Fine! Great! Wonderful!**”* [150, с. 183].

*Jim Bailey, the senior partner, had examined Leslie’s resume, and nodded. “**Very impressive. You’re in luck. We need a secretary**”* [142, с. 290].

*“**The best**”, Adrian had said. “**The strongest and the best**”* [149, с. 312].

*“**Tres bien! Beautiful! Excellent!**”* [144, с. 183].

2) Еліптична синаклична модель з використанням **Past Participle** (5,1% від загальної кількості) (**Модель (intens.) Past Participle**):

*“**Well done**”, said the Abess. “I just can’t think how you find the time to do all the things you do. I hope you aren’t overworking”* [139, с. 189].

Як випливає з прикладів, опущений елемент висловлювання легко відновлюється з контексту або ситуації.

Синаклична модель It + V be + good/nice/kind of + Pron/N + clause застосовується у 7,3 % випадків. Ця модель актуалізує номінацію, метою якої є виділення якого-небудь елемента семантико-синтаксичної структури. Це є різновидом емпатичної конструкції з **it**, які можуть бути названі конструкціями актуалізації, де **it** виступає в ролі комунікативного актуалізатора: *“You, my dear, arranged the beautiful party. **It was kind of you to invite my parents**”* [149, с. 83]. *“**It’s really good of Mat to help out with the***

ploughing and such like” [144, с. 102]. “*A very old, antique compass. It was nice of Max Melville to give it away*” [138, с. 86].

Синаклична модель Pron/Noun Prase + look/sound/seem + (intens.) Adj. застосовується у 2,3% випадків. Для цієї конструкції характерна складність побудови: конструкція складається з декількох складових — знаменних слів. Спостерігається активно-дієслівне ускладнення присудка. Семантика ускладненого елемента передає здаваємість дії. Число дієслів зі значенням здаваємості, видимості вельми обмежена і включає дієслова *look, sound, seem, appear*: “*Your children’s teeth look fine*”, said miss Lindley [145, с. 432]. “*I like your mother without having met her*”, Dr. Gold said to Kevin. “*She sounds sagacious, temperate, tolerant and perceptive*” [140, с. 70].

“*It seems just fine to me*”. Kath set down on her case [144, с. 183].

Синаклична модель I + V (like, enjoy, love, admire, be impressed by) + Noun Prase застосовується у 6,3% випадків. В цій моделі позитивна оцінка виражається за допомогою дієслова-предиката: “*I liked your service*”, said [137, с. 183]. “*I love this little chick in it. She’s got something*” [147, с. 68]. “*I’m impressed by your boyfriend.*” Kath confided [149, с. 193].

Характерною рисою даної моделі є експліцитне відображення суб'єкта оцінки, тобто мовця, який в структурі пропозиції представлений особовим займенником першої особи *I* (рідше *we*).

Синаклична модель Pron + V have (a)(intens.) Adj. + Noun Prase застосовується у 4,7% випадків. Ця модель підкреслює за допомогою дієслова *have* факт володіння об'єктом оцінки певними позитивними якостями, здібностями тощо: “*I have a wonderful little boy. He rides ponies and he has a Confederate uniform. Real plantation life*” [141, с. 194]. *He has a powerful imagination. He’s also interested in facts. I congratulated him on both qualities* [144, с. 183]. *Joey never hurt people. He’s got too much of sense of justice* [148, с. 103].

Синаклична модель Pron/Noun Prase + V be + N, в якій власне позитивна оцінка виражена іменником, застосовується у 4,7% випадків:

“Hillary may not have been to a public school,” said Laura, “but he is a gentleman” [137, с. 312]. *He’s going to hang around Mid-Island for part of his last year at med school. Kevin’s the hot-shot* [149, с. 139].

Синаклична модель What + N! How + Adj/Adv! застосовується у 5,4% випадків. Побудовані за нею ВС представлені окличними реченнями з посилювачами-інтродукторами *what* та *how*: *“What an amazing child he is. What a marvelous boy”* [143, с. 176]. *“So this is where you work,” she said, gazing at the desk. “What a nice room!”* [146, с. 218]. *“How well organized you are!” he said* [148, с. 187].

“How brave of you!” he said [150, с. 190].

They’re expected him to win a scholarship to the Grammar School next year. Well fancy that, now. What a clever boy I’ve got!” [139, с. 217].

У наведених прикладах *what* і *how* є сигналами, які є попередніми фокусу інформації, що міститься у другій частині висловлювання. *What* і *how* сприяють вираженню додаткового модального значення достовірності. У окличних структурах даного типу спостерігається часткова інверсія, яка, однак, є структурно обумовленою і не несе самостійного навантаження. Знак оклику є свідомством додаткової інформації, але вже не фактичної, а психологічної і виступає графічної формою передачі емоційності [14, с. 10].

Синаклична модель з використанням дієслова (V intens.) (1,6%).

Побудовані за нею ВС представлені односкладними реченнями. Останні відрізняються тим, що містять тільки один головний член, який за формою може збігатися з підметом чи присудком. Залежно від приналежності головного члена до якоїсь частини мови, односкладні пропозиції бувають дієслівними, інфінітивними і номінативними [42, с. 173]. ВС цього типу представлені в нашій вибірці тільки односкладовими дієслівними структурами: *“Adapted marvelously,” Feldman said. “We’ve got five black kids on scholarship – good kids, mind you – but they’ve got problems Peter will never have”* [139, с. 217].

Подібні структури характеризуються абстрактністю значення, з якою пов'язана ще одна особливість односкладових пропозицій — залежність від контексту. Їх зміст не визначається однією лише семантикою основного дієслова, але також зв'язком з іншими пропозиціями в контексті, співвідношенням з ситуацією.

Синаклична модель Isn't NP Adj? (3,6%).

Ця модель має форму риторичного запитання, однак комунікативною метою висловлювання є не стільки запитання, скільки повідомлення. Присутність вигуку в наступному прикладі модифікує семантику питання, і як результат, в моделі з'єднуються власне питання, повідомлення та емоційне ставлення мовця до його пропозиціонального змісту:

“Oh, isn't it nice, isn't it lovely?”

“I don't know why it's so nice here, but it is nice, don't you think?”

“Yes, it is” [139, с. 213].

Синтаксичне ускладнення основної оціночної моделі здійснюється з метою більш точної ідентифікації та посилення позитивної оцінки об'єкта похвали або ситуації в цілому. В результаті такого ускладнення формуються різні підтипи (варіанти) базисної моделі оціночних пропозицій. Дані підтипи можна поділити на два види: адитивні і конкретизуючі.

При аддиції кожен з елементів розширення виступає в якості самостійної одиниці. Послідовність елементів залежить від суб'єктивної оцінки їх мовцем. наприклад: *“Nice, very nice young man”, the doctor said* [141, с. 154]. *“He's clever, too clever and bright”* [147, с. 194].

При конкретизації один елемент представляє собою смисловий розвиток, уточнення іншого елемента. Часто спостерігається послідовне звуження поняття з метою більш конкретної і точної характеристики об'єкта позитивної оцінки:

“He is a good student,” the dean said.

“The best one in the group”, the professor added [149, с. 312].

“His drawings are good”.

“They’re perfect”, Leo said [149, с. 314].

В окремих випадках кваліфікувати розширення як адитивне або специфічне досить складно, оскільки конструкція допускає двояку інтерпретацію в прямій залежності від того, який є підтекст змісту.

При простому перерахуванні має місце аддиція, якщо другий елемент розкриває те, в чому полягає або проявляється позитивний сенс, званий першим елементом, то це є конкретизуючим розширенням.

Іноді має місце поєднання конкретизації та аддиції, яке являє собою перерахування при наявності узагальнюючого слова. У середині самого перерахування відносини адитивні, між ним і узагальнюючим словом – конкретизуючі. Узагальнююче слово може як передувати перерахуванню, так і слідувати за ним: *She praised all she had missed – the garden, the house, the scent of flowers [146, с. 298].*

“He’s so nice, really. It seems to me the greatest. The children like him a lot. He’s a very good headmaster” [144, с. 218].

Таким чином, аналіз синтаксичних засобів вираження схвалення демонструє широкі можливості структурно-синтаксичного варіювання ВС.

2.3. Стилистичні особливості вираження схвалення

На стилістичному рівні одним з найбільш поширених засобів інтенсифікації позитивної оцінки в ВС є **повтор**. Сутність повтору як стилістичного засобу полягає в його особливому впливі на адресата, що досягається за допомогою надмірності. Повтори посилюють іллокуції ВС і позитивне емоційне ставлення адресанта до об’єкта схвалення: *“Grazie. Malto grazie,” Kath repeated. “Good. You say it good. And it is good also that you smile” [142, с. 117]. After studying his picture, the Master said: “Nice. It is a nice work. I admire this nice work” [144, с. 218].*

Саме надмірність як повне або часткове повторення повідомлення створює умови для сприйняття непрямого змісту висловлення схвалення, який не впливає безпосередньо з його лексичного наповнення: *“You must be*

good at it,” the teacher looked at Andrew thoughtfully. He nodded and said again: “You must be good at it, guy” [151, с. 127]. “At the end of that long day the secretary invited them two into his room. The chief was nervous and he began at once: “I need your help. We must complete this project by the end of the week. And this is that time when I need your help” [144, с. 59].

У ВС зустрічається також повтор з інтенсифікатором іллокуції схвалення: *“You got a nice place here, Miss.” “Yuh, you got a very nice place here” [145, с. 269]. “I like his shows. I say, he is a talented actor”. “He is a very talented actor” [147, с. 163].*

Особливою ефективністю відрізняється повтор з наростанням, що передбачає синонімічну заміну, коли ознакове ім'я замінюється на більш сильне за семантичним змістом: *“That’s two million more than our bottom line,” said Alec. “Well done!”. “Well done. Terrific! Fantastic. Alec was always there in support...” [141, с. 302].*

У досліджених ВС зустрічається також повтор із розширенням і уточненням у випадках, коли мовець відчуває недостатність виділення того чи іншого компонента висловлювання. Повторюючи цей компонент, мовець підсилює його сенс, вводить додаткові смисли: *“You are going to do fine here, son. Absolutely fine” [142, с. 105]. “You’re my friend, the best old friend” [147, с. 102]. “He’s the best doctor here, the very best I’ve ever met” [144, с. 149].*

При рамковому повторі мовець повторює те, що вважає найбільш важливим для даної ситуації без деталізації змісту повідомлення. Потім слідує розгорнута інформація і як емоційно-експресивний підсумок – початкова фраза висловлювання, яка значно посилена за допомогою повтору.

Shingler’s notes on the day’s interrogation were before them on the table. Briers turned again to the record of Perryman’s outburst: “Well done, Norman. I want to hear you tell me all about it again”. He was soaking in what he heard. He asked Ball for anything he had noticed. He confirmed that Shingler had touched a nerve. “Well done,” Briers said again. “I’ll take that up next time and talk to him” [145, с. 269].

Метафора розкриває свій системно мовний та прагматичний потенціал завдяки здатності відображати і створювати картину світу: когнітивно-образну, соціальну, індивідуально-особистісну. У ВС метафора досить поширена як спосіб інтенсифікації позитивної оцінки. Використання метафори, особливо повторне, створює стилістичний ефект, завдяки якому передаються позитивні почуття адресанта, його ставлення до адресата: *“She’s a beautiful shell, something washed up on the sea-shore, a collector’s item, perfectly formed, a pearly shell”* [140, с. 178].

Gunnar: “You know I saw Crystal”.

Hilary: “Yes, I am so glad”.

*Gunnar: “She is **an angel**”.*

*Hilary: “Yes, she is **an angel**”* [147, с. 169].

Порівняння також використовується для вираження схвалення. У будь-якому порівнянні присутня ідея еталона. Еталон – це те, з чим порівнюється ознака (у нашому випадку – ознака, яка заслуговує схвалення). Еталоном може бути будь-який об’єкт того чи іншого класу, в якому присутня та сама ознака. З іншого боку, «під еталоном можна розуміти еталон класу даної ознаки, стереотипу, тобто об’єкт, якому найбільше притаманні ознаки даного класу» [62, с. 98]: *“Not this one? ma’am. **He’s worked like a good farmer. Wouldn’t find a better, nor cheaper,**” he added* [149, с. 198]. *“Great choice!” Partridge knew all three well. **“Their reports are like the best in CBA News”*** [137, с. 130].

Порівняння може розглядатися як універсальний спосіб створення переносних висловлювань. Переносність «на відміну від висловлювань з буквальним значенням не є повідомленням, викладом або констатацією факту, це завжди відкриття, оновлення знань про якесь явище, тобто інтерпретація, творче розкриття деякого явища» [68, с. 38]: *“You’ve done OK, Harry. **You’ll be another Sherlock Holmes**”* [149, с. 120]. *“**What a Gary Cooper you are**”* [140, с. 178].

Слід підкреслити культурну специфіку порівнянь і метафор, що допомагає встановити можливі позитивні і негативні конотації висловлювань: наприклад, слово «ангел» не у всіх культурах відображає позитивну оцінку [76, с. 78].

Як метафора, так і порівняння вводять нові образи. Крім того, метафора і порівняння нерідко переплітаються між собою, утворюючи «компаративні комплекси» або зрощення [76, с. 80]. Зовнішня точність не є самоціллю. Саме зіткнення образів (контраст) розкриває внутрішню сутність ВС: *“I’d never seen anything like them, they could have been from another planet. Everything they did was different-the way they shot, which was so easy, and the way they laughed, so loud that I put my hands over my ears. And they made music, like **black angels**”* [151, с. 197].

Риторичні питання також можуть виступати інтенсифікаторами іллокутивної сили схвалення: *“I trust your accommodations are to your liking”*. *The big man smiled. “The best suite in the place and you ask if I like it?”* [146, с. 78].

Не володіючи чіткою членімістю на складові структурні компоненти, риторичні питання являють собою емоційно-зabarвлену реакцію мовця на висловлення або дію співрозмовника, що і дозволяє говорити про «еволюцію риторичних питань до емоційного повідомлення» [87, с. 161]. За характером вираження комунікативно-значущої інформації риторичні питання є за суттю не питаннями, а емоційно-експресивними повідомленнями, що представляють собою емоційно-марковані критичні судження, що дозволяє віднести їх до розряду квазіпитальних речень. Якщо в структурі квазіпитальної речення є негативна частка, сенс всього речення прирівнюється до позитивного повідомленням, за відсутності такої частки сенс такого речення прирівнюється до негативного повідомлення: *“Fantastic, isn’t she?” – “OK”* [146, с. 78]. *“Isn’t it great?”* [136, с. 145]. *“It’s a beautiful place, don’t you think?”* [141, с. 159].

Ефективним інтенсифікатором схвалення може бути і **гіпербола**, як «свідоме перебільшення, яке підвищує експресивність висловлювання, надає йому емоційний характер» [74, с. 84]: “*Fantastic! Beautiful! Superb! Even what you didn’t expect from Harry and Mink*” [146, с. 194]. “*Your performance was good, wonderful. The greatest and the most unusual I’ve ever seen!*” [141, с. 159].

Засобом інтенсифікації позитивної оцінки ВС може слугувати і **метонімія**. Виділяючи частину або атрибут будь-якого явища, яке заслуговує схвалення, цей стилістичний прийом концентрує увагу на найголовнішому, роблячи схвалення більш конкретним і значущим: “*What a sharp brain he is!*” [145, с. 198]. “*Oh, Harry, you are such a helping hand*” [151, с. 159]. “*He is very good fun,*” said Humphrey. “*More than that. He’s got his head screwed on*” [146, с. 194].

Літота, яка представляє собою кількісне применшення одного з якостей об’єкта, стану тощо, також може виступати інтенсифікатором ілюкративної сили у ВС:

“*You were not bad*”. Coming from him it was a high praise [141, с. 192].

“*Your acting wasn’t bad, Dana*” [148, с. 194].

“*She’s quite something, not bad*” [150, с. 217].

“*You’re warm, responsive, good. And dammit, you do something, you mean something; you function in the real world*” [143, с. 210].

Насамкінець, засобом інтенсифікації позитивної оцінки в ВС можуть виступати і лексичні одиниці з негативною семантикою. Негативно заряджені лексичні одиниці відрізняються особливою емоційністю та стилістичною маркованістю. У поєднанні з лексемами позитивної оцінки створюється стилістичний ефект **оксиморон** – ефективний засіб інтенсифікації схвалення:

“*You like the show, don’t you?*”

“*Very much. It’s a damned good show*” [149, с. 218].

“*Sam, you’re still a hell of a diagnostician. You did all the right things*” [139, с. 194].

“And dammit, you’ve done it. And it was real success” [138, с. 140].

“They won that game. And believe me those bastards were great” [149, с. 218].

“Miss D’Arcy is terribly keen” [143, с. 169].

2.4. Невербальні засоби репрезентація висловлювань схвалення

Загальновідомо, що вербальна комунікація неможлива «в чистому вигляді». Як би не були важливі вербальні засоби спілкування, реальний процес взаємодії особистостей включає також і невербальні засоби. Невербальні компоненти доповнюють вербальні компоненти комунікації, доводячи прихильність і взаємну компліментарність вербальної та невербальної поведінки. Остання визначається також вживанням терміну «ко-вербальний» (co-verbal) поряд з терміном "невербальний" (non-verbal) [90].

Опис основних характеристик невербальних компонентів мовленнєвої комунікації знайшов докладне відображення в лінгвістичній літературі [18, 24, 47, 101, 108, 127, 131].

Для вираження схвалення / несхвалення також існують як власне мовні, так і нелінгвістичні дії. Вираз схвалення також не обмежується одними лише вербальними засобами. У сферу даного дослідження потрапляють ті невербальні компоненти, які супроводжують ВС, а також ті, що виконують роль самостійних стратегій схвалення.

Невербальні компоненти прийнято поділяти на навмисні, які використовуються усвідомлено і цілеспрямовано, та спонтанні, які використовуються мимоволі [93, с. 4].

До навмисних невербальних компонентів відносяться кінесичні, такесичні, просодичні і проксемічні, які свідомо включаються мовцем в мовлення для реалізації певної комунікативної задачі (жести, рухи головою, усмішки). До спонтанних невербальних компонентів відносяться незаплановані і невідомі контролю з боку мовця зовнішні прояви його

емоційного стану, ставлення до співрозмовника, ситуації (почервоніти, збліднути і т.і.).

У ВС, за нашими спостереженнями, використовуються в основному навмисні невербальні компоненти – просодичні, кінесичні, такесичні і проксемічні.

Такесичні невербальні компоненти – поцілунки, обійми, поплескування по плечу, рукостискання – тісно пов'язані з позитивною ввічливістю. Значення, що надається такесичними невербальними компонентами в англійських культурах, безпосередньо корелює з відносинами статусу, влади та солідарності. За спостереженнями Серля Дж.Р. [95, с. 178], «обопільний дотик висловлює дружелюбність і солідарність» (наприклад: *Oliver studied the papers. Finally, he nodded. “This is good.” They shook their hands* [143, с. 169]. (комунікантів поєднують дружні стосунки)), «односторонній дотик – підкреслює нерівноправність статусу», наприклад: *“Good!” the director called. “Cut and print”. The second assistant director came up to her and squeezed her arm, and said, “You did Okay, kid”* [140, с. 209]. (комуніканти розділені вертикальною дистанцією; спрямованість похвали «згори донизу» підкреслюється на вербальному рівні поблажливим зверненням до адресата «kid», на невербальному – відсутністю рукостискання чи іншого дружнього жесту).

Використання такесичних невербальних компонентів свідчить про бажання мовця скоротити дистанцію, встановити або підтримувати рівноправні відносини з адресатом. Такесичні компоненти описуються в нашій вибірці наступними лексичними комбінаціями: *to take smb's hand, to shake hands, to squeeze smb's arm, to pat smb's hair/hand, to kiss smb., to nod appraisingly*:

“A very old, antique compass,” said the pawnbroker's wife, patting her hand appraisingly [140, с. 209].

She kissed him and said “You won this awful case. You were great” [150, с. 45].

Дистанція динамічна, зміна (скорочення) дистанції є, як правило, прерогативою вищого учасника комунікації:

The Professor came up to him and said: “You got my attention at the conference. Your speech was great, Tom” [146, с. 167].

Вираз обличчя як засіб невербальної комунікації «є провідним і дуже складним засобом спілкування, здатним передавати емоційний та змістовний підтекст мовних повідомлень і слугувати регулятором самої процедури спілкування комунікантів» [100, с. 233]:

“The woman turned back to Jenny. This time, her eyes were openly appraising. She smiled suddenly. “You certainly haven’t lost your taste” [147, с. 278].

“As he listened, Insen’s eyes brightened and he nodded, “Interesting, Harry, nice piece of research” [146, с. 200].

Yasfir put the chicken bone back on the plate and smacked lips politely to show how much he had enjoyed and praised the food [141, с. 303].

Обличчя, особливо найвиразніша його частина – очі, може бути багатим джерелом інформації і змісту. Дуже часто вираз обличчя і очей (eye politics) видає справжні почуття та наміри мовця. Спілкуючись, англомовні комуніканти, як правило, дивляться в очі один одному (підтримують контакт очима), намагаючись проникнути в істинний зміст висловлювання [120, с. 301]. Наступні лексичні одиниці є, за нашими спостереженнями, найбільш характерними для опису обличчя адресанта, що продукує ВС: *smile, grin, twinkling eyes, openly appraising eyes*.

Slowly, Toby entered the room. Al Caruso and his two friends were inside. “You were great tonight, Toby, really great”. Toby began to relax. “It was a good audience”. Caruso’s brown eyes twinkled and he said, “You made them a good audience, Toby. I told you – you got talent” [136, с. 70].

“Pleasant”, Karp kept his foot in the door and listened to the faint music, a man singing to a guitar. Finally he looked down at Susan and his smile of appreciation turned to an expression of concern [146, с. 167].

Baydr met his eyes. They were watchful and appraising.

“Your son is lovely and he has sound taste”, he said [138, с. 130].

“You’re not like the others, you know that. “The mercenary’s eyes were appraising [151, с. 79].

Голос є невід'ємною частиною мовного процесу, яка сприяє досягненню оптимальності усного мовлення у виразному, комунікативному, емоційному та прагматичному аспектах [89, с. 187]. Інформативна значущість полягає не тільки в передачі за допомогою голосу індивідуальних і соціально-індексальних характеристик людини, а й цілеспрямованих емоційних, оціночних і прагматичних смислів (відтінків) і впливів. Голос – це найважливіший специфічний сигнал емоційного стану мовця. За допомогою голосових модуляцій можуть бути відображені різноманітні почуття мовця. «Репрезентація оцінки здійснюється за допомогою опису таких особливостей модуляцій голосу, які кваліфікують ставлення людини до явищ навколишньої дійсності з точки зору їх ціннісних параметрів» [20, с. 5] і здійснюються на основі ознаки «добре – погано».

Проаналізовані ВС зазвичай супроводжуються наступними одиницями, що характеризують гучність, ритм, тембр та інтонацію голосу мовця: *to whistle appreciatively, triumphant shout, to say approvingly, etc.*

“Andy’s too good a pilot to let anything go wrong,” Dick said approvingly [151, с. 98].

There was a laudable whisper from those around the throne [145, с. 49].

He turned to Jill and whistled appreciatively. “She’s an eyeful”, Alan said [138, с. 76].

“Cut!” Dunbar’s voice was a hoarse, triumphant shout. “Print it!” He slumped back into his chair exhausted [142, с. 105].

Нерідко для невербального вираження похвали використовуються оплески. Одне із значень англійського дієслова applaud – "хвалити" [1, с. 278]:

The stage turned into bedlam, with everybody applauding. Even the hard-bitten veterans of the crew were grinning [143, с. 67].

*As Danny stepped on the stage, he felt paralyzed. Dr. Landau walked over and whispered, “Don’t worry, Daniel, you are ready”. Danny’s terror magically dissipated. **The applause** seemed to go on forever [148, с. 104].*

*He had lectured for exactly forty-five minutes. Perfect timing. **The applause** was universal – and palpably genuine. Even the two dogs seemed to praise [149, с. 371].*

Для вираження похвали використовуються і жести. Жест – це навмисно відтворювані рухи або пози рук і голови, розраховані на чиєсь сприйняття, призначені для передачі інформації і мають соціально-фіксовану форму [84, с. 29].

Розрізняють три групи жестів: 1) знакові – вказівні, збірні, символічні; 2) полужнакові – так звані емоційні; 3) незнакові – ритмічні, пошукові [84, с. 30].

Виділяються також [84, с. 33] два типи жестів за характером їх вживання: загальноновживані і індивідуальні, точніше, індивідуалізовані жести: *He turned back to his coach and saw his appraising eyes and **thumb up** [147, с. 216]. I saw him showing **his open palm**. Coming from him it was his private sign of high praise [147, с. 219].*

Невербальні компоненти можуть супроводжувати ВС, немов дублюючи вербальне повідомлення з метою посилення його ефекту або заповнюючи його емоційно-сміслову недостатність. Можна сказати, що невербальні компоненти, які супроводжують ВС, також виконують роль інтенсифікаторів іллокутивної сили ВС.

Позиція засобів невербальних компонентів, які супроводжують ВС, може бути різною: попередні невербальним компонентам ВС, немов підготовлюючи його: *The child kissed her. Bridie **petted** his coarse blond hair. “**You are a good boy, Bernie**” [150, с. 309].*

*He shook his hand friendly. “**It was really great performance, Toby**” [137, с. 306].*

“Mon Dieu! I thought they would never go. Flopping into a chair”, she smiled her praise: “You made great impression. Everyone wants you to dinner” [151, с. 102].

Невербальні компоненти можуть слідувати за ВС, немов повторюючи останні у вигляді своєрідного «відлуння»: *“Your article is excellent,” she smiled and added, “You’re the best reporter I have” [147, с. 219].*

“That’s a very nice thought, Arnie”, Hester smiled. And the boy smiled too [143, с. 198].

The sounds of “Bravo!” flew at him from every corner of the hall. And applause that seemed without diminuendo [145, с. 192].

Такесичні та кінесичні невербальні компоненти в ситуаціях схвалення можуть використовуватися і самостійно, тобто при відсутності вербального вираження: *I saw her appraising eyes flick over me as she put on her most seductive smile [147, с. 219].*

After the performance, he came up to Toby and shook his hand approvingly [147, с. 107].

Висновки до розділу 2

У вербальному оформленні схвалення беруть участь засоби репрезентації висловлювань за допомогою лексичних засобів, синтаксичних моделей та стилістичних прийомів.

До лексичних різновидів наповнення ВС віднесено прикметникові, прислівникові, іменникові, дієслівні та вигуківі варіанти, а також службові одиниці на рівні часток, котрі в сукупності насичують позитивністю запропоновані приклади мовленнєвого схвалення. Лексичні засоби, що потенційно семантизуються нейтральною оціненістю, приймають участь у вираженні схвалення в якості інтенсифікаторів сенсу, надаючи ВС іллокутивного потенціалу.

Структурно ВС представлені 13-ма синтаксичними моделями – двох і односкладними, що включають повні і неповні реалізації.

З арсеналу стилістичних засобів англійської мови в ВС широко використовуються повтор, метафора, порівняння, гіпербола, метонімія, литота, риторичні питання та оксюморон. Всі вони слугують засобами інтенсифікації позитивної оцінки й іллокутивної сили МА схвалення.

Англомовні ВС не обмежуються вербальними засобами. Аналіз невербальних компонентів комунікації, що відображають схвалення в мікротекстах літературно-художнього жанру, свідчить про те, що для цієї мети використовуються в основному навмисні просодичні, такесичні, кінесичні, проксемічні компоненти, які цілком здатні виступати самостійними маркерами схвалення і бути прив'язаними до вербалізованого повідомлення. Позиційно супроводжуючі ВС невербальні стратегії можуть випереджати МА або слідувати за ними.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ

3.1. Особливості навчання говоріння учнів 11-х класів

Відповідно до сучасних вимог освітнього процесу навчання іноземної мови у старшій школі має бути комунікативно-спрямованим у всіх видах мовленнєвої діяльності, а особливу увагу необхідно приділяти говорінню, а подані завдання на уроці повинні мати комунікативну спрямованість.

Говоріння – продуктивний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого (паралельно з аудіюванням) здійснюється усне вербальне спілкування. Змістом говоріння є вираження думок у усній формі. В основі говоріння

лежать продуктивні вимовні, ритміко-інтонаційні та лексико-граматичні навички [72, с. 298].

Говоріння як вид мовленнєвої діяльності, має специфічні властивості:

1. Мотивованість. Говоріння завжди мотивоване. Мотив може бути усвідомлюваний і неусвідомлюваний в даний момент мовлення, але завжди пов'язаний з усіма компонентами спілкуванням.

2. Активність. Говоріння – завжди процес активний, тому що в ньому проявляється ставлення тих, хто говорить до навколишньої дійсності. Саме активність забезпечує ініціативну мовну поведінку співрозмовника, що важливо для досягнення мети спілкування.

3. Цілеспрямованість. Говоріння завжди цілеспрямоване, будь-яке висловлювання переслідує якусь мету. Той, хто говорить, завжди хоче досягти своїм висловлюванням якоїсь мети: переконати чи переконати співрозмовника, підтримати його думку чи висміяти його, заохотити, похвалити чи виразити комплімент тощо. Такі цілі визначаються як комунікативними завданнями [72, с. 299].

4. Зв'язок із діяльністю. Варто зазначити, що в процесі спілкування учень постійно перебуває у певному контексті діяльності, і саме схожість цих контекстів дозволяє йому так швидко знаходити спільну мову зіспіврозмовником.

5. Ситуативність, яка є співвіднесеністю мовної одиниці із контекстом діяльності обох сторін спілкування.

6. Евристичність, яка зумовлює непередбачуваність мовленнєвих дій. Ситуації спілкування змінюються постійно, їх варіанти надзвичайно численні, отже, той, хто говорить, повинен бути готовий до діяльності саме в таких умовах, тобто до евристичної діяльності.

7. Самостійність. Ця якість говоріння як діяльності виявляється в тому, що говоріння, як правило, протікає:

- без запозичення думок із попередньо прочитаних чи прослуханих джерел;

- без опори на повні або часткові записи того, що використовується у мовленні;
- без опори на ілюстративне зображення об'єктів висловлювання;
- без звернення до рідної мови.

8. Темп. Говоріння завжди характеризується певним темпом, який має бути не нижчим і не вищим за припустимі у спілкуванні норми [72, с. 299].

Говоріння як вид мовленнєвої діяльності та комплексне мовленнєве вміння передбачає сформованість достатньої кількості навичок використання синтаксичних моделей, фраз та лексичних одиниць відповідно до мовленнєвого завдання, навичок правильного граматичного оформлення слів у фразі, навичок комбінування слів, навичок самокорекції та перефразування [70, с. 77].

Усно-мовленнєве спілкування може мати дві форми: монологічну і діалогічну.

Метою навчання монологічного мовлення є формування монологічних умінь, тобто умінь комунікативно-мотивовано, логічно послідовно і складно, досить повно і правильно в мовному відношенні викладати свої думки в усній формі [70, с. 80].

Діалогічне мовлення – форма мовлення, коли відбувається безпосередній обмін висловлюваннями між двома чи кількома особами. Основна мета учасників діалогічного спілкування – підтримка мовної взаємодії, в ході якого відбувається послідовне породження співрозмовниками різноманітних за своїм функціонально-комунікативним призначенням мовленнєвих актів [72, с. 305].

При здійсненні монологічного чи діалогічного мовлення учні вирішують такі мов мовленнєві завдання, як: повідомлення, переконання, висловлювання сумніви, критика, схвалення, заохочення тощо. Мовленнєве завдання визначає формування основної схеми висловлювання, запускає в роботу операції з вибору лексичних одиниць та операції з поєднання лексичних одиниць, актуалізує форму лексичної одиниці [71, с. 112].

Говоріння в ситуаціях безпосередньо діалогічного спілкування при зміні комунікативних ролей партнерів і говоріння в монологічній формі різняться за цілою низкою психологічних та лінгвістичних ознак. Так, діалогічному спілкуванню властива більш часта зміна комунікативних ролей партнерів у порівнянні з монологічним спілкуванням, а це означає, що говоріння кожного партнера орієнтоване на мовленнєву поведінку іншого та на умови конкретної ситуації спілкування. Це вимагає від мовця концентрації уваги саме на партнері і динаміці розвитку самої мовленнєвої ситуації.

Говоріння у безпосередньо діалогічному спілкуванні характеризується наступними мовними особливостями:

- 1) наявністю звернень та вигуків;
- 2) переважанням нескладних синтаксичних конструкцій;
- 3) використанням літературно-розмовного варіанта англійської мови при спілкуванні з незнайомими партнерами або сленгу та діалектних виразів при спілкуванні зі знайомими;
- 4) великою кількістю емоційно-забарвленої лексики та інших засобів вираження ставлення мовця до партнера спілкування, до змісту власного висловлювання;
- 5) використанням скорочених форм, редукованих фраз та інших видів еліпсів [72, с. 299].

Таким чином, відповідно до сучасних вимог, говоріння є пріоритетним у навчанні іноземної мови. Для навчання говоріння учні повинні мати певний словниковий запас лексичних одиниць та фраз. Саме цим і зумовлена актуальність навчання лексиці та на старшому етапі вивчення англійської мови тому, що навчання має бути спрямоване на формування мовленнєвих навичок. Тому необхідно розглянути також особливості формування лексичної компетенції, яка необхідна для розвитку усно-мовленнєвої діяльності говоріння.

Лексика в системі мовних засобів є найважливішим компонентом мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письма. Це

визначає її важливе місце кожному уроці іноземної мови, і формування лексичних навичок постійно тренуються на уроках. Основною метою навчання лексичного матеріалу є формування в учнів лексичних навичок як найважливішого компонента експресивних та рецептивних видів мовної діяльності [112, с. 211].

На думку методиста Солововой Є.М., лексична компетенція – це знання словникового складу мови, що включають лексичні елементи, та можливості їх використання у мові. До лексичних елементів відносяться слова, поєднання слів, сталі вирази, складні прийменники, фразеологічні одиниці [97, с. 93].

Лексичні навички характеризуються більшою усвідомленістю, що проявляється у виборі слів, у поєднанні з іншими словами в залежності від мети комунікації. Також виділяється мовленнєва лексична навичка: операції з аналізу слів, словотворення, конструювання словосполучень [97, с. 93].

Підвищена увага до цього аспекту іншомовного мовлення пояснюється низкою причин:

- 1) від ступеня володіння лексикою насамперед залежить змістовна сторона висловлювання;
- 2) лексика, що підлягає засвоєнню, не однорідна за своїм психологічними та психолінгвістичним характеристикам;
- 3) засвоєний лексичний мінімум слід розглядати як базову (опорну) лексику;
- 4) навички щодо застосування мовних одиниць, матеріалу на лексичному рівні є важливим компонентом таких видів мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання та говоріння;
- 5) виникає необхідність проводити роботу із систематизації вивчених раніше лексичних одиниць [112, с. 213].

При виборі методів та прийомів навчання лексиці необхідно орієнтуватися насамперед на кінцевий результат і відповідно до нього вибудовувати стратегію навчального процесу. Якщо метою є оволодіння

активною лексикою, найважливішою передумовою навчання іноземної мови має бути створення умов спілкування під час уроків, моделювання реального життя навчальному просторі [72, с. 224].

Комунікативний метод навчання є універсальним методом, що дозволяє навчати в умовах, наближених до реального різноманіття сфер спілкування. Вищий рівень володіння вміннями та навичками – це здатність їх застосування в нових умовах, у нестандартних ситуаціях. А успішне перенесення навичок забезпечується лише у разі, якщо умови формування навичок адекватні умовам їх функціонування. Основним завданням навчання, згідно з комунікативним підходом, є здатність учня оформити і передати свої думки в процесі спілкування [103, с. 82].

Для навчання говоріння доцільно використовувати мовленнєві акти як компоненти мовленнєвої діяльності. Мовленнєвий акт є провадження конкретного висловлення для реалізації певного комунікативного наміру в певних умовах спілкування. Провідними компонентами мовленнєвого акту виступають мотив і комунікативний намір, (інформація, яку необхідно донести до співрозмовника, мета, яку необхідно досягти). За відсутності чіткого визначення комунікативного наміру неможливо побудувати правильне ситуативне висловлювання. Свідомість, цілеспрямованість, породження мовленнєвого акту залежно від ситуації спілкування, визначає результат на співрозмовника. Це допоможе використовувати лексичні засоби мови, що вивчається, і успішно вирішувати комунікативне завдання. До складу змісту навчання говоріння входять мовні зразки висловлювань, у складі яких є певний мовленнєвий акт [134, с. 471]. Мета навчання вмінням вести діалог або монолог іноземною мовою включає розвиток мовленнєвої компетенції. Для породження якісного висловлювання та розуміння інших учасників необхідно досягти свідомості при створення комунікативних актів. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідно розбити певні мовленнєві акти, зрозуміти їх функціонування у мові з погляду структури. Тому рекомендується вивчати лексичні одиниці залежно від реалізації

певного мовленнєвого акту. Наприклад, мовленнєвий акт схвалення або компліменту є предметом дослідження багатьох методистів, які стверджують, що до найпоширеніших форм, прийомів і способів, які дозволяють мовцю передати схвалення або зробити комплімент ставлення, належать:

- 1) лексичне наповнення висловлювань, що характеризується позитивним оцінним забарвленням;
- 2) стилістичні засоби (порівняльні обороти, епітети, метафори, гіперболи);
- 3) інтенсифікація;
- 4) синтаксичні засоби (окличні речення, повтори, еліпсис, інверсія);
- 5) інтонаційне оформлення висловлювань [133, с. 182].

В такому акті можуть міститися кілька мовленнєвих операцій. До них відносяться відбір мовних засобів (лексика, слова-кліше, формули), словозміна, оформлення речень у мовленні.

Тому актуальним є вибір лексичних засобів для реалізації цього завдання. Учень повинен опанувати принаймні одним способом висловити схвалення, сумнів, прохання, захоплення, зробити комплімент та відреагувати на нього, що і визначає необхідність засвоєння лексичних одиниць [133, с. 183].

Процес вивчення лексики має кінцевою метою формування творчих мовленнєвих умінь і складається з кількох етапів:

1) етап впровадження нових лексичних одиниць. На цьому етапі відбувається сприйняття та осмислення формальних ознак, значення та призначення слова. Основними методами роботи вчителя цьому етапі є показ і пояснення;

2) етап тренування, на якому відбувається автоматизація лексичних навичок, оволодіння формою, значенням та призначенням слова шляхом багаторазового виконання мовних та мовленнєвих дій. Основним завданням вчителя на цьому етапі є правильна та логічна організація тренування (від

диференціювальних та імітаційних вправ до підстановочних та трансформаційних);

3) етап мовленнєвої практики, який передбачає застосування засвоєних знань та навичок у всіх видах мовної діяльності та формування продуктивних умінь. Методична організація цього етапу вимагає творчого підходу, оскільки вчитель має стимулювати відтворення вивченого матеріалу у нестандартних ситуаціях спілкування [72, с. 219].

Організація навчання лексиці всіх етапах має проводитися з урахуванням методичної типології лексики.

До структури лексичної компетенції входять: когнітивний компонент, дієво-практичний компонент та рефлексивний компонент.

Когнітивний компонент представлений лексичними знаннями, під якими розуміються знання конкретної лексичної одиниці, значення конкретного лексико-семантичного варіанта, форми слова (фонетичний, графічний, граматичний, морфологічний, словотвірний, лексичний, семантичний, синтаксичний яруси мови) [73, с. 69].

Дієво-практичний чи процесуальний компонент передбачає стратегію оволодіння словом, що включає певні дії над словом. Це лінгводидактичні стратегії.

Лінгводидактичні стратегії відбивають модель вторинної мовної особистості, модель засвоєння системи нерідної мови та культури. Дані стратегії – семантичні, лінгвосистематизуючі, когнітивно-концептні (лінгвокультурознавчі) забезпечують постійний пошук значень у широкому соціально-культурному контексті, підбір та накопичення мовних засобів, розширення мовної бази, узагальнення вивченого у впорядковану особистісно значиму систему, та мовного досвіду, в тому числі і рідною мовою, оволодіння відповідною системою понять, концептів, проникнення культуру носія мови, осмислення національно-культурної специфіки лише на рівні міжкультурного спілкування [73, с. 70].

Семантичні стратегії включають такі прийоми: виділення нових значень у контексті, уточнення контекстуального значення; визначення значення відповідно до основної ідеї тексту, значень відповідно до широкого контексту та пошук (виділення) необхідних значень (мовних засобів) [73, с. 72].

Лінгвосистематизуючі стратегії включають такі прийоми, як: співвіднесення нового значення з іншими серед відомих; створення понятійно-тематичних рядів мовних засобів; системно-порівняльний аналіз мовних засобів рідної та вивченої мов; розробку системи ознак мовної одиниці (лексичної, граматичної, фонетичної, орфографічної); формування маркерів мовної ситуації; створення системи ознак, опор, сигнальних засобів у контексті [26, с. 72].

Когнітивно-концептні (лінгвокраїнознавчі) стратегії включають наступні прийоми: співвіднесення реалій з історичним та соціокультурним контекстом; тлумачення мовних засобів, що відбивають особливості іншої ментальності; критичне осмислення та узагальнення прояву національно-культурних особливостей у мовній та мовній поведінці (переконавання, цінності); знання та розуміння культурних образів, символів, фактів, імен, базових категорій; моделей повсякденної поведінки, способу життя, соціокультурних норм поведінки [26, с. 74].

Отже, опанування усним мовленням, а саме говорінням «неможливо без мовленнєвих навичок». [17, с. 9] Особливого значення в цьому процесі набувають лексичні навички. Провідна роль лексичного компоненту відводиться у структурі змісту навчання англійської мови загалом. [26, с. 85]. У зв'язку з зростанням інтересу до міжособистісної і міжкультурної комунікації похвала та комплімент дедалі частіше перебувають у фокусі уваги лінгвістів та методистів.

Комплімент як оціночне, тобто орієнтоване на емоції мовця висловлювання має певні мовні особливості. Мета компліменту полягає в тому, щоб викликати позитивну реакцію співрозмовника по відношенню до

того, хто говорить. Ця мета досягається цілим комплексом мовних засобів, зокрема, використанням емотивно-оцінних прикметників, емотивно-оцінних іменників, лексичних інтенсифікаторів, функціональне призначення яких полягає в тому, щоб посилити характеристику, дану адресантом адресату, і зробити тим самим вплив компліменту більш ефективним [77, с. 10].

З огляду на такий мовленнєвий акт, як вибачення, прохання, комплімент або скарга, першим завданням дослідників було прийти до набору моделей реалізації, які зазвичай використовують носії цільової мови, будь-який з яких буде визнаний як мовленнєвий акт, про який йде мова, коли він виголошений у відповідному контексті. Цей набір стратегії називають набором мовленнєвих ходів конкретного мовленнєвого акту [77, с. 10].

Ефективним у процесі навчання говоріння було виділення мовленнєвих актів, необхідних для успішної реалізації комунікативного наміру і підбір мовних і мовленнєвих засобів. На основі необхідно розробити типологію вправ. Видається доцільним розпочати навчання з впізнавання та визначення мовних актів у текстах та діалогах характеру. Далі необхідно визначити комунікативний намір мовного партнера. Наступний етап – це підготовчі та тренувальні мовні та мовленнєві вправи. Відпрацювання вміння похвалити або зробити комплімент, використовуючи лексичні засоби мови, а також вільної реакції у відповідь реакції є фінальним етапом навчання. Слід зазначити, що навчання говорінню за допомогою мовленнєвих актів, а саме комунікативного акту похвали і компліменту, як форма навчання мови мотивує учнів до активної пізнавальної діяльності, адже комплімент є самостійним мовленнєвим актом, здатним виконувати кілька цілей одночасно, та характеризується певним лексичним наповненням, синтаксичною структурою та інтонаційним оформленням [102, с. 88].

Таким чином, успішний розвиток навичок діалогічного мовлення при вивченні комунікативного акту «комплімент» залежить від постійного та поетапного поповнення лексичного запасу учнів, що є важливим аспектом мови та передбачає здатність до коректного оформлення висловлювань, а

також може бути хорошим джерелом поповнення словникового запасу, оволодіння широким пластом синтаксичних структур [103, с. 84].

Кінцевим результатом для формування лексичних навичок говоріння має бути вміння учнів старших класів вирішувати комунікативні завдання у конкретній комунікативній ситуації, вміти оперувати вивченою лексикою у граматично правильно оформленому висловлюванні.

3.2. Комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення учнів 11-х класів

Зважаючи на вищевикладений теоретичний аналіз та дослідження методичної літератури, ми вважаємо доцільним створити комплекс вправ для розвитку навичок говоріння у діалогічному мовленні, охоплюючи мовленнєвий акт схвалення. Комплекс вправ передбачає навчання некомунікативних вправи, метою яких є відпрацювання лексичних та граматичних навичок, але відсутній зв'язок з мовленнєвою ситуацією; Умовно-комунікативних вправи призначення яких є відпрацювання мовних явищ за умов навчальної комунікації та комунікативні вправи, розраховані на формування умінь у говоріння, а саме розвиток умінь діалогічного мовлення.

Дані вправи навчають формулювати висловлювання, послідовно розвивати думку, висловлювати емоційно-оцінну інформацію, прогнозувати реакцію партнера. При створенні комплексу вправ було враховано принципи ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу, мінімізації, доступності, систематичності та послідовності, стилістичної диференціації, принцип порівняння культури мови з рідною культурою учнів, принцип комунікативності.

Розвиток навичок говоріння, а саме вивчення мовленнєвого акту компліменту в може стати джерелом поповнення словникового запасу, і навіть засвоєння різноманітних лексико-синтаксичних структур. Саме тому вважаємо, що комплімент має стати не лише метою, але й засобом навчання

комунікативній компетенції учнів, адже мовленнєвий акт компліменту є невід'ємною частиною соціального життя та емоційного спілкування. Як зазначалося раніше, головна мета навчання компліментів в англійській мові полягає в тому, щоб уникнути непорозумінь, а також використовувати та розуміти способи реакції на схвалення англійською мовою.

Найскладнішою частиною вивчення іноземних компліментів є вивчення деяких специфічних лексико- синтаксичних структур. Ми розглядаємо шаблони (структури), які використовують англомовні для реалізації компліменту, у порівнянні з тими, які найчастіше використовують україномовні. На основі цього дослідження ми дали розробили рекомендації для учнів старшої школи щодо використання компліментів у мовленні [133, с. 175].

Основна мета цього комплексу вправ полягає в тому, щоб дослідити мовленнєвий акт схвалення та компліменту, а також реакції на компліменти, який є успішним лише за умови доцільного його використання.

Всі елементи, які формують комплімент, взаємопов'язані, тому під час розробки вправ був використаний принцип ситуативно-тематичної організації навчального матеріалу.

Вивчаючи роботи вчених-методистів, які досліджували розвиток навичок говоріння, а саме комунікативний акт схвалення, ми запропонуємо свою систему вправ для навчання учнів реагувати на отриманий комплімент та надавати їх самостійно. Актуальність даної методичної розробки надає можливість удосконалити процес навчання та мотивувати учнів до вивчення англійської мови.

EXERCISES

Task 1 consists of several steps.

Step 1. Decide what you like about the person you are going to compliment. Do any of these things come to mind? Add some of your own ideas.

- Kind
- Fair

- Helpful
- Honest
- Reliable
- Friendly
- Brave
- Hard worker
- Good sport
- Self-confident
- Common sense
- Caring
- Smart
- Problem solver
- Courteous
- Great sense of humor
- Generous
- Self-discipline
- Open minded
- Loves to learn
- Sunny disposition
- Warm smile
- Witty
- Positive attitude
- Peaceful nature
- Different
- Creative
- Spunky
- way of looking at things
- Adaptable
- Flexible
- Logical mind

- Perceptive
- Cheerful

Step 2. Now add a detailed example of what you mean. Speak to your classmates.

e.g. “You are a very reliable person.”

“Your positive attitude cheers me up”

Step 3. Here are a few compliments to choose from. Try adding a specific example to custom design it for the compliment receiver. Notice that all these compliments start with the same word. It's a gentle reminder that compliment giving is about others.

You...have a great way with words

- are a terrific leader.
- make working on a project a joy.
- are very creative
- are a good provider
- are fun to be with.
- have a great reputation
- are clever.
- make a house feel like a home.
- have a good eye for decorating
- are a good driver.
- can do anything you set your mind to.
- are capable of accomplishing whatever you believe
- are a good listener.
- are very cheerful.
- warm my heart.
- sing like an angel.
- are very handsome/beautiful
- are important to me
- are very intelligent

- are kind
- are a good role model
- are very alert.
- are funny
- always motivate me
- are unique
- are very strong.
- are a picture of good health
- are courageous.
- are very loving
- bring out the best in me.
- make me want to be a better person
- make me smile.
- are a wonderful cook.
- make hot dogs taste like a gourmet meal
- are a wonderful caregiver
- make me feel special
- make me feel I can do anything
- are fun to be with
- are the wind beneath my wings
- are the light of my life

Task 2. Write the correct word on the line that will complete the sentence.

delicious tasted superb those coat
get audience new floral haircut

1. Nice _____. It looks very warm. Is it _____?
2. What a beautiful _____ arrangement. Are _____ lilies?
3. That's a great looking _____. Did you _____ it at Pro Hair Stylist?
4. That was _____. Was that a hint of garlic and onions I _____?
5. Your presentation was _____. Ms. Parks. The entire _____ was spell

bound.

Task 3. Match each compliment to the expression it is used as a part of. Each compliment is used as a part of the following expressions: gratitude/appreciation, encouragement, greeting, congratulatory, apology.

1. Dinner was so delicious.	keep up the good work!
2. Your vase was so beautiful and I can't believe it	but I think you need to be a little more careful next time.
3. I can't believe how much better you have gotten,	and you're looking good.
4. Hey, how are you? I haven't seen you in month,	thank you so much.
5. You've been doing a great job so	I'm so sorry.

Task 4. Imagine you just got a new backpack for the start of the school year. Your friend compliments you saying: "I like your new backpack!" Look at the possible responses you can give and determine the type of response by matching the response category to the response.

Thank you!	Comment Acceptance
Thanks, I really like it too.	Request Interpretation
Yeah me too, it even has padding to hold my laptop!	Return
I just got it on sale at the student Bookstore last week.	Praise Upgrade
My brother got it for me.	Reassignment
Your backpack looks really nice too! Is it also new?	No Acknowledgement
It's not that new.	Disagreement
Really? You think So?	Appreciation Token

I don't really like it, it's not big enough for my books.

Qualification

Thanks, but I've seen better backpacks than this one.

Scale Down

So how's your semester going?

Comment History

I can tell you where I got it if you want.

Question

Task 5. Fill in the blanks in dialogue complimenting the friend's furniture, etc.

A: _____ your new house!

B: Really? Thanks.

A: What _____ painting! Where did you get it?

B: Well, I've got it from a _____ recently.

A: What a _____ choice.

B: Thanks, I _____ you like it!

A: _____ wonderful bean-bag chair! The colour suits this room.

B: Thanks! My sister presented it to me!

A: Chandelier looks _____. It _____ with the curtains.

B: _____ think so? My husband decided to buy it.

A: What a _____ armchair! It looks so lovely!

B: I just received it last month from Z Gallerie.

A: Oh _____! That was a _____ option.

B: It's so nice of you to _____.

Task 6. Write a compliment for each of the situations listed below.

1. A classmate has done really well on an assignment or has worked very hard on a project.
2. Your mom or dad has cooked your favorite dinner.
3. You like what someone is wearing.
4. A classmate is a terrific artist and made a wonderful picture in art class.
5. A friend has a new T-shirt. You think it's really cool.

6. Your dad helped you figure out a new computer game.
7. You go bowling with a friend who scores higher than you.

Task 7. Make up your own dialogues using compliments.

3.3. Експериментальна перевірка ефективності використання комплексу вправ для розвитку навичок діалогічного мовлення учнів 11-х класів при навчання мовленнєвого акту «комплімент»

Метою експериментального навчання стала перевірка ефективності впровадженого комплексу вправ, спрямованих на розвиток навичок лексико-граматичних навичок діалогічного мовлення учнів 11 класу під час вивчення мовленнєвого акту «комплімент».

Для досягнення даної мети необхідно передбачає вирішити наступні завдання:

- 1) визначити форми роботи, зміст і послідовність вправ, вкладених у розвиток навичок говоріння учнів;
- 2) розробити ефективний комплекс вправ, спрямований на розвиток навичок діалогічного мовлення в учнів у процесі вивчення мовленнєвих актів;
- 3) провести апробацію розробленого комплексу;
- 4) узагальнити результати дослідно-експериментальної роботи [102, с.85].

Було організовано та проведено експериментальне дослідження з метою апробації комплексу вправ для перевірки правильності вживання мовленнєвого акту «комплімент» у мовленні учнів. Перевірка ефективності експериментального комплексу вправ щодо розвитку навичок говоріння учнів 11 класу в системі уроків англійської мови була проведена на базі Ізмаїльського ліцею № 1 з гімназією. Цільова аудиторія експерименту – група школярів 11-А класу, яка складалася з 28 учнів.

Експериментальна робота з навчання говоріння складалася із трьох послідовних етапів. Етапи експериментальної роботи:

1. Констатувальний, на якому було проведено вхідну діагностику та визначено рівень сформованості навичок говоріння учнів 11-А класу.

2. Формувальний. Цей етап включав апробацію комплексу, спрямованого на навчання говоріння учнів.

3. Контрольний. У ході цього етапу було проведено підсумкову діагностику рівня сформованості навичок говоріння в учнів. Також на цьому етапі було проаналізовано результати роботи та рефлексії учнів.

На першому етапі було проведено діагностичний замір знань, для якого були подані завдання у параграфі 3.2. для виявлення рівня сформованості лексико-граматичних знань та навичок діалогічного мовлення у учнів профільної школи. Учням було запропоновано завдання для визначення рівня знань та вміння спілкуватися у рамках мовленнєвого акту «комплімент» для контролю лексичних, граматичних навичок та вирішення комунікативного завдання, а також дотримання основних характеристик діалогу.

Так, з 28 тестованих учнів 9 учнів не дали ні однієї правильної відповіді, 8 учні виконали вірно 2 завдання, 7 учнів відповіли правильно на 1 запитання, 4 учні виконали всі завдання та склали діалог. Результати представлені в Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Результати дослідження

Загальна кількість учнів	28 учнів
Виконали всі завдання	14%
Допустити помилки	86%

У ході аналізу відповідей учнів було визначено труднощі, які вплинули на кінцевий результат. Проведена діагностика рівня сформованості навичок говоріння свідчить про те, що процес навчання говорінню проходить недостатньо ефективно. Отже, апробація комплексу комунікативних вправ та

завдань необхідна для навчання діалогічного мовлення. Тому було розпочато експериментальне навчання учнів 11 класу за комплексом вправ, розроблених відповідно до показників рівня сформованості мовленнєвої компетенції в говорінні. Задання та вправи представлені у форматі плану-конспекту уроку.

План – конспект уроку

Тема: Одяг та зовнішність

Підтема: Чи слід давати поради щодо зовнішнього вигляду друга?

Цілі уроку:

Практична:

- 1) повторити й активізувати ЛО теми.
- 2) активізувати лексико-граматичні структури у діалогічному мовленні на рівні зв'язного висловлювання.
- 3) практикувати типові вирази та кліше для надання компліментів та реакції на них.

Освітня: Розширити філологічний кругозір учнів та привчати до культури мови, що вивчається.

Розвиваюча: Розвивати пам'ять, увагу, мовну здогадку, комунікативну компетенцію, вміння працювати в парі.

Виховна: Виховувати в учнів старанність, наполегливість, бажання творчо працювати, пізнавальний інтерес до вивчення іноземної мови.

Матеріально-технічне забезпечення: ноутбук, проектор, мультимедійний екран, роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок розвитку мовленнєвих вмінь.

Схематичний план уроку

I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення.

1. Привітання. Організація класу. Повідомлення цілей уроку – 2 хв.
2. Уведення в іншомовну атмосферу – 3 хв.

II. Основна частина уроку

3. Активізація лексичного матеріалу – 5 хв.
4. Удосконалення навичок аудіювання – 7 хв.

5. Вивчення мовленнєвих фраз – 3 хв.
6. Розвиток навичок діалогічного мовлення – 8 хв.
7. Складання діалогу – 12 хв.

III. Заключна частина уроку

7. Пояснення домашнього завдання. Запис на дошці та в щоденниках – 3 хв.
8. Підведення підсумків уроку, оцінювання – 2 хв.

Хід уроку

I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення.

Етап 1. Привітання. Повідомлення теми і мети уроку.

Мета: Повідомлення цілей уроку

Прийом: Вступне слово вчителя, бесіда з учнями

T: Good afternoon, dear students!

I hope you are ready to work hard. Be calm and confident on your way to knowledge.

Cl.: Good afternoon.

T: How are you today? I hope you are well. Take your seats. Is anybody absent? Why is he/she absent? Thank you. Let's start our lesson. We have a lot of work to do.

Етап 2. Уведення в іншомовну атмосферу.

Прийом: робота в парах

T: I give you a piece of paper, and you draw two fairly large stick people; just a circle for the head, a line for a body and two lines each for the arms and legs. They label the stick people A and B. Listen to the information about these people. A is wearing a shirt with a collar. The shirt has got four buttons and short sleeves.

B is wearing a top with a hood and long sleeves. It has got a zip up the front.

A is wearing baggy trousers. B is wearing is wearing leggings.

A is wearing one trainer with laces. The other trainer is lying on its side with the sole showing. B is wearing shoes with high heels.

If they finish, compare the results with your classmates.

II. Основна частина уроку.

Етап 3: Активізація лексичного матеріалу

Приєм: відповіді на запитання

T: I divide you in groups of three to answer the questions.

Do you usually comment when a friend is wearing new clothes or has a different hairstyle? Why? / Why not?

P1: If a friend of mine has a new hairstyle, ...

Етап 4: Удосконалення навичок аудіювання

Мета: Розвиток умінь аудіювання, семантизація нових ЛО

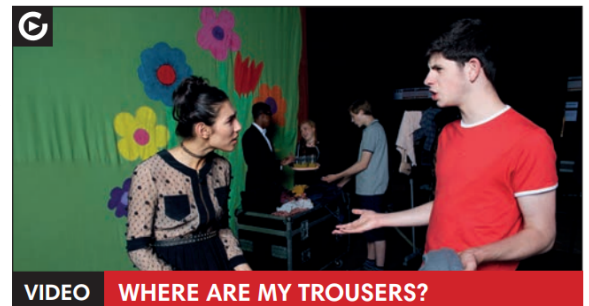
Приєм: Слухання діалогу

1) Pre-listening activity

T: Look at the picture and guess. Where are Skye and Dan? What are they talking about?

2) While- listening activity

T: Listen to the conversation.

Jay: Phew! I'm so glad that's over. I've been worrying about it all week. I hate being on stage.

Tommo: But you look great in that suit. I was a disaster!

Jay: No, you weren't, Tommo. Your kayak idea was awesome!

Tommo: Oh, thanks. You've made my day. Now, where are my trousers?

Skye: Tommo, those shorts are so cool. You did really well.

Tommo: Really? But Dan and Nina were brilliant. I love their style.

Skye: Dan's being really moody. ...

Nina: Dan, stop being stupid. You were brilliant! Let's get a drink.

Dan: No, I'm going now.

Tommo: Dan, what's up? Don't go.

Skye: They're always together now.

Tommo: Are you jealous, Skye?

Skye: No! It's just that you're always so nice, Tommo, but Dan's a bit of a big head.

Tommo: Skye! That's not like you. What's the matter?

Skye: I miss my old school.

Tommo: You'll be fine. Hang on! Where are my trousers? Dan!

1) After- listening activity

T: How does Jay feel after the show?

P1: Relieved and happy that it's over. He's been worried about it.

T: Why do you think Dan is angry?

P1: He doesn't think Tommo really did anything for the show.

P2: Maybe he's jealous of Tommo.

T: Well done! Work in pairs. Look at the board and discuss whether you have ever said something similar to someone else or if someone has said any of these things to you. Speak about the situations when you can use these phrases.

I'm so glad that's over.

Stop being stupid.

Are you jealous?

That's not like you.

You'll be fine.

Етап 5: Вивчення мовленнєвих фраз:

Приєм 1: перегляд правила.

T: Now we're going to study the phrases to give compliments and receive them.

Find more examples in the dialogue.

Speaking	Giving compliments
<p>Complimenting appearance</p> <ul style="list-style-type: none"> • You look good/great in that suit/in pink/in that colour. • What a nice T-shirt! • Your clothes are awesome. • That jacket is cool. • You've got amazing hair/a nice smile. • I like your style. • You've got great taste in clothes. • It really suits you. 	
<p>Complimenting actions</p> <ul style="list-style-type: none"> • You are/were brilliant/fantastic! • You did really well. • You're always so kind/helpful. 	
<p>Responding to compliments</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thanks. • You've made my day. • That's really nice of you. • You've made me feel really good. • Really?/Are you sure?/Do you really think so? 	

Приєм 2: виконання вправ для опрацювання вивчених фраз.

T: We're going to practice now. Order the dialogues. Listen and check.

Dialogue 1

Yes, it suits you.

You look good in blue.

Yes, I got it yesterday, but I'm not sure about the colour.

1 That jacket is awesome! Is it new?

Are you sure?

Dialogue 2

Really? I was very nervous.

Thanks. You've made my day.

1 That was a great show. You were brilliant.

Honestly – you did really well.

Етап 6. Розвиток навичок діалогічного мовлення

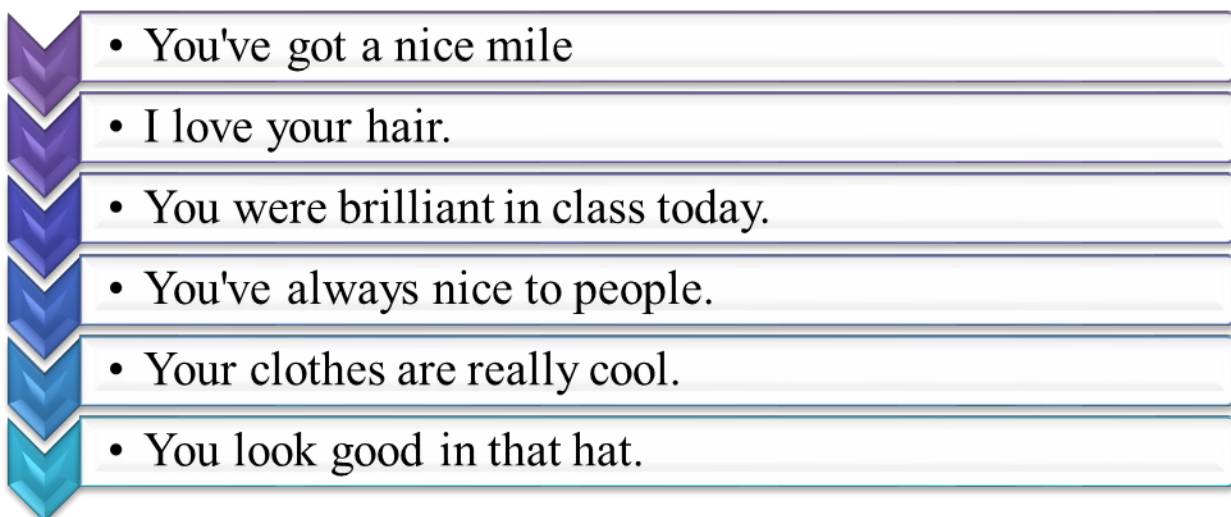
Мета: Навчити учнів самотійно висловлюватися на понадфразовому рівні

Прийом: Робота в парах

T: Well done. Be ready for the next task. In pairs, read the compliments. Are they about appearance or actions?

P1: Some compliments are about appearance and the others are about clothes.

Take it in turns to choose one and say it to your partner. Your partner responds. How long can you keep the conversation going?

Етап 7: Складання діалогу

Прийом: Робота в парах

T: And now choose the situation and make the dialogues using compliments.

<p style="text-align: center;">1A</p> <p>1. Your friend is wearing a great new T-shirt. Compliment him/her and ask questions about where he/she bought it, how much it cost, what other new clothes he/she has bought recently, etc.</p> <p>2. You played the guitar in front of the school yesterday. Respond to Student B</p>	<p style="text-align: center;">1B</p> <p>1. You are wearing a new T-shirt. Respond to Student A.</p> <p>2. Your friend played the guitar in front of the school yesterday. It was brilliant. Compliment him/her and ask questions about how long he/she has been playing, how often he/she practices, how he/she felt yesterday, etc.</p>
<p style="text-align: center;">2A</p> <p>1. Your friend has dyed his/her hair. He/She looks amazing. Compliment him/her and ask questions about why he/she decided to do it, what his/her parents said, where he/she had it done, etc.</p> <p>2. You have just won a prize in a drawing competition. Respond to Student B.</p>	<p style="text-align: center;">2B</p> <p>1. You have dyed your hair. Respond to Student A.</p> <p>2. Your friend has just won a prize for a drawing in a competition. The drawing is awesome. Compliment him/her and ask questions about how long he/she has been drawing, whether he/she has ever entered a competition before, what sort of things he/she likes drawing, etc.</p>

3А	3В
<p>1. You have just received your exam results. Your friend has come top of the class in every subject. Compliment him/her and ask questions about how much studying he/she did, what he/she would like to study at university.</p> <p>2. You are wearing new boots. Respond to Student B.</p>	<p>1. You have just received your exam results and have come top of the class in every subject. Respond to Student A.</p> <p>2. Your friend is wearing really cool new boots. Compliment him/her and ask questions about where he/she bought them, how much they cost, what other new clothes he/she has bought.</p>

III. Заключна частина уроку

Етап 8. Завдання додому. Пояснення завдання. Запис на дошці та в щоденниках.

T: Open your daybooks and write down your homework: write a dialogue in which you and your partner give and receive compliments. Use the phrases from the Speaking Box. You'll act the dialogues the next lesson and the other students will make a chart with the compliments.

Етап 9. Підсумки роботи. Оцінювання.

T: Dear students! The lesson is going to an end. Thank you for your hard work. You were nice and active today. Daniil, Dasha, Maxim have excellent marks. Juliia, Bohdan... have good marks.

Поданий урок був проведений відповідно до сучасних вимог до уроків іноземних мов. Особливу увагу було приділено розвитку мовленнєвої діяльності учнів, а також мотивації щодо основного виду діяльності. У процесі підготовки заняття було зроблено прогнозування питань, найважчих для засвоєння учнями; визначення прийомів та методів активізації лексико-граматичного матеріалу. Також у процесі підготовки уроку було здійснено складання поурочного комплексу засобів навчання; вибір наочних засобів навчання; складання розгорнутого плану уроку.

Представимо результати експериментальної роботи, головне призначення якої довести ефективність запропонованого комплексу завдань.

Було проведено контрольний замір знань для визначення дієвості запропонованого комплексу вправ. Отже, на контрольному етапі дослідної роботи було проведено повторна діагностика рівня сформованості навичок говоріння з використанням розробленого діагностичного інструментарію (див. Додаток Б).

За даними повторної діагностики, представленими у таблиці 3.2., потрібно зазначити, що рівень сформованості навичок говоріння суттєво зріс. Повністю всі завдання виконали повністю 20 учнів, 5 учнів виконали 4 завдання, 3 учня виконали лише 2 завдання. Результати дослідження представлені у Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Результати дослідження

Загальна кількість учнів	28 учнів
Виконали всі завдання	71%
Допустили помилки	29%

Таким чином, порівняльний аналіз даних діагностувального та підсумкового замірів знань дозволив зробити висновок про позитивну динаміку рівня сформованості навичок говоріння у учнів 11-А класу. Проведене нами дослідження довело, що подані завдання можна розглядати як засіб навчання діалогічного мовлення за умови цілеспрямованого та постійного використання цього комплексу на уроках англійської мови та за умови дотримання рекомендацій щодо організації роботи в класі.

Висновки до Розділу 3

У процесі вивчення методичної літератури з проблеми дослідження були отримані такі висновки: говоріння є продуктивним видом мовленнєвої діяльності, завдяки якому стає можливим усне вербальне спілкування. В даний час говоріння є найважливішою умовою для здійснення комунікації також з іноземцями, для яких англійська є засобом спілкування.

Недостатній рівень розвитку навичок говоріння став підставою для апробації експериментального комплексу вправ щодо розвитку навичок діалогічного мовлення в 11 класі. Експериментальний комплекс вправ виконаний з урахуванням особливостей дітей старшої школи та відповідає рівню знань англійської мови. Ці вправи були рекомендовані для використання на уроках англійської мови як доповнення до основної освітньої програми.

Дослідження проводилося у три етапи: констатувальний, формуючий та контрольний. На констатувальному етапі експерименту було діагностовано рівень розвитку навичок говоріння у формі вправ та завдань.

На етапі експерименту був проведений урок з включенням вправ та підсумковий замір знань. Апробація експериментального комплексу вправ на базі 11-А класу показала якісну зміну рівнів розвитку навичок говоріння: кількість учнів із високим рівнем розвитку навички говоріння в експериментальній групі суттєво збільшилася.

Таким чином, у класі збільшилася кількість учнів, усне мовлення яких відповідає ознакам навички говоріння: озвучування емоційно-особистого ставлення до теми спілкування, реалізації мовленнєвого акту без попередньої

підготовки та без зорово-слухових опор, чіткою, фонетично грамотною мовою, обумовленою розміреним темпом та відсутністю граматичних та лексичних помилок. Зміст висловлювання школярів із високим рівнем розвитку навички говоріння відрізняється різноманітністю лексико-граматичним наповненням висловлення.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В магістерському дослідженні розглянуто комунікативно-прагматичні, когнітивні, лексико-синтаксичні та етнокультурні особливості ВС в англійській мові. Схвалення розуміється як мовленнєва дія, що вживається мовцем з певною комунікативною метою: висловити щире, об'єктивне, позитивне ставлення до об'єкта схвалення і/або справити позитивний емоційний вплив на слухача. З точки зору прагматичного статусу, схвалення визначається як полілокутивний МА, в якому має місце специфічне, притаманне саме даному прагматичному типу висловлювання поєднання двох або більше ілокутивних сил: первинного (основного) прагматичного значення, що реалізується за допомогою різних типів, що складають дане висловлювання МА – констативов, експресивів, перформативів, директивів і квеситивов і значення висловлення – вторинного прагматичного значення, що накладається на основне і певним чином модифікує його. Утворені в результаті двоїллокутивні мовленнєві одиниці є показником прагматичної багатозначності схвалення в англійській діяльності мовців. Прагматичне варіювання ілокуції схвалення проявляється, зокрема, в таких модифікаціях, як прямі і непрямі ВС. Розмежування проводиться за принципом відповідності/невідповідності структурно-семантичного змісту висловлювання його ілокутивної функції. Невідповідність семантики висловлювання його ілокутивному значенню вважається ознакою непрямого ВС.

В кваліфікаційній роботі встановлено, що в залежності від типів мовленнєвих актів, які складають ядро ВС, виділяються наступні їх різновиди: констативи або ствердження (395 прикладів – 63,4% від загальної

кількості), експресиви або вираження почуттів (97 прикладів – 15,5% від загальної кількості), директиви, тобто спонукання до дії (83 приклади – 13,3% від загальної кількості), перформативи або речення-констатація і здійснення дії одночасно (33 приклади – 5,3% від загальної кількості) та квеситиви чи речення-запитання (15 прикладів – 3,5% від загальної кількості). Схвалення є оцінним мовленнєвим актом та входить в один ряд з такими мовленнєвими актами, як комплімент, самопохвала, іронія та лестощі. Ці мовленнєві акти є оцінними висловлюваннями, тобто мовленнєвими діями, які використовує мовець з метою продемонструвати своє позитивне чи негативне ставлення до того чи іншого об'єкту, дати йому свою власну оцінку. Незважаючи на певні схожості у використанні, схвалення відрізняється від інших перерахованих оцінних мовленнєвих актів особливою прагматичною специфікою, яка не дозволяє ототожнювати його з іншими оцінними актами, що позначають позитивну оцінку мовленнєвими діями. Зазначена специфіка полягає в творчому, індивідуально-авторському характері схвалення, який зумовлений щирістю, що виражається мовцем для позитивної оцінки особистості, якостей або діяльності адресата. На відміну від інших оцінних мовленнєвих актів схвалення є щирим і об'єктивним описом особистості адресата, його якостей, дій та вчинків. Схвалення поширюється в межах кооперативного простору комунікації, який передбачає наявність постійних для адресанта психологічних параметрів, які можна визначити як позитивний емоційний настрій, здатність до емпатії, бажання підтримувати відносини комунікативного комфорту, поліпшуючи емоційний стан об'єкта оцінки.

Дослідно-експериментальна робота в 11 класі показала, що після пояснення особливостей мовленнєвого акту компліменту та впровадження комплексу вправ учні успішно покращили навички діалогічного мовлення, що свідчить про практичну значущість даних завдань. Учні навчилися не тільки генерувати усні висловлювання, а й певну рольову поведінку. Вони оволоділи роллю як того, хто говорить, так і роллю слухача англійською мовою. Отже, отримані під час проведеної експериментальної роботи

результати підтвердили, що розроблений комплекс вправ сприяє розвитку навичок говоріння. Комплекс завдань, впроваджених у процес навчання, сприяли реалізації мовленнєвого акту комплімент у мовленні учнів 11 класу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчук Н.І. Антропоцентрична парадигма сучасної лінгвістики: ідеологія і програми досліджень. Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. Донецьк : ДонНУ, 2008. Вип. 17. С. 273-278.

2. Андрейчук Н.І. «Мова» культури і мовні знаки. Мовознавчий вісник: Зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького; відп. ред. Г. І. Мартинова. Черкаси, 2010. Вип. 11. С. 16–19.

3. Апресян Ю.Д. Лексична семантика. Синонімічні засоби мови. Київ: Наука, 2010. 376 с.

4. Арутюнова Н.Д. Типи мовних значень: Оцінка. Подія. Факт. Київ: Наука, 2009. 341 с.

5. Барановська О.Д. Предикатно-аргументна структура емотивних дієслів англійської мови // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: наук. журн. Серія: Філологія. 2020. Вип. 10 (78). С. 13–16.

6. Бацевич Ф.С., Космеда Т.А. Нариси з функціональної лексикології. Львів: Світ, 1997. 393 с.

7. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 344 с.

8. Безугла Л.Р. Актова перлокуція як мовна дія мовця. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2002. № 567. С. 154-163.

9. Безугла Л.Р. Діалог, діалогічний текст та діалогічний дискурс. Вісник Харківського нац. унів. ім. В. Н. Каразіна № 867 Серія: Романо-германська філологія, Методика викладання іноземних мов. Вип. 60. Харків, 2009. С. 7–

10. Безугла Л.Р. Перлокуція у дискурсі (на матеріалі німецького діалогічного дискурсу). Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: кол. монографія під загальн. ред. Шевченко І.С. Харків: Константа, 2005. С. 118–144.
11. Белова А.Д. Лінгвістичні аспекти аргументації : монографія. Київ: Логос, 2003. 304 с.
12. Белозьорова О.М. Мовленнєвий акт натякання. Від слова до діла: лінгвопрагматика дискурсу: колективна монографія / Артеменко Ю.О., Безугла Л.Р., Белозьорова О.М. та ін.; за заг. ред. Л.Р. Безуглої. Вінниця: Нова Книга, 2020. С. 139–157.
13. Бессонова О.Л. Ієрархія цінностей та її відображення в англійській картині світу. Процедури концептуального аналізу в різноструктурних мовах / за заг. ред. О.Л. Бессонової. Донецьк: ДонНУ, 2012. Т.7: Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження. С. 18–91.
14. Бехта І.А. Дискурс наратора в англійській прозі. Київ: Грамота, 2004. 304 с.
15. Бехта І.А. Текст і лінгвістика тексту. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». Львів. 2000. С. 570-583.
16. Бехта І.А. Текст у дискурсно-орієнтованих дослідженнях. Слов'янський вісник. Зб. наук. праць. Серія “Філологічні науки”. Рівне, 2004. Вип.5 . С. 43– 51.
17. Близнюк О.І., Панова Л.С. Організація парної роботи учнів на уроках англійської мови з опорою на зображальну наочність. Іноземні мови. 2001. № 3. С. 8-9.
18. Бялик В.Д. Епістемологія лексичного квантора: монографія. Чернівці: Золоті литаври, 2012. 420 с.
19. Ваврінчик Р.Я. Експліцитні та імпліцитні перформативні мовленнєві акти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Ужгород: Ужгородський нац. ун-т, 2014. Вип. 5. С. 220–225.

20. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті: монографія. Київ: Наук. думка, 1988. 256 с.
21. Вовк О.І. Мовна особистість як науковий феномен. Мовна особистість: лінгвістика і лінгводидактика. Київ – Черкаси, 2018. Вип. 4. С. 27–31.
22. Вовк О.І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. К.: 2008. С. 8-12.
23. Вольф Е.М. Функціональна семантика оцінки. Київ: Наука, 2012. 228 с.
24. Воробйова О.П. Ідея резонансу в лінгвістичних дослідженнях. Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М.П. Кочергана: зб. наук. ст. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2006. С. 72–86.
25. Гайдученко Г.М. Дескриптивна лінгвістика як один із напрямків американського структуралізму. Збірник наукових праць. Вип. 21. МОН України, Херсонський держ. пед. ун-т; голов. ред. О. Мішуков. Херсон: ХДПУ, 2003. С. 25-28.
26. Гальскова Н.Д. Сучасна методика навчання іноземних мов: Посібник для вчителя. 2-ге вид., Перероб. та дод. К.: Ленвіт, 2003. 192 с.
27. Гамзюк М.В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць. Київ: ВЦ КДЛУ, 2000. 256 с.
28. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 2014. 360 с.
29. Голубовська І.О. Проблема методології лінгвістичних досліджень у міждисциплінарному висвітленні. *Studia linguistica*. 2012. Вип. 6(1). С. 67-76.
30. Горський Д.П., Івін А.А., Никифоров А.Л. Короткий словник з логіки. Київ: Просвіта, 2003. 208 с.
31. Гуйванюк Н.В. Слово Речення Текст. Вибрані праці. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2009. 664 с.

32. Дем'янков В.З. Спеціальні теорії інтерпретації в обчислювальній лінгвістиці. Харків: Вид. ХДПУ, 2016. 416с.
33. Ділай І.П. Полісемія когнітивних дієслів англійської мови // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки. 2009. Вип. 81 (1). С. 72–75.
34. Донець П.М. Основи загальної теорії міжкультурної комунікації. Харків: Штрих, 2001. 387 с.
35. Дробницький О.Г. Поняття моралі. Київ: Думка. 2009. 375 с.
36. Дубров А.Г. Парапсихологія і сучасне природознавство. Київ: Київ.ун-т, 2000. 215 с.
37. Дудок Р.І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 358 с.
38. Ейгер Г.В. Прагматична характеристика перлокутивних оптимізаторів. Вісник Харківського університету. 2006. № 386. С. 58-61.
39. Єсипенко Н.Г. Концепт, концептуалізація, концептуальний аналіз. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2011. Вип. 56. С. 77–80.
40. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 124 с.
41. Івін А.А. Логіка норм. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 122 с.
42. Ільченко О.М. Етикет англомовного дискурсу: моногр. Київ: ІВЦ «Політехніка», 2002. 288 с.
43. Загнітко А.П. Мовний простір граматики. Вінниця: Нілан-Лтд, 2018. 448 с.
44. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: Дон НУ, 2006. 378 с.
45. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.

46. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.
47. Карпчук Н.П. Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз): монографія. Луцьк: РВВ «Вежа», 2006. 159 с.
48. Козлова В.В. Міжкультурний аспект мовленнєвого впливу. Молодий вчений. Філологічні науки. 2016. № 11(38). С. 202–205.
49. Колесник О.С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури: монографія Чернігів: РВВ ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2011. 312 с.
50. Коряковцева Н.Ф. Сучасна методика організації самостійної роботи для тих, хто вивчає іноземну мову. Київ: 2002. 176 с
51. Котов М.В. Особливості взаємодії тактик кооперативного та некооперативного спрямування у ситуації спілкування англійською як лінгва франка. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». 2019. Вип. 89. С. 7–11.
52. Кочерган М. Вступ до мовознавства. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
53. Кочерган М. Слово і контекст (Лексична сполучуваність і значення слова). Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. 309 с.
54. Ключко Л.І. До проблеми моделювання мовного акту похвали. Харків: Константа, 2000. С. 58-66.
55. Криворучко С.І. Перлокутивна оптимізація мовленнєвого акту. Від слова до діла: лінгвопрагматика дискурсу: колективна монографія / Артеменко Ю.О., Безугла Л.Р., Белозьорова О.М. та ін. / за заг. ред. Л.Р. Безуглої. Вінниця: Нова Книга, 2020. С. 76–97.
56. Левицький А.Е. Функціональні підходи до класифікації одиниць сучасної англійської мови. Київ: Видавництво "АСА", 2004. 362 с.
57. Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. Сучасний науковий дискурс. Оновлення методологічної культури. Київ, 2000. 304 с.

58. Квіт С.М. Масові комунікації: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Києво-Могилян. акад., 2008. 207 с.
59. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації: [навч. посіб.]. Суми: Сумський державний університет, 2011. 282 с.
60. Косенко Ю.В. Предзавершальний етап розмикання комунікативного контакту (на матеріалі сучасної англійської мови). Вісник СумДУ. Серія Філологічні науки. Суми: Вид-во СумДУ, 2006. Том I, № 11 (95). С. 47–52.
61. Косенко Ю.В. Статус подяки/вдячності у дискурсі прощання. Культура народів Причорномор'я. Сімферополь: Таврійський нац. університет ім. В.І. Вернадського, 2006. № 82. Т. 1. С. 211–214.
62. Косенко Ю.В. Функціонування завершальних метакомунікативних одиниць на матеріалі англійського художнього дискурсу. Філологічні трактати, 2009. Том 1, №2. С. 95–100.
63. Кравченко Н.К. Практична дискурсологія: школи, методи, методики сучасного дискурс-аналізу. Київ, 2012. 200 С.
64. Мартинюк А.П. Аргументація та сугестія як інструментальні стратегії дискурсу. Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 55. С. 238–246.
65. Мартинюк А.П. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: монографія / під заг. ред. І. С. Шевченко. Харків: Константа, 2005. 356 с.
66. Мартинюк А.П. Конструювання гендеру в англійському дискурсі. Х.: Константа, 2004. 292 с.
67. Масицька Т.Є. Типологія семантико-синтаксичних реченневих залежностей. Луцьк: ПДВ «Твердиня», 2016. 416 с.
68. Матюшенко О.Ю. Прагматичні аспекти декодування імпліцитної інформації у руслі когнітивних вчень. Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологічні науки». 2007. Т. 2, № 1. С. 34–39.
69. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: навч. посіб. К.: Вища шк., 2003. 311 с.

70. Методика викладання англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів вищ. навчальних закладів. Умань: Візаві, 2018. 165 с.

71. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.

72. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

73. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.

74. 67. Мецлер А.А. Прагматика комунікативних одиниць. Кишинів: Штіінца, 2018. 104 с.

75. Михайлова Л.В. Еволюція директивних мовленнєвих актів в англійській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Х., 2002. 20 с.

76. 68. Мізін К. Точки дотику культурної лінгвістики і лінгвокультурології: теоретичні підвалини та методологічний інструментарій. Людино- й культурознавчі пріоритети сучасного мовознавства Напрями, тенденції та міждисциплінарна методологія: колективна монографія. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 71–85.

77. Міщенко В. Я. Комплімент в мовленнєвій поведінці представників англійських (британської та американської) культур: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / В. Я. Міщенко. Х., 2009. 18 с.

78. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови: підручн. для ін-тів і фак. іноземн. мов. Харків: Основа, 2006. 256 с.

79. Назарчук Р.З. Комунікативні типи дієслівних предикатів у висловленнях із об'єктами-артефактами й об'єктами-психофактами в українській, польській та англійській мовах. Мовознавчий вісник. Черкаси, 2010. Вип. 11. С. 205–209.

80. Огоновська О.В. Дієслівне заміщення в англійській мові. Львів: Світ, 1991. 128 с.
81. Панкрац Ю.Г. Пропозиційна форма подання знань. Мова та структури представлення знань. Зб. наук.-аналіт. огляд. Х: Думка, 2000. С. 78-97.
82. Полюжин М.М. Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості. Проблеми романо-германської філології: збірник наукових праць. Ужгород: Ліра, 2005. С. 5–19.
83. Почепцов Г.Г. Вибрані праці з лінгвістики: монографія / Упоряд., заг. ред. і вступ. ст. І. Шевченко. Вінниця: Нова книга, 2013. 560 с.
84. Почепцов Г.Г. Слухач і його роль в актах мовного спілкування: одиниці і регулятиви: Міжвуз. сб. наук. праць. Київ: Київ. нац.ун-т. 2007. С. 26-38.
85. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. Київ: Ваклер, 2003. 656 с.
86. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид. 2-е, доп. Київ: Ленвіт, 2004. 360 с.
87. Приходько А.І. Семантика і прагматика оцінки в сучасній англійській мові: монографія. Запоріжжя: Запорізький. держ. ун-т, 2004. 321с.
88. Приходько Г.І. Оцінка і комунікація. Вінниця: Нова книга, 2013. 167 с.
89. Сахарчук Л.І. Діалог як базова одиниця мовлення. Проблеми семантики слова, речення та тексту: Вип. 6. К.: Видавн. центр КДЛУ, 2001. С. 184–187.
90. Селіванова О.О. Основи лінгвістичної теорії тексту і комунікації. К.: Фітосоціоцентр, 2002. 237 с.
91. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
92. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

93. Семенюк О.А. Особливості сучасної комунікації як фактори впливу на процеси функціонування і засвоєння неологізмів. Наукові записки. Серія «Філологічні науки». Кіровоград, 2016. Вип. 145. С. 3-6.

94. Серль Дж.Р., Вандервекен Д. Основні поняття обчислення мовних актів. Київ: Прогрес, 2009. Вип. 18. С. 242-262.

95. Серль Дж.Р. Класифікація ілокутивних актів. Київ: Прогрес, 2004. № 17. С. 170-194.

96. Скляренко Н.К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі. *Іноземні мови*. 2005, № 2. С. 3–7.

97. Соловова Є. М. Методика навчання іноземних мов. К: 2008. 238 с.

98. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі. Харків: Константа, 2006. 300 с.

99. Степаненко М.І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності в структурі словосполучення та речення. Київ: Укр. мовно-інфор. фонд НАН України, 2007. 216 с.

100. Стрілецька С.В. Лінгвістична характеристика лексико-семантичної когезії. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 119. С. 233-236.

101. Сусов І.П. Лінгвістична прагматика. Вінниця: Нова Книга, 2009. 272 с.

102. Тарасов Є.Ф. Місце мовленнєвого спілкування у комунікативному акті. Національна специфіка мовленнєвої поведінки, Х.: 2007. С.67-95.

103. Федоренко Ю.П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Випуск 2. Серія «Педагогічні науки». Полтава, 2004. С. 82-87.

104. Федорова Л.А. Типологія мовного впливу і його місце в структурі спілкування. Вінниця: Нова Книга, 2009. 267 с.

105. Філлмор І. Фрейми і семантика розуміння. Київ: Прогрес, 2009. 367 с.
106. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Видавн. Дім «Слово», 2004. 240 с.
107. Шумейко О.В. Емотивна семантика англійських лексичних одиниць. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. 2008. № 4. С. 94–97.
108. Bach R., Harnisch H.R.M. *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge: MA, 2000. 327 p.
109. Bakhtin M.M. *The problem of speech genres // Essays, speech genres & other late essays / ed. Carol A. Emerson. Austin, TX: University of Texas Press, 2009. P. 60–102.*
110. Baranovska O. *Emotive Verbs in English Sentiment Lexicons // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. June 2020. Issue 230. № VIII (38). P. 7–10.*
111. Brown, G.G. Yule. *Discourse Analysis*. Cambridge: CUP, 2001. 288 p.
112. Caro K., & Rosado N. *Lexis, lexical competence and lexical knowledge: a review [Electronic resource] Journal of Language Teaching and Research, 8(2), 2017. P. 205-213. Access mode: <https://doi.org/10.17507/jltr.0802.01>*
113. Celce-Murcia, M., & Olshtain, E. *Discourse and context in language teaching: A guide for language teachers*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2000. 279 p.
114. Chafe W. *Toward a thought-based linguistics. Functional approaches to language/ed. By Sh. Bischoff and C. Jany. The Hague: De Gruyter Mouton, 2013. P. 107–130.*
115. *Cognitive linguistics. Speaking of Emotions: Conceptualisation and Expression / eds. A. Athanasiadou, E. Tabakowska. Berlin: Werner Hildebrand, 2008. 444 p.*

116. Contrastive Analysis of Discourse-pragmatic Aspects of Linguistic Genres / Eds. K. Aijmer, D. Lewis. Cham: Springer. 2017. 233 p.
117. Cornilescu A., Chitoran D. The Theory of Speech Acts. Iasi: Editura Fundatiel "Chemarea", 2006. 244 p.
118. Croft W., Cruse D.A. Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 p.
119. Croft W. Event structure in argument linking. The Projection of Arguments: Lexical and Syntactic Constraints/ M. Butt & W. Geuder, eds. Stanford, CA: Stanford U-ty Press, 2008. P. 21–63.
120. Cruse D.A. Lexical Semantics. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 310 p.
121. Debak M. Semantics and Pragmatics of Anti-proverbs: graduation thesis. Zagreb, 2017. 36 p.
122. Dickson D., Sauders Ch., Stingler M. Rewarding People: the Skill of Responding Positively. London, New York: Routledge, 2008. 232 p.
123. Goffman E. Interaction in Ritual: Essays on Face to Face Behaviour. Garden City, NY: Anchor, 2007. 503 p.
124. Griffiths P., Cummings C. An Introduction to English Semantics and Pragmatics. Second Edition. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017, 174 p.
125. Hwang, W., Ma, Z., Shadiey, R., Shih, T., & Chen, S.. Facilitating Listening and Speaking with Game-Based Learning Activities in Situational Context. Emerging Issues in Smart Learning, 2014, pp. 193-200.
126. Jackendoff R. Semantics and Cognition. Cambridge; London: The MIT Press, 2005. 283 p.
127. Klochko L. The Pragmatic Strategy of Praise in Modern Language // Pragmatics and Beyond. Kharkiv: Vasyl Karazin National University. 2001. Pp. 19-20.
128. Kretzschmar W. The Linguistics of Speech. Cambridge: CUP. 2009. 296 p.

129. Levin B. Semantics and pragmatics of argument alternations. *Annual Review of Linguistics*. 2015. Vol. 1. P. 63–83.

130. Lukashchuk M. Comment Clauses in the Communicative Act. *Науковий вісник ЧДУ, Германська філологія: Збірник наук. праць*. вип. 2008. 41 (6). С. 167-171.

131. Lukashchuk M. Communication Verbs in Different Registers of Discourse. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія: Збірник наук. праць*. 2000. Вип. 71. С. 31-38.

132. Newmeyer F. *Language Form and Language Function*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2008. 460 p.

133. Romanchuk, N. & Perea, L. Teaching Compliments in the Foreign Language Classroom. *TESOL-Ukraine Newsletter*. № 2, Spring 2019. Kharkov, Ukraine. P. 156-193.

134. Sadikov E.T. Teaching Pragmatic Speech Acts Through The Receptive And Productive Skills. *Academic research in educational sciences*, 2(11), 2021. P. 463-476.

135. Wierzbicka A. *Semantics. Primes and Universals*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2006. 425 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

136. Fowles J. *The Collector*. New York: Dell Publishing, 2000. 255 p.

137. Elgin E. *Whisper on the Wind*. London: Harper Collins Publishers, 2003. 592 p.

138. Green G. *The Healers*. New York: A Berkley Book, 2000. 516 p.

139. Gunn R. *The Island Dreamer*. New York: Grafton Books, 2003. 487 p.

140. Hailey A. *The Evening News*. New York: Dell Publishing, Fifth Avenue, 2009. 585 p.

141. Murdoch I. *A Word Child*. England: Penguin Book, 2006. 391 p.

142. Murdoch I. *The Bell*. Falmouth: Triad Granada, 2006. 317 p.

143. Murdoch I. *The Book and the Brotherhood*. England: Penguin Books, 2008. 601 p.
144. Murdoch I. *The Message to the Planet*. England: Penguin Books, 2008. 563p.
145. Segal E. *The Class*. London: Bantam Books, 2006. 531 p.
146. Sheldon S. *A Stranger in the Mirror*. Great Britain: Hodder and Stroughton Ltd, 2006. 302 p.
147. Sheldon S. *The Best Laid Plans*. London: Harper Collins Publishers, 2007. 343 p.
148. Smith M. *Polar Star*. New York: Ballantine Books, 2009. 366 p.
149. Styron W. *Sophie's Choice*. New York: Bantan Book, 2000. 626 p.
150. Robbins H. *The Carpetbeggars*. New York: Pocket Books, 2002. 679 p.
151. Robbins H. *The Pirate*. New York: Pocket Books, 2005. 372 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

152. Collins Cobuilt English Language Dictionary. L.: Harper Collins Publishers, 2002. 1704p.
153. Hornby, A. *Guide to Patterns and Usage in English*. Second Edition. Oxford: OUP, 2000. 238 p.
154. Longman Dictionary of English Language and Culture. England, 2008. 1568 p.
155. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners / Ed. M. Rundell. Oxford: Macmillan Publishers Limited, 2007. 1747 p.
156. Merriam – Webster's Collegiate Dictionary. Tenth Edition. Springfield, Massachusetts: Miles River Press, 2003. 1559 p.
157. Oxford Advanced Lerner's Dictionary of Current English / Ed. Sally Wehmeier. Oxford: Oxford University Press, 2000. 1422 p.
158. Rodale J.J. *The Synonym Finder*. N.Y.: Warner Books, 2006. 1361 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Giving a compliment

I saw your presentation at the conference.

You did?

I thought it was excellent.

Thank you very much.

1. Use the words in the tables to make different compliments.

Compliments

What That's That was It was	a an -	beautiful excellent delicious amazing superb wonderful	really very	nice good	dress. shirt. meal. cake. job. party. presentation. ...
You	dance speak English cook drive ...	(very) well.			

Responses

Thank you (very much).		
I'm	glad happy	you like it. you liked it.

HOW TO GIVE A COMPLIMENT: THE RULES

1. A compliment is a two-way gift: it's good for the giver and the receiver.
2. Be sincere in compliments. A false compliment is easy to detect and sounds very bad.
3. Be specific in compliments.
4. Don't compare. A compliment doesn't sound very good if it's comparing it to something else.
5. When someone compliments you, smile and say "Thank you".
6. Don't disagree with the person who is giving you a compliment.
7. If there are other people who deserve credit, don't forget to mention them if you receive a compliment.

Додаток Б

Контрольний замір знань

Task 1. Complete the phrases with the words below.

brilliant look really so style suits taste what

1. You look great in that shirt.
2. You did _____ well.
3. _____ a nice bracelet!
4. You're always _____ helpful.
5. It really _____ you.
6. You've got great _____ in clothes.
7. You were _____.
8. I like your _____.

Task 2. Write the phrases from *Task 1* in the correct column.

Complimenting appearance	Complimenting actions
<i>You look great in that shirt.</i>	

Task 3. Choose the correct option.

1. **A:** I like what you're wearing today.
B: That's really *nice/ brilliant* of you.

2. **A:** You were amazing.
B: Thanks, you've *made / done* my day.
3. **A:** You've got great taste in clothes.
B: Do you really think *so / it*?
4. **A:** You're always so kind.
B: Oh, thanks. You've *made me be / feel* really good.
5. **A:** Your jacket is awesome.
B: Are you *know/ sure*? I don't know if I really like it.

Task 4. Complete the dialogue with one word in each gap.

Dialogue 1

Katie: What do you think about this dress, Liz?

Liz: I love it! You ¹ *look* great in that colour.

Katie: Do you ² _____ think so? I'm not sure I like the pockets on the side.

Liz: I see what you mean, but it really ³ _____ you, I think.

Katie: Oh, thanks, Liz. That's really ⁴ _____ of you. Oh, look at these.

⁵ _____ nice boots! Why don't you try them on?

Liz: OK. What do you think?

Katie: Those boots ⁶ _____ awesome! You look great ⁷ _____ them.

Liz: Oh, thanks. You've got great ⁸ _____ in clothes.

Katie: Thanks. You've made my ⁹ _____. I love going shopping with you!

Dialogue 2

Nick: What a game! I can't believe we won! You ¹⁰ _____ brilliant, Jamie.

Jamie: Really? Thanks. You ¹¹ _____ really well too. That goal you scored was amazing!

Nick: Thanks! You've made me ¹² _____ really good. Let's celebrate!

Jamie: Yes, let's get a pizza on the way home.

Task 5. Create your own dialogue in which you give compliment to your partner and your partner responds to it.